

Uitgave
in de Nederlandse taal

Mededelingen en bekendmakingen

<u>Nummer</u>	Inhoud	Bladzijde
	I <i>Mededelingen</i>	
	
	II <i>Vorbereidende besluiten</i>	
	Economisch en Sociaal Comité	
	Zitting van april 2000	
2000/C 168/01	Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Richtlijnen 85/611/EEG, 92/49/EEG, 92/96/EEG en 93/22/EEG van de Raad met betrekking tot de uitwisseling van informatie met derde landen”	1
2000/C 168/02	Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het thema „Openbaar en eigen vervoer in en rond steden”	3
2000/C 168/03	Advies van het Economisch en Sociaal Comité over: — het „Voorstel voor een Besluit van het Europees Parlement en de Raad betreffende de tenuitvoerlegging van een opleidingsprogramma voor de vakmensen van de Europese audiovisuele-programma-industrie (MEDIA — Opleiding) (2001-2005)”, en — het „Voorstel voor een Besluit van de Raad betreffende de tenuitvoerlegging van een programma ter bevordering van de ontwikkeling, de distributie en de bevordering van Europese audiovisuele werken (MEDIA Plus — Ontwikkeling, distributie en bevordering) (2001-2005)”	8

<u>Nummer</u>	Inhoud (vervolg)	Bladzijde
2000/C 168/04	Advies van het Economisch en Sociaal Comité inzake het „Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende de verdeling tussen de lidstaten van de vergunningen die zijn ontvangen krachtens de Overeenkomsten tussen de Europese Gemeenschap en de Republiek Bulgarije en tussen de Europese Gemeenschap en de Republiek Hongarije houdende vaststelling van bepaalde voorwaarden voor het goederenvervoer over de weg en de bevordering van het gecombineerd vervoer”	13
2000/C 168/05	Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een verordening van de Raad tot wijziging van verordening (EG) nr. 1255/1999 houdende een gemeenschappelijke ordening der markten in de sector melk- en zuivelproducten”	16
2000/C 168/06	Advies van het Economisch en Sociaal Comité over de „Voorstellen van de Commissie voor de vaststelling van de landbouwprizen (2000/2001)”	17
2000/C 168/07	Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een Beschikking van de Raad tot instelling van een Europees Vluchtelingenfonds”	20
2000/C 168/08	Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een aanbeveling van het Europees Parlement en de Raad inzake de mobiliteit binnen de Gemeenschap van studenten, personen in opleiding, jonge vrijwilligers, leerkrachten en opleiders” ..	25
2000/C 168/09	Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een aanbeveling van het Europees Parlement en de Raad betreffende Europese samenwerking inzake kwaliteitsevaluatie in het schoolonderwijs”	30
2000/C 168/10	Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het thema „De follow-up van de wereldtop over sociale ontwikkeling”	34
2000/C 168/11	Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het thema „De follow-up van de vierde VN-Wereldvrouwenconferentie ”	42

II

(Voorbereidende besluiten)

ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ

Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Richtlijnen 85/611/EEG, 92/49/EEG, 92/96/EEG en 93/22/EEG van de Raad met betrekking tot de uitwisseling van informatie met derde landen”

(2000/C 168/01)

De Raad heeft op 10 april 2000 besloten, overeenkomstig de bepalingen van artikel 262 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het voornoemde voorstel.

De afdeling „Interne markt, productie en consumptie”, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 5 april 2000 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Burani.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 372e zitting op 27 april 2000 het volgende advies uitgebracht, dat met 103 stemmen vóór en 1 stem tegen is goedgekeurd.

1. Voorwoord

1.1. Richtlijn 98/33/EG van 22 juni 1998⁽¹⁾ betreft de wijziging van artikel 12 van Richtlijn 77/780/EEG⁽²⁾ (eerste bankenrichtlijn) en van de artikelen 2, 5, 6, 7 en 8 en de Bijlagen II en III van Richtlijn 89/647/EEG⁽³⁾ betreffende de solvabiliteitsratio voor kredietinstellingen, en van artikel 2 en Bijlage II van Richtlijn 93/6/EEG⁽⁴⁾ inzake de kapitaaltoereikendheid van beleggingsondernemingen en kredietinstellingen. Met de hier besproken wijzigingen wordt een aanpassing beoogd van de regels om in het kader van samenwerkingsovereenkomsten vertrouwelijke gegevens uit te wisselen met toegevoegde autoriteiten of instanties van derde landen die uit hoofde van hun functie op de een of andere manier tot een grotere stabiliteit van het financiële stelsel bijdragen.

1.2. Bovengenoemde regels zijn bedoeld om het toepassingsgebied van de uitwisseling van informatie uit te breiden: terwijl voorheen alleen informatie kon worden uitgewisseld tussen de toezichthoudende autoriteiten (en in sommige gevallen beperkt tot de lidstaten van de EU), wordt deze mogelijkheid in bovengenoemde Richtlijn uitgebreid zoals in de laatste zin van paragraaf 1.1 is omschreven. Deze wijziging heeft uiteraard tot doel, bij te dragen tot de oprichting van een kader voor algemene informatie waarmee de activiteiten van bedrijven die onder de tweede bankenrichtlijn vallen, beter kunnen worden gecontroleerd.

1.3. De Commissie wijst erop (tweede „Overweging” van het onderhavige richtlijnvoorstel) dat diezelfde regels om redenen van consistentie, ook zouden moeten worden toegepast op instellingen die niet onder de tweede bankenrichtlijn vallen, maar die op één of andere manier financiële transacties verrichten die door andere richtlijnen worden gereguleerd: instellingen voor collectieve belegging in effecten (ICBE's) [Richtlijn 85/611/EEG⁽⁵⁾ en 93/22/EEG⁽⁴⁾] en verzekeringsmaatschappijen voor schade- en levensverzekeringen [resp. Richtlijn 92/49/EEG⁽⁶⁾ en 92/96/EEG⁽⁷⁾].

⁽¹⁾ PB L 204 van 21.7.1998.

⁽²⁾ PB L 322 van 17.12.1977.

⁽³⁾ PB L 386 van 30.12.1989.

⁽⁴⁾ PB L 141 van 11.6.1993.

⁽⁵⁾ PB L 375 van 31.12.1985.

⁽⁶⁾ PB L 228 van 11.8.1992.

⁽⁷⁾ PB L 360 van 9.12.1992.

1.4. Dit richtlijnvoorstel biedt de lidstaten dus de mogelijkheid samenwerkingsovereenkomsten te sluiten met alle autoriteiten van derde landen die over informatie inzake de in paragraaf 1.3 genoemde instellingen beschikken en die informatie kunnen uitwisselen, mits met betrekking tot de meegedeelde gegevens passende waarborgen inzake het beroepsgeheim gelden.

2. Opmerkingen

2.1. Zoals de Commissie zelf zegt, ligt het richtlijnvoorstel in de lijn van het beleid om het toezicht op financiële activiteiten, in welke vorm dan ook en door wie dan ook uitgeoefend, doeltreffender te maken. Het Comité kan dus alleen maar instemmen met dit initiatief van de Commissie, en zegt hierbij zijn steun toe.

2.2. Wel plaatst het Comité enige vraagtekens bij de lijst van entiteiten van derde landen waarmee gegevens mogen

worden uitgewisseld: behalve de genoemde entiteiten (toezichtautoriteiten, instanties die betrokken zijn bij liquidatie en faillissement, accountants, enz.), verdient het aanbeveling ook instanties die zijn belast met de bestrijding van witwaspraktijken en fraude in de lijst op te nemen. Het spreekt voor zich dat de regelgeving voor de activiteiten van dit soort instanties, die immers van een andere aard zijn dan de toezichtautoriteiten, de uitwisseling van informatie kan bemoeilijken. In bepaalde gevallen kan de goede wil en het openbaar belang echter zwaarder wegen dan een formele of restrictieve interpretatie van de rechtsnormen.

2.3. Er zijn twee voordelen verbonden aan het opnemen in de lijst van dit soort instanties: in de eerste plaats zouden de toezichtautoriteiten op die manier reeds in een vroeg stadium de beschikking krijgen over belangrijke informatie zodat, mits tijdig wordt ingegrepen, ernstige gevolgen kunnen worden voorkómen (denk aan het overbekende voorbeeld van de BCCI-affaire); in de tweede plaats zou dit — althans in sommige gevallen — bijdragen tot de bestrijding van de georganiseerde criminaliteit, een onderwerp waarover het Comité momenteel een advies voorbereidt.

Brussel, 27 april 2000.

De voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

B. RANGONI MACHIAVELLI

Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het thema „Openbaar en eigen vervoer in en rond steden”

(2000/C 168/02)

Het Economisch en Sociaal Comité heeft op 21 oktober 1999 besloten, overeenkomstig artikel 23.3 van het reglement van orde een advies op te stellen over het voornoemde thema.

De afdeling „Vervoer, energie, infrastructuur, informatiemaatschappij”, die was belast met de voorbereiden-de werkzaamheden, heeft haar advies op 6 april 2000 goedgekeurd; rapporteur was de heer Tosh.

Het Comité heeft tijdens zijn 372e zitting (vergadering van 27 april 2000) met algemene stemmen het volgende advies uitgebracht.

1. Inleiding

1.1. Met dit initiatiefadvies wil het Comité uiting geven aan zijn bezorgdheid over de ernst van de congestie die zich thans in en rond vrijwel alle steden in meerdere of mindere mate voordoet, de ingrijpende gevolgen van grote verkeersdrukte, het betrekkelijk willekeurige autogebruik en de toereikendheid en het reactievermogen van openbare diensten. Het Comité toont zich met name bezorgd over:

- de emissies en het lawaai in de dichtstbevolkte gebieden en de gevolgen hiervan: aantasting van de kwaliteit van de lucht voor bewoners en forenzen;
- de economische gevolgen: als gevolg van langere reistijden én congestie stijgen de kosten van vervoer, dalen de economische prestaties en wordt het concurrentievermogen geschaad;
- de gevolgen voor de mobiliteit van individuele personen: de reistijden i.v.m. werk, sociale doeleinden en vrijetijdsbesteding worden steeds langer en de huidige vervoerswijzen presteren ondermaats.

1.2. De toegang tot stadsvervoer is een grondrecht van iedereen⁽¹⁾. Waar beperking van deze mobiliteit om bijvoorbeeld sociale, economische of milieuredenen noodzakelijk is, moet een compromis worden gevonden waarbij men oog heeft voor de noodzaak om de stedelijke omgeving dusdanig te verbeteren dat een gunstig klimaat voor bedrijven wordt gecreëerd terwijl de kwaliteit van het bestaan van de inwoners aantoonbaar wordt verbeterd. Dat iemand toegang tot vervoer dient te hebben, betekent niet automatisch dat hij of zij onbeperkt van de auto gebruik moet kunnen maken.

1.3. Met dit advies wil het Comité van zijn bezorgdheid blijk geven. Als in de volgende begrotingsronde beleidsmaatregelen worden uitgewerkt en prioriteiten worden vastgesteld voor het vervoer in de lidstaten én — wat belangrijk is — in de kandidaat-lidstaten, zouden onderstaande opmerkingen en suggesties aandacht moeten krijgen.

2. Achtergronden van de huidige situatie

2.1. De factoren die ten grondslag liggen aan het huidige verkeers- en vervoerspatroon in en rond steden zijn van complexe aard:

- het toegenomen autobezit en de neiging om gemakshalve de auto te nemen;
- het feit dat in het verleden in sommige lidstaten onvoldoende is geïnvesteerd in infrastructuur en openbaar vervoer, soms doordat hier in de plannen te weinig rekening mee is gehouden. In alle lidstaten moeten de logistieke systemen voor het vervoer van personen en goederen verbeterd worden om een werkelijk alternatief te kunnen bieden nu de vraag is veranderd;
- tot op heden werd de ruimtelijke ontwikkeling van agglomeraties gekenmerkt door ongecoördineerde stedelijke groei; pas de laatste tijd begint stadsvernieuwing een rol van betekenis te spelen. Men dient terdege te beseffen dat er tussen ruimtelijke ordening en vervoersmaatregelen een relatie van onderlinge afhankelijkheid bestaat;
- de toegenomen welvaart in verschillende agglomeraties, waardoor mensen meer keuzemogelijkheden hebben en de behoefte aan mobiliteit toeneemt;
- het gevoel van onveiligheid in steden, dat volgens cijfers en onderzoeken, die op een toename van de criminaliteit wijzen, gegrond is.

⁽¹⁾ Zie ook het ESC-advies over diensten van algemeen belang, PB C 368 van 20.12.1999.

— de schaarste aan beschikbare ruimte door het beperkte aanbod. Tarifieringsmethoden en/of fiscale maatregelen zijn nodig om voor evenwicht tussen het gebruik van, de vraag naar en het aanbod van wegen of railtrajecten.

2.2. Het is niet eenvoudig om de omvang en aard van files of de gevolgen en kosten ervan te meten. Verscheidene belangengroeperingen hebben evaluaties uitgevoerd, bijvoorbeeld de Confederation of British Industry, die stelt dat files het Britse bedrijfsleven 16 miljard per jaar kosten.

2.3. Files ontstaan door ontoereikende verkeersgeleiding, wegwerkzaamheden, ongevallen, bijzondere gebeurtenissen, weersomstandigheden, demonstraties en overbelasting van het wegennet; deze laatste factor veroorzaakt wellicht slechts een derde van het aantal files, maar wel vrijwel altijd in en rond steden.

2.4. Iedere agglomeratie vereist een specifieke aanpak; er bestaat geen wondermiddel dat overal toegepast kan worden. Daarom moet bij de besluitvorming rekening worden gehouden met de regionale en lokale dialoog. In de volgende paragrafen wordt kort ingegaan op de prioriteiten die het Comité in dit verband relevant vindt.

3. Verkeerssituatie

3.1. De totale jaarlijkse stijging van het aantal nieuwe auto's dat in de lidstaten wordt geregistreerd, bedroeg tussen de jaren '60 en de jaren '90 jaarlijks 6 %, is inmiddels gedaald tot 4 % en zal volgens de Commissie de komende tien jaar rond de 1-2 % komen te liggen. Deze daling verschilt overigens wel sterk per lidstaat. In landen met een snellere groei, zoals Griekenland, Spanje en Ierland, nam het aantal personenauto's per 1 000 inwoners in de jaren '90 met 12 % toe. In het VK en Duitsland bleef de jaarlijkse groei tot 1997 steken op zo'n 4-6 % (zie bijlage).

3.1.1. Er bestaat zeker geen overtuigend bewijs dat met een dichtheid van 500 auto's per 1 000 inwoners een grens zou worden bereikt. Tot 1999 is het aantal geregistreerde voertuigen in dertig jaar met 250 % toegenomen en de EU verwacht dat dit aantal tot 2020 met nog eens 30 % zal stijgen. De huidige congestie zal misschien niet uitmonden in een verkeersinfarct, maar blijft wel een serieus probleem, omdat Europeanen in en rond steden wonen.

3.2. De voertuigveiligheidsnormen hebben tot verbeteringen geleid, net als de eisen die aan de motor worden gesteld: nieuwe auto's moeten aan strengere normen voor de uitstoot van verontreinigende stoffen en CO₂ voldoen (bijvoorbeeld 140 mg/km CO₂ in 2008). Hierdoor zal de luchtkwaliteit in steden geleidelijk worden verbeterd, al zal deze nooit bevredigend te noemen zijn.

3.3. Toenemende geluidsoverlast en dichtgeslibde wegen, met name rond steden, blijven onaantrekkelijke, storende verschijnselen.

3.4. Het openbaar vervoer biedt beslist onvoldoende mogelijkheden. Het zou moeten voorzien in verbindingen door de hele stad heen en tussen steden, terwijl bussen en trams in werkelijkheid meestal op een radiaalvormig net rijden. Daardoor zijn mensen vaak aangewezen op minibussen, taxi's of op hun eigen auto, die precies de door hen gewenste route volgen. Ook het openbaar vervoer zou flexibeler kunnen zijn en meer op de behoefte van de mensen kunnen inspelen. De mogelijkheden van verkeersgeleidingssystemen als GPS en Galileo, waarbij de gemiddelde snelheid omhoog gaat en het openbaar vervoer aparte rijstroken en voorrang krijgt, blijven grotendeels onbenut. Steden als München, Turijn, Zürich, Wenen, Grenoble, Kopenhagen en Amsterdam geven wat dit betreft wél het goede voorbeeld.

4. Ruimtelijke-ordeningsbeleid

4.1. Door de stedelijke groei zijn er heel wat meer complexe reispatronen ontstaan, met veel verkeer tussen voorsteden dat maar moeilijk door vaste routes van het openbaar vervoer kan worden opgevangen.

4.2. Een opportunistisch ruimtelijke-ordeningsbeleid, of het gebrek hieraan, heeft geleid tot een ongecoördineerde stedelijke groei en daarmee tot grotere afstanden tot scholen, ziekenhuizen, winkelcentra en nieuwe woonwijken. Het verband tussen ontwerp, dichtheid, de mix van verschillende soorten grondgebruik, energieverbruik en mobiliteit wordt slecht begrepen. Maar in de compacte stad of in compacte stedelijke gebieden, met diverse onafhankelijke subcentra, zijn de afstanden geringer en wordt de auto veel minder vaak gebruikt.

Aanbevelingen

5. Milieu

Het Comité meent:

5.1. dat er strikte normen moeten komen voor de luchtkwaliteit en het geluidsniveau in steden en dat overschrijding hiervan op de best beschikbare manieren moet worden aangepakt;

5.2. dat bij de beleidsvorming voor stadscentra het doorslaggevend belang van vervoer moet worden onderkend; dat een grootschaliger gebruik van observatiecamera's en toezicht van wijkagenten de veiligheid zal vergroten;

5.3. dat overwogen moet worden om alleen het openbaar vervoer en auto's met een geringe uitstoot tot de binnenstad toe te laten of deze een voorkeursbehandeling te geven. De hoeveelheid energie die deze voertuigen tijdens hun „levenscyclus” verbruiken en hun totale uitstoot in deze periode zullen dé keuzefactoren zijn.

6. Files

De EU zou druk op de lidstaten moeten uitoefenen om de volgende maatregelen te treffen:

6.1. invoering van een uniforme maatstaf voor het vaststellen van files in en rond steden, en van regionale minimumnormen voor de prestaties van openbaar en particulier vervoer; de burgers moeten worden geïnformeerd over de economische gevolgen van deze maatregelen en over de gevolgen ervan voor mobiliteit, luchtkwaliteit en geluidsniveau;

6.2. toepassing op grotere schaal van succesvolle initiatieven voor een verdere ontwikkeling van telematica⁽¹⁾ om te komen tot verbetering van de geleiding van het plaatselijk en doorgaand verkeer;

6.3. lokale overheden moeten worden aangemoedigd om ervoor te zorgen dat mensen volgens een ander patroon naar hun werk of naar school gaan, om zo tot een evenwichtiger gebruik van de beschikbare middelen te komen;

6.4. alle weggebruikers (auto's, laad- en losverkeer, bussen, motorrijders, fietsers en voetgangers) de nodige ruimte op de weg geven, het verkeer beter over de dag proberen te spreiden en de voorwaarden voor het openbaar vervoer verbeteren;

6.5. modernere systemen voor en aanpak van het laden en lossen in steden invoeren en toepassing van logistieke beginselen op alle goederenbewegingen;

6.6. economisch zo verantwoord mogelijke bouw- en bestratingmaterialen gebruiken en deze naar behoren onderhouden; in de bestrating zouden reeds „intelligente” voorzieningen moeten worden opgenomen om de leidingen voor openbare voorzieningen aan te passen;

6.7. creëren van realistische stimulansen om bepaalde trajecten lopend of fietsend af te leggen;

6.8. prioritaire maatregelen nemen, zoals op snelwegen rijstroken reserveren voor carpoolvoertuigen, en andere maatregelen m.b.t. rijstroken; als de meest efficiënte vervoerwijzen voorrang krijgen bij het gebruik van de schaarse ruimte op de weg, kan dat een alternatief voor tolheffing vormen;

6.9. invoering van per zone verschillende parkeerkosten en het beperken van de parkeerduur.

6.10. nagaan of openbaarvervoer- en/of voetgangerszones mogelijk zijn in binnensteden, als dat de enige duurzame optie is.

7. Ruimtelijke-ordeningsbeleid

De bezorgdheid van het Comité zou worden verminderd indien regio's:

7.1. adequate maatregelen ten behoeve van stadsontwikkeling en -vernieuwing zouden treffen en het mogelijk zouden maken om marginale, voormalige industrieterreinen op te knappen en weer aantrekkelijk voor investeringen te maken;

7.2. zich sterk zouden maken voor de ontwikkeling van subcentra en suburbane agglomeraties met een combinatie van woonwijken, faciliteiten voor amusement en recreatie, winkels en algemene dienstverlening, om weer steden en voorsteden te creëren die grotendeels in hun eigen behoefte kunnen voorzien en zo ontworpen worden dat het openbaar vervoer er ruim baan krijgt;

7.3. zouden nadenken over de verdere uitbreiding van recreatie- en winkelcentra buiten de steden, met name in onbebouwde gebieden langs autowegen; deze centra zijn moeilijk met de bus te bereiken, waardoor mensen dus eerder de auto nemen en degenen zonder auto worden benadeeld; deze ontwikkeling doet denken aan het ongeordend uitdijen van voorsteden in de VS, wat gepaard gaat met een hoog energieverbruik en beschadiging van de natuurlijke omgeving. De aantrekkingskracht van deze winkelcentra wordt nog vergroot doordat automobilisten er goedkoop kunnen tanken.

8. Milieuvriendelijk vervoer

Naar het oordeel van het Comité kunnen de lidstaten voor de volgende eenvoudige en goedkope verbeteringen kiezen:

8.1. aanleg van fietspaden en verbetering van voetpaden, zoveel mogelijk gescheiden van het gemotoriseerd verkeer;

⁽¹⁾ Zie het ESC-advies over telematicatoepassingen voor het vervoer in Europa, PB C 18 van 22.1.1996.

8.2. kinderen en ouders aansporen looproutes uit te stippelen, bijvoorbeeld van en naar school, waarvan is aangetoond dat ze veilig zijn.

8.3. werkgevers aanmoedigen om succesvolle methoden over te nemen teneinde carpooling of het gebruik van het openbaar vervoer te stimuleren en te ontmoedigen dat iedere werknemer in zijn eigen auto naar het werk rijdt en deze op het parkeerterrein van het bedrijf neerzet. In Ile de France bestaat bijvoorbeeld een systeem van oranje vervoerskaarten die door de werkgevers worden gesubsidieerd.

9. Openbaar vervoer

Dit advies is gericht op initiatieven om files te bestrijden en de mobiliteit te verbeteren. In dit verband wijst het Comité op het volgende:

9.1. het Comité wijst er eens te meer⁽¹⁾ op dat een beter openbaar vervoer een voorwaarde is voor verbetering van de mobiliteit op zich;

9.2. er moet serieus worden overwogen om auto's onder meer met behulp van van duidelijke regels in zekere mate uit de binnenstad te weren en de P+R-mogelijkheden te verbeteren, waarbij voor speciale gevallen wel uitzonderingen moeten gelden; andere vormen van intermodaliteit, zoals „hybride” oplossingen en nieuwe vormen van autobezit (bijvoorbeeld in Duitsland en in Edinburgh) zijn even belangrijk;

9.3. de complexere aard van reispatronen moet worden onderkend door middel van verbindingen met adequate bussen of andere vormen van openbaar vervoer; openbaar vervoer is alleen efficiënt als het als een systeem functioneert; Tussen exploitanten en/of vervoerswijzen moet een goede coördinatie en samenwerking bestaan om potentiële klanten dezelfde kwaliteit te kunnen bieden als zij met de auto gewend zijn;

9.4. door bepaalde routes voorrang te geven en speciale busstroken in en rond steden aan te leggen, waar vervolgens toezicht op moet worden uitgeoefend, kan het openbaar vervoer betrouwbaarder, voorspelbaarder en aantrekkelijker worden gemaakt; snelwegen rond steden zouden optimaal benut kunnen worden door het doorgaand verkeer voorrang te geven.

10. Slotopmerkingen

10.1. De 21e-eeuwse maatschappij dient te kiezen voor een opzet van het stadsvervoer die haar toekomstvisie weerspiegelt, waarbij mobiliteit en de kwaliteit van de lucht en van het bestaan net zo belangrijk zijn als een gezond, concurrerend bedrijfsleven. Er moet gekozen worden voor selectieve heffingen voor het gebruik van wegen en parkeerplaatsen door particuliere auto's in gebieden waar zich ernstige file- en/of milieuproblemen voordoen en waar de wegecapaciteit om politieke, financiële of economische redenen beperkt is. Het gaat hierbij onder meer om winkelcentra, woonwijken en historische stadskernen.

10.2. Aan de verplichte universele dienstverlening op het gebied van vervoer kan niet worden voorbijgegaan. Bij de te hanteren oplossingen moet onderscheid worden gemaakt tussen autobezit en autogebruik, zodat wordt voorkomen dat de particuliere auto, die ervoor zorgt dat gehandicapten en mensen in plattelandgebieden zonder openbaar vervoer naar hun werk kunnen gaan en ook anderszins een maatschappelijke rol vervult, als een soort demon wordt afgebeeld. Beïnvloeding van het verkeer met alleen tarifieringsmaatregelen is daarom waarschijnlijk noch eerlijk noch effectief.

10.3. Wordt tolheffing ingevoerd, dan zouden de lokaal gegenereerde extra-opbrengsten daarvan moeten worden bestemd voor investeringen in het plaatselijke vervoer, en wel zodanig dat dit zoveel mogelijk mensen in de stad ten goede zal komen en niet in versnipperde vorm voor andere doeleinden wordt aangewend. Wat dit betreft vormt het Duitse S-Bahn-model een goed voorbeeld.

10.4. Er wordt zonder meer beaamd dat het openbaar vervoer oncomfortabel en onvoldoende ontwikkeld is, onvoldoende presteert en niet in staat is zijn vooraanstaande rol in het reizigersvervoer te vervullen. Daarom moeten er oplossingen worden gevonden die bestaan uit een combinatie van politieke daadkracht en financiering via publiek-private samenwerking om de ontwikkeling van de infrastructuur op regionaal niveau en investeringen in systemen te steunen; deze dienen op hun beurt aan te sluiten op plannen van de lidstaten en de EU die een milieuvriendelijke vorm van vervoer op een samenhangende manier bevorderen. Bestaande regionale fora voor het beheer van de sociaal-economische ontwikkeling zouden de verantwoordelijkheid voor het management op zich moeten nemen. In dit verband steunt het Comité het voornemen van de Commissie om Verordening (EEG) nr. 1191/69 te herzien en kwaliteitscriteria voor het openbaar vervoer in te voeren. Dit advies is bovendien bedoeld als uitgangspunt voor de aanstaande actualisering van het door de Commissie geïnitieerde citizens' network. De situatie in Mid- en Oost-Europa verdient bijzondere aandacht.

⁽¹⁾ Vgl. ESC-advies „Ontwikkeling van het 'Citizens' Network' — Het belang van goed lokaal en regionaal personenvervoer en de bijdrage van de Europese Commissie aan de totstandkoming daarvan” (COM(1998) 431 def.), PB C 138 van 18.5.1999.

10.5. Bij besluiten inzake regionale geïntegreerde ruimtelijke ontwikkeling dient grondig te worden gekeken naar de opzet en het gebruik van het openbaar vervoer tijdens de gehele looptijd van de plannen; daarbij dient onder meer te worden nagegaan welk kwaliteitsniveau onder uiteenlopende omstandigheden gehaald zou kunnen worden.

10.6. De ontwikkeling van het EU-beleid dient gebaseerd te zijn op onderzoek, waarbij wordt gekeken naar de gevolgen

van winkelen via internet, thuiswerken, toename van het vervoer in verband met recreatiedoeleinden, „just in time”-leveringen, de ontwikkeling van sociaal en ecologisch bewustzijn in verband met vervoer, met name in steden. Het zou ondenkbaar zijn dat „oude” ervaringen worden gebruikt als uitgangspunt voor uitbreiding. Bovendien moet een beeld worden gegeven van de situatie waarin een ongecontroleerde toename van de mobiliteit leidt tot een verkeersinfarct in de belangrijkste agglomeraties en dienen maatregelen te worden uitgewerkt om dit te vermijden.

Brussel, 27 april 2000.

De voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

B. RANGONI MACHIAVELLI

BIJLAGE

bij het advies van het Economisch en Sociaal Comité

Autobezit

Aantal personenauto's per 1 000 inwoners

	B	DK	D	EL	E	F	IRL	I	L	NL	A	P	FIN	S	UK	EU15	Index 1970= 100
1970	214	218	194	26	70	234	133	189	212	197	160	49	155	284	214	184	100
1980	321	271	330	89	202	341	217	313	353	322	298	94	257	347	277	291	158
1990	388	309	447	171	309	466	227	483	480	368	387	187	389	421	360	401	218
1991	397	309	460	173	322	474	233	501	496	369	397	204	384	420	360	410	223
1992	400	310	471	177	336	476	241	518	512	373	410	205	384	414	360	418	227
1993	408	312	479	189	344	479	249	520	523	376	421	224	370	409	366	423	231
1994	422	312	488	199	351	478	262	540	540	383	433	242	368	409	372	432	235
1995	428	319	495	211	362	478	265	553	559	364	447	258	372	411	374	437	238
1996	435	330	500	223	376	477	272	571	558	370	458	277	379	413	388	447	243
1997	441	338	504	238	389	478	310	577	565	372	469	297	377	419	399	454	247

Bron: berekeningen D.-G. Vervoer

Advies van het Economisch en Sociaal Comité over:

- het „Voorstel voor een Besluit van het Europees Parlement en de Raad betreffende de tenuitvoerlegging van een opleidingsprogramma voor de vakmensen van de Europese audiovisuele-programma-industrie (MEDIA — Opleiding) (2001-2005)”, en
- het „Voorstel voor een Besluit van de Raad betreffende de tenuitvoerlegging van een programma ter bevordering van de ontwikkeling, de distributie en de bevordering van Europese audiovisuele werken (MEDIA Plus — Ontwikkeling, distributie en bevordering) (2001-2005)”

(2000/C 168/03)

De Raad heeft op 6 maart 2000 besloten om, overeenkomstig de bepalingen van art. 262 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, het Economisch en Sociaal Comité om advies te vragen over de voornoemde voorstellen.

De afdeling „Vervoer, energie, infrastructuur, informatiemaatschappij”, die met de voorbereidende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 6 april 2000 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Hernández Bataller.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 372e zitting van 27 april 2000 het volgende advies uitgebracht, dat met 111 stemmen voor, bij één onthouding, is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. De aan de informatiemaatschappij gekoppelde industrie, en dan met name de audiovisuele industrie, is een van de economische sectoren van de Europese Unie met het grootste groeipotentieel. Studies schatten dat de inkomsten van deze markt vóór 2005 met ongeveer 70 % zullen toenemen. Het gaat hierbij om een toename die alleen al gedurende deze periode het ontstaan van 300000 nieuwe en hooggekwalificeerde banen mogelijk zou kunnen maken⁽¹⁾.

1.2. De digitalisering, interactieve toepassingen en de technologische convergentie veranderen de traditionele audiovisuele sector op ingrijpende wijze dankzij de introductie van nieuwe creatie-, productie- en distributiemogelijkheden, de deelname van nieuwe actoren, de opkomst van nieuwe inhoud en diensten en nieuwe directe en afgeleide wijzen van exploitatie van audiovisuele werken.

1.2.1. Er is hier geen sprake van vervangende maar van aanvullende wijzigingen: naast de aanhoudende toename van de digitale televisie en nieuwe toepassingen zoals on-line diensten, interactieve televisie, „video on demand” (VOD) of elektronische vertoning in bioscopen, is ook een groei van de meer traditionele toepassingen waarneembaar, zoals bijvoorbeeld de groei van de verkoop van videobanden en de groei van de productie en het vertonen van films.

1.2.2. In deze context vormt de audiovisuele productie voor de 21e eeuw een belangrijke toegevoegde waarde met het vermogen de ontwikkeling van een concurrerende Europese bedrijfstak te bevorderen en daarmee de economische groei van de Europese Unie.

1.3. Voordat de audiovisuele industrie haar rol van motor achter de economie en het bedrijfsleven kan vervullen, is het noodzakelijk om op doeltreffende wijze enkele wezenlijke en structurele problemen op te lossen. Het gaat daarbij om problemen die in bepaalde gevallen globaal gezien gevolgen hebben voor de bovengenoemde industrietak, zoals bijvoorbeeld de verminderde inkomsten uit verspreiding van toepassingen (omdat het publiek meer gespreid is) of de feitelijke internationalisering van de exploitatiewijzen, maar die in andere gevallen en met name voor het Europese kader een zwak punt vormen. Het gaat daarbij om:

- de versnippering van nationale of regionale markten die de transnationale circulatie van programma's binnen Europa verzwakt;
- het lage investeringsniveau wat betreft planning en realisering van audiovisuele projecten, hetgeen op zijn beurt de rentabiliteit van de werkzaamheden vermindert en een negatieve invloed heeft op de toekomstige investeringscapaciteit;
- de onderkapitalisatie van de bedrijven, hetgeen hun ontwikkelingsstrategie op internationaal niveau verzwakt.

1.4. De Europese audiovisuele industrie bevindt zich daarom in een moeilijke positie. Zij kan de toenemende mondiale concurrentiestrijd nog niet volledig aangaan en dat maakt het noodzakelijk financieringsstrategieën te ontwikkelen die prioriteit geven aan de bevordering van het ontwikkelingspotentieel, integratie, verspreiding en commercialisering op internationaal niveau. Het is noodzakelijk dat de overheden deze initiatieven ondersteunen d.m.v. specifieke en aanvullende financiële steunmaatregelen die erop gericht zijn de pluraliteit onder de producenten, in het bijzonder in de meest innovatieve marktsectoren, te vergroten. De marktpositie van de Europese audiovisuele industrie en haar aandeel in de inkomsten kunnen beter worden gegarandeerd door een verbetering van de kwaliteit van de Europese productie, door middel van een efficiëntere scholing, en door het vermogen zich te handhaven op de internationale markt en bijgevolg het marktaandeel te vergroten.

⁽¹⁾ Studie verricht in opdracht van de Commissie door Norcontel Ltd., Economic Implications of New Communications Technologies on the Audiovisual Markets, eindverslag, 15.4.1997.

1.5. Sinds 1997 is de Commissie al volop bezig het eigen audiovisuele beleid grondig te analyseren zodat duidelijk wordt met welke reeds bestaande en toekomstige repercussies van het digitale tijdperk rekening dient te worden gehouden. Het volstaat om hier als voorbeelden van deze activiteit het programma Media II⁽¹⁾ te noemen, verder de overwegingen en bijdragen op basis van het verslag van de studiegroep op hoog niveau over het audiovisueel beleid⁽²⁾ en de raadpleging van ter zake deskundigen door de Commissie zowel in het kader van de te Birmingham (april 1998) en Helsinki (september 1999) georganiseerde conferenties, als ook in het kader van het groenboek over de convergentie van de sectoren telecommunicatie, media en informatietechnologie⁽³⁾.

2. Commissievoorstel

2.1. De Commissie beoogt met haar voorstel inzake het programma Media Plus het creëren van optimale voorwaarden die gebaseerd zijn op een coherent beleid met duidelijke doelstellingen, om zo een bijdrage te blijven leveren tot een vermindering van de waargenomen moeilijkheden voor de Europese audiovisuele industrie en het de producenten mogelijk te maken een optimale positie in te nemen op de nieuwe markten.

2.1.1. De benadering van de ontworpen systemen ter ondersteuning van de Europese actoren dient pragmatisch te zijn en zich te richten op de behoeften van de audiovisuele markt, waarbij speciale aandacht geschonken dient te worden aan structurele maatregelen. Ook dient de toegevoegde waarde van zowel de Europese dimensie als van de culturele en nationale diversiteit van de lidstaten hierbij te worden meegenomen.

2.1.2. Met het oog op het bovengenoemde is het volgende noodzakelijk:

- een systeem voor informatie over en het volgen van de nieuwe behoeften en ontwikkelingen op de audiovisuele markt en de uitwisseling van ervaringen tussen de lidstaten voor het tot ontwikkeling brengen van doeltreffende samenwerkingsverbanden;
- het verlenen van prioriteit aan transnationale circulatie van Europese audiovisuele werken zowel binnen als buiten de Europese Unie;
- complementariteit en samenhang met de overige vormen van steunverlening van de Gemeenschap die onderdeel zijn van een gemeenschappelijke strategie (programma's op het gebied van onderwijs en opleiding, steun aan het MKB en aan de technologieën van de informatiemaatschappij, het initiatief e-Europa⁽⁴⁾, het programma „Een gebruikersvriendelijke informatiemaatschappij”, het Vijfde Kaderprogramma voor onderzoek en technologische ontwikke-

ling⁽⁵⁾, de programma's INFO 2000 en MLIS, andere programma's op het gebied van onderwijs en opleiding zoals Socrates en Leonardo, samenwerking met instellingen als EUREKA⁽⁶⁾ enzovoorts);

- het streven naar complementariteit bij het op nationaal en regionaal niveau uitgevoerde beleid, waarbij speciale aandacht dient te worden geschonken aan de specifieke behoeften van de landen met een geringe audiovisuele capaciteit of van geringe geografische en linguïstische omvang;
- de steunverlening moet zich met name richten op de fasen van het audiovisuele proces waar steunverlening de grootste toegevoegde waarde oplevert, dat wil zeggen met name aan het begin en aan het einde van het productieproces;
- een passende en systematische evaluatie van de steunverlening en relevante aanpassingen en een groter gebruik van automatische steunmechanismen die gebaseerd zijn op ontwikkelingen die op de markt zijn geconstateerd;
- proefprojecten die op basis van overtuigende resultaten een onmiddellijke aanpassing van de voornaamste steunmechanismen van het programma⁽⁷⁾ mogelijk maken;
- voortzetting van de samenwerking met derde landen die instemmen met de doelstellingen van de Europese Unie op het gebied van het audiovisueel beleid.

2.2. Net zoals bij Media II het geval is, concentreren de in het kader van het programma Media Plus geplande acties de steunverlening op twee verschillende actiegebieden: onderwijs en beroepsopleiding (artikel 150 van het Verdrag) en industrie (artikel 157 van het Verdrag)⁽⁸⁾, een gebied dat projectontwikkeling, productie, distributie, marketing en promotie omvat.

2.2.1. Derhalve zijn er twee voorstellen voor besluiten van de Raad uitgewerkt die de toepassing van een beleid tot doel hebben dat rekening houdt met de karakteristieken van de markt en dat bewust gericht is op het optimaliseren van de voordelen die de technologische vooruitgang de Europese audiovisuele industrie kan bieden.

2.2.2. De verschillende financiële-steunregelingen zullen regelmatig worden geëvalueerd en bijgesteld. Op basis van deze evaluaties kan de Commissie zo nodig voor beide instrumenten acties ter aanvulling voorstellen.

(1) Voorstel voor een besluit van de Raad 95/0026 (SYN) betreffende een opleidingsprogramma voor de vakmensen van de Europese industrie (Media II), PB C 256 van 2.10.1995.

(2) Het digitale tijdperk en het Europees audiovisueel beleid, verslag van de studiegroep op hoog niveau over het audiovisueel beleid, Luxemburg 1998.

(3) COM(1997) 623 def. en COM(1999) 108 def. Advies van het ESC: PB C 214 van 10.7.1998; de conclusies van de conferenties van Birmingham en Helsinki zijn beschikbaar op de volgende sites: <http://europa.eu.int> en <http://presidency.finland.fi>.

(4) e-Europa: een informatiemaatschappij voor iedereen. COM(1999) 687 def.

(5) Advies van het ESC inzake het Vijfde Kaderprogramma voor onderzoek en technologische ontwikkeling (1998-2002). PB C 407 van 28.12.november1998.

(6) Eureka Audiovisueel is een in 1989 opgerichte pan-Europese intergouvernementele organisatie die de bevordering van de Europese audiovisuele industrie ten doel heeft. Zij telt 35 leden (de Europese Commissie, de Raad van Europa, de lidstaten).

(7) PB C 343 van 11.11.1998, blz. 10-16.

(8) Het programma Media II was ook gebaseerd op twee besluiten van de Raad: in het hoofdstuk over opleiding (artikel 127 van het Verdrag) trad het programma via Besluit 95/564 van de Raad van 22.12.1995 in werking, PB L 321 van 30.12.1995, blz. 33. In het hoofdstuk over ontwikkeling en distributie (artikel 130 van het Verdrag) trad het programma in werking via Besluit 95/563/EG van de Raad van 10.7.1995, PB L 321 van 30.12.1995, blz. 25.

2.3. In het kader van het programma Media-opleiding zijn de voorgestelde acties met name gericht op:

- de toepassing van nieuwe technologieën in het productie- en distributieproces van audiovisuele programma's met grote artistieke waarde en een groot commercieel potentieel;
- de inachtneming van de door de Europese en internationale markt geboden ontwikkelingsmogelijkheden;
- het economisch en commercieel beheer op Europees en internationaal niveau, met inbegrip van de juridische aspecten, de financiering van de productie, marketing en distributie;
- de technieken voor het schrijven van scenario's, met name interactieve programma's die bedoeld zijn voor nieuwe elektronische media.

2.4. De ontwikkeling en productie van audiovisuele kwaliteitsprogramma's die met een toenemend aantal audiovisuele middelen voor aanzienlijke opbrengsten kunnen zorgen, vereist een enorme investering. De in het kader van het programma Media Plus te verlenen steun moet al beginnen bij de voorbereidingsfase van de projecten door een adequate projectontwikkeling waarin vanuit het oogpunt van de productiekosten en het commercieel potentieel de haalbaarheid van het project en de verwachte rentabiliteit van het audiovisueel werk worden bepaald. Deze procedure die gangbaar is in andere industriële sectoren, is in de audiovisuele sector erg beperkt en leidt vaak tot het in productie nemen van projecten met een beperkte economische levensvatbaarheid.

2.5. De steun voor distributie en marketing is het voornaamste onderdeel van de voor Media Plus voorgestelde actie, daar die steun direct van invloed is op afschrijving en rentabilisering van de investeringen wat onmisbaar is voor een goede positionering van de Europese audiovisuele programma's op de markt. Dit impliceert met name de totstandbrenging en commercialisering van programmapakketten, zoals bioscoopfilms, speelfilms, documentaires en tekenfilms, die via verschillende kanalen en in verschillende formaten gebruikt en hergebruikt kunnen worden.

2.6. De specifieke doelstellingen van steun voor bevordering sluiten over het algemeen aan bij die van steun voor distributie: daarnaast zijn er echter binnen het kader van de distributiesector aanvullende mechanismen om de toegang van Europese werken en programma's tot de Europese en internationale markten te verbeteren.

2.7. De acties die in het onderdeel ontwikkeling, distributie en promotie op touw worden gezet, moeten voldoen aan de mededingingsregels van het Verdrag en met name aan de regels inzake staatssteun.

3. Algemene opmerkingen

3.1. Het Comité steunt het Commissievoorstel, daar er sprake is van aanvullende maatregelen ter bevordering van de verspreiding van het gemeenschappelijk erfgoed, alhoewel het van mening is dat:

- de in het programma Media Plus toegewezen financiële middelen onvoldoende zijn om de geplande ambitieuze doelstellingen te halen. Om deze reden verzoekt het Comité meer financiële middelen te reserveren. De marktmechanismen functioneren op bepaalde terreinen van deze sector in onvoldoende mate, daar financiële instellingen in Europa over het algemeen niet in de audiovisuele sector investeren omdat zij op dit terrein geen risico willen lopen;
- in het voorstel meer de aandacht dient te worden gevestigd op het feit dat het hier gaat om de bevordering van de Europese culturele identiteit;
- het voor de betrokken sector een positieve ontwikkeling zou zijn wanneer deze de beschikking zou hebben over meer gegevens wat betreft de beoordeling van eerdere programma's omdat de gegevens waarover men momenteel beschikt onvoldoende zijn;
- men naast de best mogelijke distributie van de beschikbare middelen in het bijzonder prioriteit dient te verlenen aan de technologische en innovatieve ontwikkeling;
- de Commissie dient een Europees agentschap voor de informatiemaatschappij in te stellen dat bijdraagt aan de coördinatie van de verschillende initiatieven die op het terrein van convergentie en multimedia bestaan.

3.2. Dit voorstel moet dus zeker worden goedgekeurd, in de eerste plaats vanwege de toegevoegde waarde die een dergelijke goedkeuring met zich meebrengt en in de tweede plaats omdat het een vrij transnationaal verkeer van audiovisuele werken mogelijk maakt, dat enerzijds het concurrentievermogen van de Europese audiovisuele industrie en anderzijds het besef van een Europese culturele identiteit versterkt en verbetert. Dit rechtvaardigt ruimschoots communautaire steun aan deze sector.

3.3. De Europese audiovisuele industrie is niet alleen belangrijk op basis van haar omvang en de positie die zij in het bedrijfsleven inneemt, maar ook omdat zij een instrument is voor de bevordering van onze cultuur en onze democratische waarden. Het Comité betreurt het echter dat het voorstel geen rekening houdt met deze aspecten.

3.3.1. De erkenning van de culturele dimensie van de audiovisuele bedrijfstak, die unieke producten levert, verklaart de aanpak die men in Europa ten aanzien van de audiovisuele middelen altijd heeft gevolgd en die een evenwicht tot stand probeert te brengen tussen:

- enerzijds het recht op vrije meningsuiting en het recht op informatie die inherent zijn aan een democratische maatschappij, en
- anderzijds de bescherming van het algemeen belang, hetgeen onder andere de bescherming van minderjarigen, de strijd tegen racisme en vreemdelingenhaat, de bescherming van het recht op privacy, de ontwikkeling van de sociale cohesie of de waarborging van pluralisme rechtvaardigt.

3.4. In het kader van het voorstel zou een evaluatie moeten worden uitgevoerd van de werkgelegenheid die door de tenuitvoerlegging van het voorstel zou kunnen ontstaan. De audiovisuele sector beschikt op dit terrein over een groot groeipotentieel. De Commissie zou bij de formulering en de toepassing van communautaire beleidslijnen en maatregelen altijd rekening dienen te houden met het streven naar een hoog werkgelegenheidsniveau.

3.5. De steun voor onderwijs en opleiding dient een instrument te zijn voor de bevordering van de coördinatie tussen technische beroepsopleidingen en universitaire centra die een basisopleiding verzorgen, waarbij tevens een versnippering van de steun dient te worden voorkomen. Het ESC hoopt dat criteria voor de tenuitvoerlegging zullen worden uitgewerkt die garanderen dat maximaal profijt kan worden getrokken uit de programma's en de overeenkomstige financiële steun en waarbij meer aandacht uitgaat naar pedagogische aspecten ten aanzien van de jeugd.

3.5.1. Het is in ieder geval belangrijk te zorgen voor doeltreffende en duurzame onderlinge banden tussen de onderwijscentra en geïnteresseerde bedrijven, zodat evenwicht tussen basis- en gespecialiseerde opleidingen wordt gewaarborgd. Dit garandeert een permanente scholing van vakmensen uit de audiovisuele sector. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de mogelijkheden die geboden worden door:

- het onderwijs op afstand met behulp van nieuwe technologie en haar toepassing op de productie van audiovisuele werken;
- de onderwijsvernieuwing die mogelijk wordt gemaakt door de nieuwe technologie, met name de digitale technologie.

3.5.2. Passende maatregelen op het terrein van de beroepsopleiding kunnen de integratie in het beroepsleven, het aanpassingsvermogen en het ondernemingsklimaat helpen verbeteren. Dit kan in het bijzonder worden bereikt via acties ten gunste van het MKB die gericht zijn op een bevordering van de technologische innovatie en bevordering van gelijke kansen voor de overige producenten, die door een overname van dit type aanvullende maatregelen blijf geven van hun waardering voor de Europese culturele en linguïstische diversiteit.

In ieder geval dient te worden geprobeerd om opleiding en realiteit op elkaar af te stemmen waarbij de meeste steun dient te worden verleend aan pedagogische maatregelen ten aanzien van jongeren.

3.5.3. Het ESC hecht er bovendien belang aan dat de Commissie maatregelen in het voorstel opneemt die op actieve wijze een grotere participatie van vrouwen aan dit scholingsprogramma bevorderen en die in de toekomst een verhoogde aanwezigheid van vrouwen binnen deze sector garanderen, omdat het Comité dit als positief voor de ontwikkeling ervan beschouwt.

3.6. Wat betreft de maatregelen ter bevordering van de ontwikkeling, distributie en promotie van audiovisuele werken is het Comité van mening dat het noodzakelijk is de Europese

audiovisuele industrie faciliteiten te bieden, de promotie van audiovisuele werken en Europese audiovisuele bedrijven en in het bijzonder de toegang tot de markt van onafhankelijke bedrijven te bevorderen. Het Comité acht in het belang van scholing en opleiding tevens maatregelen noodzakelijk die de toegang van het publiek tot het Europees audiovisueel patrimonium verbeteren via de digitalisering ervan en via onderlinge verbindingen op Europees niveau. Het ESC is in principe van mening dat prioriteit gegeven zou moeten worden aan aspecten die verband houden met de ontwikkeling, distributie en promotie van audiovisuele werken.

3.6.1. De geplande maatregelen zouden erop gericht moeten zijn de samenwerking tussen omroepen te intensiveren, in het bijzonder via de tenuitvoerlegging van acties in samenwerking met gespecialiseerde instanties, zoals bijvoorbeeld Eureka Audiovisual, die overeenkomen met de doelstellingen van het programma op het terrein van de bevordering.

3.6.2. De ontwikkeling van proefprojecten in het kader van e-Europa voor de harmonisering en coördinatie van het geheel van steunmaatregelen voor investeringen in de audiovisuele sector is raadzaam, evenals nuttige gebruikmaking van de bestaande synergie tussen de verschillende steunmechanismen. In dit kader wijst het Comité nog eens op de noodzaak van de beschikbaarheid van voldoende gegevens om de resultaten te kunnen beoordelen die tot op heden met behulp van steunmaatregelen voor de audiovisuele industrie zijn behaald. De overige communautaire instellingen en organen moeten daar ook inzage in krijgen.

3.6.3. Het Comité is ingenomen met het plan van de Commissie om te zorgen voor een efficiënte coördinatie met de ondernomen acties op het terrein van de nieuwe technologieën, in het bijzonder met de in het Vijfde Kaderprogramma voorgestelde acties, omdat de kwaliteit van het communautair product onontbeerlijk is om het vertrouwen te herwinnen van de onderzoekers bij de tenuitvoerlegging van het genoemde kaderprogramma.

3.6.4. Er moeten effectieve stimulerende maatregelen worden ontwikkeld om die bedrijven financieel te helpen die reeksen projecten presenteren. Hierbij dient voorrang te worden gegeven aan automatische steunverlening en dient een maximale transparantie van de acties te worden gegarandeerd.

3.6.5. Het ESC is van mening dat op de verschillende markten voorrang dient te worden gegeven aan producten met een langere commerciële levenscyclus. Met het oog op de verspreiding van programma's is het Comité voorstander van een bevordering van ondertiteling, waarbij gezocht wordt naar evenwicht tussen het respect voor de integriteit van het werk, de culturele diversiteit, de optimalisering van kosten en de vraag van de burgers, en van complementariteit tussen ondertiteling en nasynchronisatie; een dergelijk evenwicht is door de technologische mogelijkheden in toenemende mate haalbaar.

4. Het Comité betreurt het tenslotte dat de Commissie met het oog op de financiën en de toegevoegde waarde niet ambitieuzer is geweest bij het bepalen van de doelstellingen van het programma. Het Comité:

— herhaalt dat men de gebruikers bewust moet maken van en moet informeren over de Europese culturele identiteit en tegelijkertijd in dienst moet staan van het bedrijfsleven en de lidstaten teneinde op het terrein van de cultuur concreter te kunnen handelen, de Europese culturele identiteit te kunnen bevorderen en haar een politieke dimensie te kunnen geven. De Commissie zou daarom een Europees agentschap voor de informatiemaatschappij moeten opzetten dat bijdraagt tot de coördinatie van verschillende initiatieven op het terrein van de convergentie van de multimedia.

- Deze instelling, waarvan de oprichting reeds in het kader van de Verklaring van Oulu door het ESC werd voorgesteld, zou daadwerkelijk en op niet-bureaucratische wijze een forum kunnen vormen voor compensatie, samenwerking en coördinatie in de verschillende fasen vanaf de productie tot en met de distributie, dat een Europees aanzien verschafft en dat een gecombineerd gebruik maakt van de geplande financiering en financiële steunmechanismen;
- is vervolgens van mening dat het raadzaam zou zijn andere instrumenten ter bevordering van de audiovisuele sector in gebruik te nemen zoals bijvoorbeeld het door de Commissie in het verleden voorgestelde Garantiefonds dat momenteel niet meer op de politieke agenda staat.

Brussel, 27 april 2000.

De voorzitter
van het Economisch en Sociaal Comité
B. RANGONI MACHIAVELLI

Advies van het Economisch en Sociaal Comité inzake het „Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende de verdeling tussen de lidstaten van de vergunningen die zijn ontvangen krachtens de Overeenkomsten tussen de Europese Gemeenschap en de Republiek Bulgarije en tussen de Europese Gemeenschap en de Republiek Hongarije houdende vaststelling van bepaalde voorwaarden voor het goederenvervoer over de weg en de bevordering van het gecombineerd vervoer”

(2000/C 168/04)

Op 10 april 2000 heeft de Raad besloten het Economisch en Sociaal Comité overeenkomstig artikel 71 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap te raadplegen over het voornoemde voorstel.

De afdeling „Vervoer, energie, infrastructuur, informatiemaatschappij”, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 6 april 2000 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Kielman.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 372e zitting van 27 april 2000 het volgende advies uitgebracht, dat met 111 stemmen vóór en 1 stem tegen bij 1 onthouding is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. Op 7 december 1995 heeft de Raad de Commissie het mandaat gegeven tot het voeren van onderhandelingen voor de sluiting van een of meer transitovervoersovereenkomsten met Hongarije, Roemenië en Bulgarije, in verband met het probleem van de wegverbindingen voor het goederenvervoer over de weg tussen Griekenland en de overige lidstaten. Dit probleem zou mede kunnen worden opgelost door onderlinge uitwisseling van vergunningen voor het transitovervoer.

1.2. Het streven van de Commissie was in eerste instantie gericht op het afsluiten van een multilaterale overeenkomst. De drie landen prefereerden echter afzonderlijke overeenkomsten. Deze overeenkomsten zullen bij toetreding van de landen tot de Europese Unie automatisch aflopen.

1.3. Het Commissievoorstel is gebaseerd op het „Voorstel voor een Besluit van de Raad betreffende de ondertekening en de sluiting van de Overeenkomsten tussen de Europese gemeenschap en de republiek Bulgarije houdende vaststelling van bepaalde voorwaarden voor het goederenvervoer over de weg en de bevordering van het gecombineerd vervoer” (COM(1999) 666 def.). Het advies van het Comité beperkt zich echter tot het „Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende de verdeling tussen de lidstaten van de vergunningen die zijn ontvangen krachtens de Overeenkomsten tussen de Europese Gemeenschap en de Republiek Bulgarije en tussen de Europese Gemeenschap en de Republiek Hongarije houdende vaststelling van bepaalde voorwaarden voor het goederenvervoer over de weg en de bevordering van het gecombineerd vervoer” (COM(1999) 667 def.).

1.4. Met de Republieken Hongarije en Bulgarije heeft de Commissie overeenstemming bereikt, met de Republiek Roemenië is dit tot dusver nog niet gelukt. Daarom heeft het onderhavige voorstel slechts betrekking op een besluit van de Raad tot sluiting van de overeenkomsten met Hongarije en Bulgarije. De Commissie is beslist van plan op korte termijn ook met Roemenië overeenstemming te bereiken, omdat anders de feitelijke waarde van de overeenkomsten met Hongarije en Bulgarije zeer gering is.

1.5. Omdat in het verleden in Oost-Europa regelmatig sprake was van hoge en discriminatoire fiscale en parafiscale heffingen op het wegvervoer is in de overeenkomsten vastgelegd dat alleen niet-discriminerende, aan het infrastructuurgebruik gerelateerde heffingen of tolgelden mogen worden geheven. Voor de vervoersactiviteiten zelf mogen geen speciale heffingen of belastingen worden geïntroduceerd.

1.6. Uitdrukkelijk is in de overeenkomsten vastgelegd dat het gebruik van de vergunningen door Bulgarije en Hongarije slechts kan geschieden met voertuigen die minimaal aan de Euro 1-norm voldoen.

1.7. In het voorstel voor een besluit van de Raad tot sluiting van de Overeenkomsten met Hongarije en Bulgarije staat dat de verdeling onder de lidstaten van de 12 500 en 13 000 vergunningen, die jaarlijks respectievelijk van Hongarije en Bulgarije worden ontvangen, geregeld zal worden in een afzonderlijke verordening van het Europees Parlement en de Raad. Het doel van het onderhavige voorstel is derhalve de verdeling van de transitovergunningen onder de lidstaten te regelen.

2. Algemene opmerkingen

2.1. De berekeningsgrondslag voor de verdeling van de transitovergunningen onder de lidstaten heeft de Commissie afgeleid van de doorvoerstatistieken van Hongarije.

2.2. Aangezien de doelstelling van de Unie bij de onderhandelingen is de bevordering van het transitovervoer tussen Griekenland en de overige lidstaten via een corridor door Bulgarije, Roemenië en Hongarije, zijn de Hongaarse doorvoerstatistieken het meest relevant. Immers, uit deze statistieken zou moeten blijken, dat de ritten met bestemmingen „in de overige lidstaten” het volledige traject door Bulgarije, Roemenië en Hongarije hebben afgelegd. Een punt van aandacht zijn de ritten die via de vroegere Joegoslavische Republiek Macedonië en de Federale Republiek Joegoslavië zijn gegaan.

2.3. De beschikbare Hongaarse doorvoerstatistieken hebben de mogelijkheid onderscheid te maken in

- het land van vertrek
- het land waar het voertuig geregistreerd is.

Op grond van deze gegevenheid is het mogelijk de ritten te selecteren die:

- in Griekenland beginnen en
- door in een lidstaat geregistreerde voertuigen zijn uitgevoerd.

2.3.1. Aangezien de doorvoerstatistieken van Hongarije voor de eerste drie kwartalen van 1998 beschikbaar zijn en voor het onderhavige doel bruikbaar zijn stelt de Commissie voor deze te hanteren als basis voor de verdeling tussen de lidstaten.

2.3.2. Het Comité is van mening, dat vanwege het ontbreken van betrouwbare statistische gegevens met betrekking tot het transitovervoer over de weg de keuze om gebruik te maken van de beschikbare Hongaarse statistieken over de eerste drie kwartalen van het jaar 1998 de meest relevante informatie verschaft.

2.3.3. Ze wil er overigens op wijzen dat de participatie van Roemenië essentieel is voor het goed functioneren van de corridor Griekenland-overige lidstaten. In dit verband wil ze dan ook de Commissie verzoeken met kracht de onderhandelingen met Roemenië voort te zetten en ernaar te streven de onderhandelingen op korte termijn af te ronden.

3. Bijzondere opmerkingen

3.1. Op grond van de Hongaarse doorvoerstatistieken concludeert de Commissie dat het totaal aantal doorvoerritten door Hongarije vanuit Griekenland van in een van de lidstaten geregistreerde voertuigen in de eerste drie kwartalen van 1998 6 723 bedroeg. Hiervan nam Griekenland er 6 646 voor haar rekening, d.w.z. bijna 99 %. Voor vier lidstaten, te weten Spanje, Ierland, Luxemburg en Portugal werden helemaal geen ritten geregistreerd (zie bijlage).

3.2. Op grond van deze — voorlopige — gegevens meent de Commissie te moeten constateren dat het „niet gewenst wordt geacht om Griekenland 99 % van de vergunningen te geven”. Het Comité is van mening dat objectieve criteria moeten worden gehanteerd om de werkelijkheid weer te geven. Zij pleit er dan ook voor dat de Commissie zo spoedig mogelijk exactere informatie vergaart op grond waarvan een betrouwbaar beeld kan worden gegeven, zodanig dat voor Griekenland dezelfde wijze van behandeling geldt als voor als elke andere lidstaat.

3.3. Daarnaast stelt de Commissie voor iedere lidstaat een vast aantal van 100 vergunningen te geven, zijnde iets minder dan 1 % van het totale aantal beschikbare vergunningen en de resterende vergunningen te verdelen naar rato van het werkelijk aantal verreden transitoritten door Hongarije in de eerste drie kwartalen van 1998.

3.3.1. Het Comité is van mening dat, waar er vier lidstaten zijn die helemaal geen transitovervoer hebben verricht in de eerste drie kwartalen van 1998 en er daarnaast nog zes lidstaten zijn die minder dan 5 transitoritten hebben gemaakt, het door de Commissie voorgestelde forfaitaire aantal van 100 vergunningen voor elke lidstaat veel te hoog is. Ze stelt voor hier 50 van te maken. Aldus resteert een aantal van 750 vergunningen die dan pro rata van het aantal doorvoerritten in de eerste drie kwartalen van 1998 verdeeld kunnen worden.

Naar de mening van het Comité doet een dergelijke verdeling meer recht aan de rechtvaardigheid en de werkelijkheid.

3.4. Een en ander impliceert dat het aantal vaste vergunningen 750 bedraagt in plaats van de door de Commissie voorgestelde 1 500 en dat Griekenland daarnaast voor Bulgarije 12 109 in plaats van 11 368 en voor Hongarije 11 614 in plaats van 10 874 vergunningen krijgt.

3.4.1. Deze wijze van berekenen doet volgens het Comité ook meer recht aan de overweging die de Commissie zelf in haar Voorstel voor een Verordening schrijft, namelijk dat de „toekenning van de vergunningen dient te geschieden volgens criteria die ten volle rekening houden met de bestaande vervoerstromen over land tussen Griekenland en de andere lidstaten”.

3.5. Het idee van de Commissie zoals verwoord in artikel 4 van de ontwerpverordening, waarin de lidstaten jaarlijks vóór 15 september de in dat jaar niet te gebruiken vergunningen aan de Commissie terug zenden, teneinde deze ten goede te laten komen aan andere lidstaten wordt door het Comité gesteund.

3.6. Indien de Commissie het idee van het Comité om tot een rechtvaardiger verdeelsleutel te komen ondersteunt, impliceert dit dat de bijlage van de ontwerpverordening waarin de verdeling is opgenomen dienovereenkomstig zal moeten worden aangepast.

4. Samenvatting en conclusies

4.1. Het Comité is van mening dat de Commissie met de keuze van de Hongaarse doorvoerstatistieken een juiste statistische basis heeft gevonden om tot een verdelingsvoorstel van de vergunningen te komen.

4.2. Voor het effectief kunnen benutten van vergunningen acht het Comité een spoedige overeenstemming met Roemenië van groot belang.

4.3. Ten aanzien van het Verdelingsvoorstel wijst het Comité erop dat, daar waar uit de gehanteerde statistieken blijkt dat een lidstaat recht zou hebben op een groot percentage van de vergunningen, deze ook daadwerkelijk aan die lidstaat dienen te worden toegewezen.

4.4. Voorts acht het Comité het — mede met het oog op het geringe aantal vergunningen — ongewenst elke lidstaat te

bedelen met een vast aantal van 100 vergunningen. Immers uit de beschikbare gegevens blijkt dat veel lidstaten niet of nauwelijks transitovervoer over de weg tussen Griekenland en overige lidstaten verrichten. Het Comité acht als basis een vast aantal van 50 vergunningen voor elke lidstaat voldoende.

4.5. Het Comité stemt in met het voorstel van de Commissie om jaarlijks, vóór 15 september ongebruikte vergunningen aan de Commissie terug te sturen, zodat ze nog kunnen worden aangewend door lidstaten die daaraan behoefte hebben.

Brussel, 27 april 2000.

De voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

B. RANGONI MACHIAVELLI

BIJLAGE

bij het advies van het Economisch en Sociaal Comité

Verdeling van vergunningen tussen lidstaten

De meest recente Hongaarse doorvoerstatistieken die beschikbaar zijn hebben betrekking op de eerste drie kwartalen van 1998. Het aantal doorvoerritten door Hongarije vanuit „Griekenland” van in een van de lidstaten geregistreerde voertuigen in de eerste drie kwartalen van 1998 bedroeg:

Land van registratie	Aantal doorvoerritten
België	2
Denemarken	6
Duitsland	20
Griekenland	6 646
Spanje	0
Frankrijk	1
Ierland	0
Italië	1
Luxemburg	0
Nederland	29
Oostenrijk	11
Portugal	0
Finland	1
Zweden	4
Verenigd Koninkrijk	2
Totaal	6 723

Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een verordening van de Raad tot wijziging van verordening (EG) nr. 1255/1999 houdende een gemeenschappelijke ordening der markten in de sector melk- en zuivelproducten”

(2000/C 168/05)

De Raad heeft op 24 januari 2000 besloten, overeenkomstig artiken 43 en 198 van het EG-Verdrag, het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het voornoemde voorstel.

De afdeling „Landbouw, plattelandsontwikkeling, milieu”, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 19 april 2000 goedgekeurd; rapporteur was de heer Kienle.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 372e zitting van 27 april 2000 met 78 stemmen voor en 2 tegen, bij 3 onthoudingen, het volgende advies goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. De EU verstrekt inmiddels al weer 16 jaar subsidie om de melkconsumptie bij kinderen en jongeren te bevorderen. In het kader van de schoolmelkregeling krijgen scholieren die van de regeling gebruik maken, elke dag een kwart liter gesubsidieerde melk. Voor deze subsidie trekt de EU jaarlijks 96 miljoen euro uit.

1.2. Met dit voorstel ziet de Commissie af van haar oorspronkelijke voornemen om de EU-schoolmelksubsidie stop te zetten. Wel zal de EU-subsidie worden verlaagd. De bedoeling is dat EU en lidstaten de regeling elk voor 50 % gaan financieren. Hiermee wordt de financiële bijdrage van de EU gereduceerd tot 48 miljoen euro.

2. Opmerkingen

2.1. Bij de schoolmelkregeling gaat het volgens het Comité niet zozeer om de bevordering van de afzet, aangezien de totale hoeveelheid in het kader van deze regeling slechts 0,3 % uitmaakt van de totale hoeveelheid melk die aan de zuivelverwerkende sector wordt geleverd, maar veeleer om doelstellingen gerelateerd aan het volksgezondheids- en sociaal beleid en bewuste voeding.

2.2. Afschaffing van de regeling leidt zonder meer ertoe dat op scholen minder melk zal worden aangeboden en gedronken. Hiervan zijn kinderen en jongeren de dupe. Het Comité wijst erop dat schrikbarend veel kinderen zonder ontbijt de deur uitgaan. Schoolmelk is voor vele scholieren de enige melk die zij consumeren.

2.3. Het Comité acht het positief dat de Landbouwraprad zich in principe uitdrukkelijk heeft uitgesproken vóór handhaving van de schoolmelkregeling. De Commissie heeft daardoor besloten af te zien van haar oorspronkelijke voornemen om de EU-subsidie stop te zetten.

2.4. Het Comité wijst op het uitermate grote belang van een evenwichtige voeding voor kinderen en jongeren. Melk, een levensmiddel dat zeer rijk is aan voedingsstoffen, dient dan ook met alle moderne distributie- en marketingtechnieken gepromoot te worden bij kinderen en scholieren. Het Comité acht het bovendien noodzakelijk dat kinderen en jongeren overal in de EU gesubsidieerde schoolmelk blijven krijgen.

2.5. Het Comité vreest echter dat als het voorstel van de Commissie wordt uitgevoerd, de melkregeling in veel lidstaten afgeschaft zal worden. Het Comité dringt derhalve aan op een oplossing die de voortzetting van de schoolmelkregeling garandeert. Vermeden moet worden dat de principekwestie over cofinanciering wordt uitgevochten over de rug van kinderen en scholieren.

Brussel, 27 april 2000.

De Voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

B. RANGONI MACHIAVELLI

Advies van het Economisch en Sociaal Comité over de „Voorstellen van de Commissie voor de vaststelling van de landbouwprijzen (2000/2001)”

(2000/C 168/06)

De Raad heeft op 13 maart 2000 besloten, overeenkomstig art. 37 van het EG-Verdrag het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over de voornoemde voorstellen.

De afdeling „Landbouw, plattelandsontwikkeling, milieu”, die met de voorbereiding van de werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 19 april 2000 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Strasser.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn op 27 april 2000 gehouden 372e zitting het volgende advies uitgebracht, dat met 71 stemmen vóór en 12 stemmen tegen, bij 8 onthoudingen, is goedgekeurd.

1. Inhoud van het Commissievoorstel

1.1. Prijsvoorstellen

1.1.1. In de inleiding van het Commissiedocument wordt erop gewezen dat er als gevolg van de besluiten van mei 1999 in het kader van Agenda 2000 nog maar weinig sectoren zijn waarvoor jaarlijks institutionele prijzen of bedragen moeten worden vastgesteld. Concreet moet voor het verkoopseizoen 2000/2001 nog het volgende worden vastgelegd: de maandelijkse verhogingen voor granen en rijst, diverse prijzen en bedragen in het kader van de suikermarktordening, de steun voor zijderupsen en de basisprijzen voor schapen- en varkensvlees. De Commissie stelt voor om vast te houden aan de zgn. meerjarenaanpak, d.w.z. dat de institutionele prijzen en bedragen voor de betrokken sectoren — behalve de suikersector — voor onbepaalde tijd worden vastgesteld.

1.1.2. De interventieprijzen voor granen (momenteel 119,19 EUR/ton) wordt overeenkomstig de besluiten m.b.t. Agenda 2000 verlaagd met 7,5 % tot 110,25 EUR/t voor het verkoopseizoen 2000/2001 en met nog eens 7,5 % tot 101,31 EUR/t voor het verkoopseizoen 2001/2002. Tegelijkertijd wordt de hectarepremie van momenteel 54,34 EUR/t verhoogd tot resp. 58,67 EUR en 63,00 EUR. De Commissie stelt voor om ook het bedrag van de maandelijkse verhoging, thans 1 EUR/ton/maand, te verlagen, nl. tot 0,93 EUR voor het verkoopseizoen 2000/2001 en tot 0,85 EUR voor het verkoopseizoen 2001/2002. Verder stelt de Commissie voor om de interventieperiode voor Zweden (momenteel van 1 december t/m 30 juni) in overeenstemming te brengen met die welke voor de andere lidstaten (met uitzondering van de zuidelijke lidstaten) geldt.

1.1.3. Voor oliëhoudende zaden wordt het basisbedrag voor rechtstreekse steun in drie fasen verlaagd tot op het niveau van de steun voor granen en braaklegging.

1.1.4. Conform de in mei 1999 genomen besluiten is het percentage verplichte braaklegging voor de periode 2000-2006 op 10 % vastgesteld. Afhankelijk van de marktsituatie kan dit evenwel worden gewijzigd.

1.1.5. Voor rijst stelt de Commissie voor, het bedrag van de maandelijkse verhoging te handhaven op 2 EUR/ton/maand.

1.1.6. Voor suiker stelt de Commissie voor, zowel de institutionele prijzen (resp. basis-, minimum-, interventie- en richtprijzen) als de maandelijkse opslagkostenvergoeding op het bestaande peil te handhaven.

De Commissie merkt op dat in het kader van de GATT-verplichtingen ook de productiequota voor het verkoopseizoen 2000/2001 overeenkomstig art. 26 van de basisverordening moeten worden verlaagd.

1.2. Begrotingssituatie

1.2.1. In januari 2000 raamde de Commissie de benodigde middelen voor het begrotingsjaar 2000 op 37 471 mln euro. Dit bedrag ligt 582 mln euro hoger dan in de (door de Commissie op 16 december 1999 vastgestelde) begroting was opgenomen en 119 mln euro hoger dan het maximum dat de Europese Raad van Berlijn in de „financiële vooruitzichten” heeft bepaald.

1.2.2. Volgens de Commissie is bij de in januari gemaakte raming van de behoefte aan middelen voor het EOGFL-Garantie (37 471 mln euro) rekening gehouden met de ontwikkelingen die zich sinds de vaststelling van de economische prognoses hebben voorgedaan en ook met het feit dat de wetgevingssituatie anders is dan toen de begroting werd opgesteld. De Commissie benadrukt dat de prijsvoorstellen niet van invloed zijn op de in januari gemaakte raming van de benodigde middelen voor het begrotingsjaar 2000.

1.2.3. Bij de begroting is uitgegaan van een euro/dollar-verhouding van 1: 1,12. Een gemiddelde koers in het begrotingsjaar van 1 euro = 1,04 USD zou volgens de Commissie een besparing van 400 mln euro kunnen opleveren.

1.2.4. De benodigde middelen voor de sectoren schapen- en geitenvlees, zuivel, wijn en olijven zijn naar beneden toe bijgesteld, terwijl het voor rundvlees, vezelgewassen en suiker juist noodzakelijk wordt geacht de ramingen van de benodigde middelen — in vergelijking met de prognoses die aan de begroting ten grondslag lagen — te verhogen.

2. Algemene opmerkingen

2.1. Het Comité betreurt dat in het Commissievoorstel voor de vaststelling van de landbouwprijzen voor 2000/2001 anders dan in voorgaande jaren niet wordt ingegaan op de algemene situatie waarin de landbouweconomie zich bevindt, noch op de wijze waarop de agrarische en voedselproductie en de landbouwinkomens en voedselprijzen zich ontwikkelen.

2.2. Het Comité brengt in herinnering dat het de Commissie herhaaldelijk heeft verzocht te onderzoeken wat het effect is van het GLB, en dan met name van de verlaging van de producentenprijzen voor landbouwproducten, op de consumentenprijzen, de levensmiddelenkwaliteit, het milieu, de werkgelegenheid, enz. Het Comité stelt vast dat de Commissie in een in februari 2000 gepubliceerde analyse van de gevolgen van de GLB-hervorming o.a. melding maakt van mogelijke voordelen voor de consumenten. Deze analyse betreft echter maar een beperkt aantal aspecten van het door het Comité gewenste onderzoek.

2.3. Vorig jaar heeft het Comité in zijn advies over het prijspakket al aangegeven bezorgd te zijn over de manier waarop de landbouwinkomens zich in de meeste EU-lidstaten ontwikkelen. De vrees dat deze inkomens verder onder druk zal komen te staan, is gezien de inkomensontwikkeling in 1999 helaas terecht gebleken. Volgens Eurostatramingen zijn de inkomens uit landbouwactiviteiten in 1999 gemiddeld reëel met 2,8 % gedaald. De sterkste achteruitgang deed zich voor in Ierland (-11,7 %), Denemarken (-10,5 %), België (-9,1 %) en Nederland (-5,8 %). De forse inkomensdalingen troffen vooral landen die sterk op de veeteelt gericht zijn, daar de prijzen van alle dierlijke producten, vooral varkensvlees, aanzienlijk naar beneden zijn gegaan. In sommige regio's is de inkomenssituatie van vele landbouwers door de hoge opbrengstverliezen voor granen in Spanje en olijven in Spanje, Griekenland en Portugal verslechterd.

2.4. Gezien deze onbevredigende inkomensontwikkeling en de gespannen situatie op belangrijke landbouwmarkten acht het Comité het noodzakelijk dat de beschikbare instrumenten van het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) ten volle worden benut. Voorts rekent het Comité erop dat ter wille van de broodnodige continuïteit wordt vastgehouden aan de hervormingsbesluiten van vorig jaar, wat ook in het kader van de WTO-onderhandelingen uiterst belangrijk is, en dat de voor de hervorming noodzakelijke en reeds toegezegde financiële middelen ter beschikking worden gesteld.

2.5. Tijdens de Europese Raad van Berlijn hebben de staatshoofden en regeringsleiders de boeren toegezegd dat voor de hervormingsmaatregelen hoe dan ook de benodigde financiële middelen worden uitgetrokken. Het Comité vindt dat de zogenaamde marge (het verschil tussen de theoretische en de daadwerkelijke bovengrens voor de uitgaven) daarom —

indien noodzakelijk — ook voor GLB- maatregelen beschikbaar moet zijn. In geen geval kan zomaar voor kennisgeving worden aangenomen dat afgesproken maatregelen reeds in het eerste jaar na de inwerkingtreding van de hervorming om bezuinigingsredenen worden gecorrigeerd.

2.6. Het Comité erkent wel dat het programma tot wederopbouw van Kosovo noodzakelijk is, maar vindt het een goede zaak dat invloedrijke staats- en regeringsleiders in maart 2000 in Lissabon zich tegen overheveling van middelen uit de landbouwbegroting naar het stabiliteitspact voor de Balkan hebben uitgesproken. Het Comité verwacht van de Commissie dat zij hieraan gevolg geeft en de in Berlijn genomen besluiten m.b.t. Agenda 2000 — alleen al ter wille van de geloofwaardigheid — volledig in acht neemt.

2.7. Het Comité verwijst bovendien naar het advies van de landbouwcommissie van het Europees Parlement aan de begrotingscommissie waarin staat dat als ergens bijzondere begrotingsmiddelen voor nodig zijn, de financiële gevolgen daarvan gelijkmatig over alle begrotingslijnen moeten worden verdeeld.

2.8. Voorts wijst het Comité opnieuw op de moeilijke situatie van belangrijke landbouwmarkten, die mede veroorzaakt wordt door de toename van de invoer. Het rekent erop dat de Commissie de voor afzetbevordering beschikbare instrumenten en begrotingsmiddelen doeltreffend gebruikt, en pleit ervoor de middelen uit te breiden. Volgens het Comité is het gerechtvaardigd dat de voor de stimulering van de afzet van sierplanten en bloemen uitgetrokken begrotingsmiddelen ook in het jaar 2000/2001 worden gebruikt, omdat het afbreuk zou doen aan de efficiency van de deugdelijk gebleken afzetmaatregelen als er een onderbreking zou plaatsvinden.

3. Bijzondere opmerkingen

3.1. Granen

3.1.1. Het Comité is het niet eens met de voorgestelde verlaging van het bedrag van de maandelijkse verhogingen, omdat hiervoor geen gegronde redenen bestaan. De kosten voor opslag bestaan niet alleen uit financieringskosten, maar ook uit andere kosten, bijvoorbeeld voor personeel, gebouwen en energie. De kosten staan bij granen volledig los van de ontwikkeling van de waarde van het product. Dit geldt ook voor het algemene rentepeil. Het Comité wijst erop dat verlaging van het bedrag van de maandelijkse verhogingen niet alleen een verdere prijsdaling zou veroorzaken, maar ook tot minder bescherming aan de buitengrenzen zou leiden.

3.1.2. Het Comité is in beginsel voorstander van passende maatregelen om de vervaardiging van kwaliteitsproducten te stimuleren, maar vindt het jammer dat de Commissie de minimumcriteria voor interventie voor het verkoopseizoen 2000/2001 heeft aangescherpt op een moment waarop de producenten niet meer op deze nieuwe situatie konden reageren, omdat de herfstinzaai reeds had plaatsgevonden.

Bovendien strookt deze handelwijze niet met de vorig jaar overeengekomen hervorming, daar de aanscherping een duidelijke beperking betekent van de vangnetfunctie van interventie en ertoe zal leiden dat de prijzen nog meer onder druk komen te staan. Het Comité staat achter de regeling t.a.v. de minimumkorrelgrootte bij gerst, maar pleit ervoor de overige criteria voor interventie bij de besluitvorming over het prijspakket te herzien. Er moet rekening mee worden gehouden dat de boeren, doordat zij van het weer afhankelijk zijn, niet alle factoren die een stempel op de productkwaliteit kunnen drukken, zoals het vochtgehalte en het uitvalpercentage bij rogge, zelf in de hand hebben.

3.1.3. In het licht van de gespannen situatie op de graanmarkten verzoekt het Comité de Commissie na te gaan in hoeverre de overige aanbieders op de wereldmarkt bijdragen aan terugdringing van de aangeboden hoeveelheid en mede op basis daarvan het verplichte-braakleggingspercentage voor het verkoopseizoen 2001/2002 opnieuw te bekijken.

3.1.4. Het Comité stemt in met het voorstel van de Commissie om het bedrag van de maandelijkse verhoging voor rijst te handhaven. De moeilijke situatie waarin de rijstproducenten verkeren toont aan dat de instrumenten van de GMO voor rijst in principe ook in de toekomst nodig zullen zijn.

3.2. Suiker

3.2.1. Het voorstel van de Commissie om de institutionele prijzen en de opslagkostenvergoedingen voor suiker deze keer niet te veranderen, kan de goedkeuring van het Comité wegdragen.

3.2.2. Het Comité rekent erop dat er tijdig en op passende wijze maatregelen ter beperking van de productie worden getroffen om de verplichtingen van de Uruguay-ronde na te komen. Hiermee draagt de Europese suikerindustrie er tevens in belangrijke mate toe bij dat de op de wereldmarkt aangeboden hoeveelheid vermindert.

3.3. Vlas/hennep

3.3.1. De Commissie gaat er in de budgettaire context van de prijsvoorstellen kennelijk van uit dat de hervormingsvoorstellen voor de GMO voor vlas en hennep reeds in het verkoopseizoen 2000/2001 van kracht worden. Volgens het Comité is dit onaanvaardbaar, omdat voor implementatie en overleg een adequate overgangperiode nodig is, zoals het in zijn advies over de GMO voor vezelvlas en -hennep duidelijk heeft aangegeven. Het verzoekt de Commissie om de in dit advies gemaakte kritische opmerkingen op te pikken en deze bij de noodzakelijke aanpassing van de hervormingsvoorstellen terdege in acht te nemen.

3.4. Groenten en fruit

3.4.1. Het Comité wijst erop dat de thans geldende gemeenschappelijke drempelwaarden voor verwerkte producten op basis van citrusvruchten en de quotaregeling voor verwerkte producten op basis van tomaten in de praktijk tot moeilijkheden leiden en dat deze hoeveelheden dus moeten worden opgetrokken. Daarom zou nader moeten worden onderzocht of afzonderlijke drempelwaarden per lidstaat voor bedrijven die citrusvruchten en tomaten verwerken niet beter zijn om aan de productie- en marktvereisten te voldoen.

3.4.2. Voorts merkt het Comité op dat de druk op verschillende specifieke productsectoren, zoals schaalvruchten, asperges en knoflook, door de invoer uit landen met lage prijzen alsmat toeneemt. Hierdoor komen vele arbeidsplaatsen op de tocht te staan, omdat het hierbij doorgaans om zeer arbeidsintensieve sectoren gaat. Het Comité pleit ervoor dat de desbetreffende steunmaatregelen worden voortgezet en dat ook de bijzondere beschermingsclausule wordt toegepast.

3.5. Dierlijke producten

3.5.1. Het Comité vindt het een goede zaak dat de basisprijzen voor schapen- en varkensvlees onveranderd blijven en dat voor deze sectoren geen extra begrotingsmiddelen nodig zijn. Nu de rundvleesprijzen als gevolg van de Agenda 2000-hervorming dalen (verlaging van de institutionele prijzen met nog eens 6,7 % halverwege het jaar) en er relatief veel wordt ingevoerd, vraagt het zich echter wel af of de gunstige prijzen die de Commissie voor schapenvlees verwacht, in de praktijk wel haalbaar zullen zijn. Daar komt nog bij dat bij de invoer van schapenvlees van buiten de EU steeds vaker ingevroren vlees door gekoeld („chilled”) vers vlees wordt vervangen, waardoor de prijsdruk op de Europese markten nog verder toeneemt.

3.5.2. Het Comité neemt er nota van dat de institutionele prijzen voor rundvlees overeenkomstig de Agenda 2000-hervorming in drie stappen worden verlaagd en dat er voor 2000 geen aanvullende middelen nodig zijn. Het rekent erop dat de Commissie alle mogelijkheden zal benutten om de rundvleesmarkt verder te stabiliseren.

3.5.3. Het Comité bekritiseert dat de Commissie voor de eerste keer bij een marktordeningsmaatregel een poging doet — uiterekend bij de voor kinderen en jongeren zo belangrijke schoolmelkregeling — om tot gedeelde financiering tussen

Gemeenschap en lidstaten te komen. Het rekt erop dat snel wordt besloten de voortzetting van het schoolmelkprogramma

te garanderen. Het Comité heeft hier in zijn advies over het Commissievoorstel al op aangedrongen.

Brussel, 27 april 2000.

De voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

B. RANGONI MACHIAVELLI

Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een Beschikking van de Raad tot instelling van een Europees Vluchtelingenfonds”

(2000/C 168/07)

De Raad heeft op 6 maart 2000 besloten het Economisch en Sociaal Comité, overeenkomstig art. 262 van het EG-Verdrag te raadplegen over het voornoemde voorstel.

De afdeling „Werkgelegenheid, sociale zaken, burgerschap”, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 11 april 2000 goedgekeurd. Rapporteur was mevrouw Zu Eulenburg.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 372e zitting van 27 april 2000 met 107 stemmen vóór bij één onthouding, het volgende advies goedgekeurd.

Algemene opmerkingen

1. Inhoud van het Commissiedocument

Het voorstel voor een beschikking heeft tot doel de maatregelen met betrekking tot de opvang, integratie en vrijwillige repatriëring van asielzoekers en vluchtelingen voor een periode van vijf jaar in één instrument te bundelen.

De oprichting van het Europees Vluchtelingenfonds is gebaseerd op art. 63, punt 2, b) van het EG-Verdrag. Het Fonds moet bijdragen tot de totstandbrenging van evenwicht tussen de door de lidstaten geleverde inspanningen om vluchtelingen en ontheemden op te vangen en tot het dragen van de gevolgen van die opvang.

De beschikbare middelen worden onder de lidstaten verdeeld naar evenredigheid van enerzijds het aantal asielzoekers dat zij opvangen (2/3) en anderzijds het aantal vluchtelingen dat zij op hun grondgebied huisvesten (1/3). De financiële steun van het Fonds bedraagt niet meer dan 50 % van de totale kosten van elke maatregel. Dit percentage kan evenwel in de lidstaten die onder het Cohesiefonds vallen, tot 75 % worden verhoogd; een en ander is bedoeld om deze landen te helpen hun achterstand op het gebied van passende opvangvoorzieningen in te halen.

De door het Fonds gefinancierde maatregelen zijn gericht op twee doelgroepen: vluchtelingen (personen met de status van vluchteling en asielzoekers) en ontheemden (die een of andere vorm van internationale bescherming genieten of daarom hebben verzocht).

Concrete gerichte maatregelen krijgen voorrang bij de steunverlening, zoals:

- wat opvangvoorzieningen betreft: ontwikkeling of aanpassing van infrastructuur en diensten om huisvesting, materiële steun (bijvoorbeeld kleding en levensmiddelen), sociale bijstand of bijstand bij administratieve stappen in het kader van de asielprocedure te verstrekken;
- wat de integratie betreft: steunmaatregelen met het oog op huisvesting, sociale voorzieningen en medische verzorging, deelneming aan taalcursussen, het verwerven van autonomie, ofwel het vermogen van de betrokken personen hun bestaan op eigen gelegenheid in te richten, voornamelijk door hen te helpen bij het vinden van werk;
- wat vrijwillige terugkeer naar het land van herkomst en de reïntegratie aldaar betreft: voorlichting over de programma's voor vrijwillige terugkeer en over de situatie in de landen van oorsprong, acties op het gebied van algemeen vormende of beroepsopleiding en acties inzake steun bij de wederinschakeling;

- wat noodmaatregelen betreft: opvang en huisvesting, verschaffing van middelen van bestaan, medische, psychologische of andere bijstand.

Het beheer van de projecten en programma's wordt gedelegeerd aan de lidstaten, die zich samen met de Commissie over de verzoeken tot medefinanciering moeten uitspreken. In ieder geval reserveert de Commissie 10 % van de beschikbare middelen voor vernieuwende of grensoverschrijdende projecten, om aldus de uitwisseling van ervaringen en de samenwerking op Europees niveau te bevorderen. Deze maatregelen kunnen door het Fonds tot 100 % worden gefinancierd.

2. Beoordeling van het Commissievoorstel

2.1. Principieel oordeel

Het ESC verheugt zich over het voorstel van de Europese Commissie voor een beschikking van de Raad tot oprichting van een Europees Vluchtelingenfonds.

In zijn advies over het „Voorstel voor een besluit van de Raad tot vaststelling van een communautair actieprogramma ter bevordering van de integratie van vluchtelingen”⁽¹⁾ van 20-21 oktober 1999 heeft het ESC in dit verband reeds als volgt zijn standpunt geformuleerd: „Aangezien immigratie en integratie voor de Europese Unie en de lidstaten ook in de komende jaren een zeer belangrijk vraagstuk zullen vormen, zal het ESC ... aansturen op de invoering van adequate instrumenten ter bevordering van de integratie van vluchtelingen in de Europese Unie.”

De oprichting van een Europees Vluchtelingenfonds is volgens het ESC noodzakelijk om op coherente wijze te kunnen reageren op de uitdagingen die opvang, integratie en vrijwillige terugkeer van vluchtelingen en ontheemden voor de Europese Unie en haar lidstaten betekenen.

Voorts is het ESC ook ingenomen met het voorstel om bij deze beschikking te voorzien in aparte begrotingsmiddelen ter financiering van noodmaatregelen.

2.2. Aanvang van de steunverlening

Het voorstel moet volgens het ESC zo spoedig mogelijk worden goedgekeurd om de continuïteit van de huidige maatregelen uit hoofde van de begrotingslijnen voor integratie, verbetering van opvangvoorzieningen en vrijwillige repatriëring te waarborgen. Als de continuïteit op dit belangrijke actiegebied niet wordt gewaarborgd, zouden de positieve beginresultaten van de door de Europese Unie gesteunde projecten en de voor vluchtelingen opgezette netwerken en samenwerkingsverbanden verloren kunnen gaan.

(1) PB C 368 van 20.12.1999.

2.3. Financiering

De voor het Europees Vluchtelingenfonds uitgetrokken begrotingsmiddelen staan niet in verhouding tot de werkelijke behoeften. Zoals de Commissie in het financieel memorandum bij het voorstel concludeert, is het thans vastgestelde bedrag verre van voldoende om aan de bestaande behoeften te voldoen.

Als het Europees Vluchtelingenfonds zijn ambitie wil waarmaken om bij te dragen tot een evenwichtige verdeling van de lasten onder de lidstaten, is de raming van de benodigde middelen op 26 miljoen euro voor structurele maatregelen en 10 miljoen euro voor noodmaatregelen veel te laag. Het ESC verzoekt de lidstaten dan ook op passende financiering aan te dringen.

2.4. Doelgroepen van de door het Vluchtelingenfonds te financieren maatregelen (art. 2)

Bij de definitie van de doelgroepen grijpt de Commissie in dit voorstel naar vroegere voorstellen terug. Enkele punten moeten volgens het ESC evenwel nauwkeuriger worden geformuleerd en aan de huidige situatie aangepast.

De doelgroepen van de door het Europees Vluchtelingenfonds te financieren maatregelen worden in het Commissiedocument als volgt omschreven: vluchtelingen (zowel personen die de status van vluchteling aanvragen als personen die deze hebben verkregen) en ontheemden, die tijdelijke bescherming genieten — waarbij onder beide groepen onderdanen van een derde land of staatlozen wordt verstaan.

Aangezien vluchtelingen, asielzoekers en ontheemden in de EU-lidstaten verschillende vormen van bescherming kunnen genieten, is het van belang bij de definitie van de doelgroepen naar de verblijfsstatus van de betrokkenen te kijken.

Het ESC is dan ook van mening dat er moet worden uitgegaan van een ruime definitie, die ook geldt voor personen die aanvullende vormen van bescherming genieten, zoals bijvoorbeeld de zogenaamde „de facto”-vluchtelingen, die noch onder het Verdrag van Genève vallen, noch ontheemden zijn; deze personen kunnen dan toch worden beschouwd als doelgroep die voor de door het Europees Vluchtelingenfonds te financieren steunmaatregelen in aanmerking komt.

Een dergelijke definitie sluit ook aan bij de huidige communautaire maatregelen van de Raad.

De beperking tot onderdanen van een derde land moet worden opgeheven om asielzoekers uit EU-lidstaten — ook al gaat het maar om een aantal incidentele gevallen — niet principieel van steun uit het Europees Vluchtelingenfonds uit te sluiten.

2.5. Taken (art. 3)

Wat de maatregelen voor de opvang van vluchtelingen betreft, gaat het voorstel niet verder dan de op 26 april 1999 goedgekeurde gemeenschappelijke actie 1999/290/JHA betreffende de opvang en vrijwillige terugkeer van vluchtelingen en asielzoekers.

In het voorstel wordt niet uitdrukkelijk verwezen naar maatregelen op het gebied van voorlichting over de procedures voor asielaanvraag, juridisch advies, gemakkelijker toegang tot de rechter en rechtsbijstand. Bovendien wordt niet voorzien in ondersteuning van personen die bijzondere bescherming behoeven. Op dit punt moet het voorstel volgens het ESC dan ook verder worden uitgewerkt.

Wat de integratie van vluchtelingen betreft, wijkt de tekst in artikel 3 af van de toelichting en het financieel memorandum bij het voorstel. Met name aan de rol van werkgelegenheid, onderwijs en opleiding moet volgens het ESC bijzondere aandacht worden geschonken. Ook maatregelen die erop gericht zijn gezinshereniging te vergemakkelijken, voor arme vluchtelingen de vervoerskosten te dragen, advies te verstrekken aan en ondersteuningsstructuren op te zetten voor gezinnen, waarvan de leden lange tijd van elkaar gescheiden hebben geleefd, moeten worden aangemoedigd.

Anders dan bij de gemeenschappelijke actie 1999/290/JHA betreffende de opvang en vrijwillige terugkeer van vluchtelingen en asielzoekers wordt in dit voorstel niet voorzien in maatregelen inzake het informeren en voorlichten van het publiek. Daar dergelijke maatregelen belangrijk zijn voor de algemene opinievorming en het wegwerken van vooroordelen, stelt het ESC voor passende maatregelen in het voorstel op te nemen.

2.6. *Communautaire maatregelen (art. 4)*

Voor de bevordering van de samenwerking op communautair niveau wordt 10 % van de beschikbare middelen uitgetrokken, die door de Commissie beheerd worden.

Het ESC stemt in met het voorstel middelen te reserveren ter ondersteuning van innoverende en grensoverschrijdende maatregelen van de Commissie.

Het Comité vindt het evenwel geen goede zaak dat de bevordering van transnationale samenwerking en grensoverschrijdende uitwisseling van ervaring en knowhow aan deze limiet van 10 % voor communautaire maatregelen wordt gekoppeld.

Het ESC pleit ervoor dat de lidstaten bij de selectie van de projectaanvragen en het opstellen van hun nationale aanvragen tot medefinanciering het initiatief nemen om transnationale maatregelen uit te werken en passend te ondersteunen, zodat de ervaring die de voorbije jaren in heel Europa met grensoverschrijdende projecten is opgedaan, niet verloren gaat vanwege de nieuwe administratieve regeling.

Transnationale samenwerking waarbij ervaringen en goede praktijkvoorbeelden worden uitgewisseld, kan met name een aanzienlijke bijdrage betekenen tot de bevordering van het scheppen van voorzieningen in lidstaten die tot dusver slechts weinig maatregelen voor de opvang en integratie van vluchtelingen en ontheemden hebben getroffen.

2.7. *Selectiecriteria (art. 8) en Comité (art. 19)*

Overeenkomstig artikel 8 kunnen o.m. niet-gouvernementele organisaties en sociale partners voor subsidiëring van projecten in aanmerking komen. Bij de ontwikkeling en tenuitvoerlegging van projecten spelen beide al jaren een centrale rol.

Er moet dan ook op worden toegezien dat de steun niet uitsluitend naar overheidsinstanties gaat. De projecten kunnen het best worden geselecteerd op basis van een oproep tot het indienen van voorstellen, die voor alle belangstellende groepen moet openstaan.

NGO's en sociale partners moeten zowel op nationaal niveau als op dat van de Europese Commissie door het op te richten comité (art. 19) terdege in aanmerking worden genomen. Samen met vluchtelingenorganisaties kunnen zij als waarnemers bij een en ander worden betrokken. Ook moet in overweging worden genomen UNHCR om medewerking te vragen.

Het standpunt dat het ESC ten aanzien van de rol van NGO's heeft ingenomen in zijn advies over het „Voorstel voor een besluit van de Raad tot vaststelling van een communautair actieprogramma ter bevordering van de integratie van vluchtelingen”⁽¹⁾ van 20-21 oktober 1999, geldt ook voor dit voorstel tot oprichting van een Europees Vluchtelingenfonds. Het Comité formuleerde een en ander als volgt: „Daar de integratie van vluchtelingen in veel lidstaten met behulp van speciale programma's en initiatieven van NGO's wordt ondersteund, zouden deze programma's en initiatieven hier voor zover mogelijk expliciet moeten worden genoemd.”

2.8. *Verdeling van middelen (art. 9)*

De Commissie stelt de volgende verdeelsleutel voor: 65 % van de middelen wordt verdeeld onder de lidstaten op basis van het aantal geregistreerde asielaanvragers en 35 % van de middelen op basis van het aantal erkende vluchtelingen en ontheemden die tijdelijke bescherming genieten.

Hierbij moet ervan worden uitgegaan dat het merendeel van de beschikbare middelen zal worden toegekend aan landen die reeds over goed ontwikkelde structuren voor de opvang en integratie van vluchtelingen en ontheemden beschikken en dat de landen met minder ervaring op dit gebied in geringere mate aan het Vluchtelingenfonds zullen deelnemen.

Deze procedure wijkt niet alleen af van de bepaling in artikel 11 m.b.t. lidstaten die onder het Cohesiefonds vallen, maar druist ook in tegen de in de toelichting geformuleerde doelstelling van het Vluchtelingenfonds om lidstaten met de minst ontwikkelde infrastructuur en diensten voor asiel en vluchtelingen aan te moedigen hun achterstand op dat gebied in te lopen.

Naast de voorgestelde verdeling van middelen moet volgens het ESC dan ook worden voorzien in een procedure waarbij de Commissie de verdeling van de middelen vaststelt op basis van de behoeften in de lidstaten en de kwaliteit van de ingediende aanvragen. Voorgesteld wordt in dit verband om ook landen met weinig vluchtelingen, los van alle quota een minimumbedrag ter beschikking te stellen.

⁽¹⁾ PB C 368 van 20.12.1999.

2.9. Tijdschema (art. 10)

Er wordt een rechtsinstrument met een looptijd van vijf jaar voorgesteld.

Daar de besluiten over de begroting en het aandeel van de lidstaten echter jaarlijks worden genomen, kunnen de lidstaten geen middelen toezeggen voor projecten die over meerdere jaren zijn gespreid.

De laatste jaren heeft de ervaring geleerd dat projecten met een looptijd van slechts één jaar weinig doeltreffend zijn. In principe moet dan ook de voorkeur worden gegeven aan meerjarenprojecten.

Het ESC pleit er daarom voor dat het Vluchtelingenfonds zó wordt beheerd dat bij voorkeur meerjarenprojecten worden geselecteerd en de steunverlening jaarlijks wordt toegekend.

2.10. Financieringsstructuur (art. 11)

De voorgestelde beperking van de financiële bijstand tot maximaal 50 % of 75 % van de totale kosten van een maatregel geldt alleen voor de ondersteuning door de Commissie van nationale maatregelen. Opgemerkt zij dat met name projecten van NGO's of sociale partners waaraan ook door de betrokken nationale overheid passende steun wordt verleend op die manier toch voor 100 % uit openbare middelen kunnen worden gefinancierd.

2.11. Follow-up en evaluatie (art. 18)

Het voorstel verplicht de verantwoordelijke autoriteiten in de lidstaten jaarlijks aan de Commissie verslag uit te brengen en verplicht de Commissie om een eerste tussentijds verslag voor te leggen vóór 31 december 2002. De nieuwe uitvoeringsbepalingen en de middelentoewijzing voor 2001 en later moeten volgens het ESC op basis van de jaarverslagen en een beoordeling van het nieuwe systeem reeds in 2001 door de Commissie worden geëvalueerd. Bij deze evaluatie moet zowel worden gekeken naar de verdeling van de middelen, als naar de omzetting in nationale actieplannen, en de door het Vluchtelingenfonds nagestreefde evenwichtige verdeling van de lasten onder de lidstaten.

2.12. Verdeling van de middelen / Financieel memorandum, art. 2

Wat de verdeling van de middelen over de drie actiegebieden (opvangvoorzieningen, integratie en vrijwillige terugkeer) betreft, stemt het ESC in met de voorgestelde indicatieve verdeelsleutel voor deze afzonderlijke gebieden (opvang: 36 %; integratie: 36 %; vrijwillige terugkeer: 18 %). Het dringt er bij

de lidstaten op aan deze verdeelsleutel ook voor hun maatregelen te hanteren. Met name de huidige ondersteuning van de maatregelen i.v.m. vrijwillige terugkeer moet volgens het ESC gehandhaafd blijven.

Bijzondere opmerkingen

3. Voorstellen tot wijziging en aanvulling van het Commissievoorstel

3.1. Artikel 2

Voor de doeleinden van deze beschikking bestaan de doelgroepen uit onderstaande categorieën:

1. „vluchtelingen” waaronder wordt verstaan, de onderdanen van een derde land of de staatlozen die de in het Verdrag van Genève van 28 juli 1951 bedoelde status bezitten en die in die hoedanigheid voor verblijf in een van de lidstaten zijn toegelaten;
2. „ontheemden” waaronder wordt verstaan, de onderdanen van een derde land of de staatlozen die in een lidstaat onder een regeling inzake tijdelijke, subsidiaire of een andere vorm van door een lidstaat verleende internationale bescherming vallen;
3. „asielzoekers” waaronder wordt verstaan, de onderdanen van een derde land of de staatlozen die om toelating tot de in de punten 1 en 2 hierboven bedoelde status van vluchteling of ontheemde hebben verzocht;
4. „afgewezen asielzoekers” waaronder wordt verstaan, de onderdanen van een derde land of de staatlozen wier aanvraag van de in de punten 1 en 2 hierboven bedoelde status van vluchteling of ontheemde is afgewezen, maar die toch niet illegaal in de betrokken lidstaat verblijven;
5. de onderdanen van een derde land of de staatlozen die geen internationale bescherming meer behoeven en voor vrijwillige terugkeer in aanmerking komen.

3.2. Artikel 3, lid 2

Als volgt te wijzigen:

2. „Wat de opvang van vluchtelingen en ontheemden en de procedures betreft, kunnen de acties betrekking hebben op totstandbrenging of verbetering van infrastructuren, toegang tot basiszorg, verbetering van administratieve en gerechtelijke asielprocedures (met inbegrip van toegang tot adviescentra en juridische bijstand), bijzondere ondersteuning van groepen die extra bescherming behoeven (zoals niet begeleide minderjarigen, slachtoffers van schendingen van de mensenrechten, zoals vernederende behandelingen, folteringen of verkrachting, en personen die bijzondere medische verzorging nodig hebben), alsmede algemeen vormende en beroepsopleiding, materiële steun en sociale bijstand.”

3.3. Artikel 3, lid 3

3. „Wat de integratie betreft van vluchtelingen en ontheemden die uit hoofde van hun status of na een bepaalde verblijfsduur recht op integratie in de samenleving van de lidstaat van vestiging hebben, en van die van hun gezinnen, kan het om acties gaan op gebieden zoals huisvesting, middelen van bestaan en medische verzorging of om acties die erop gericht zijn gezinshereniging te vergemakkelijken. Er moet met name steun worden verleend voor maatregelen die erop gericht zijn de betrokkenen algemene vorming of beroepsopleiding te verstrekken en voor maatregelen die een snelle en duurzame integratie op de arbeidsmarkt bevorderen. Met het oog op integratie moet voorrang worden gegeven aan maatregelen die vluchtelingen in staat stellen binnen de samenleving van de betrokken lidstaat, hun bestaan op eigen gelegenheid en verantwoordelijkheid in te richten.”

3.4. Artikel 3, lid 5 (nieuw):

5. „In aansluiting op de concrete programma's en maatregelen die door het Europees Vluchtelingenfonds worden gefinancierd, moet een bepaald percentage van de steun worden voorbehouden voor voorlichting van het publiek over de verplichtingen van de lidstaten ten opzichte van personen die om internationale bescherming verzoeken, en over het Europees asielbeleid.”

3.5. Artikel 7e) (nieuw)

beschrijving van de in het kader van de maatregelen geplande transnationale samenwerking.

3.6. Artikel 8 a (nummering art. 8 aanpassen)

Als volgt te wijzigen:

„Na een oproep tot het doen van voorstellen, die voor alle betrokkenen moet openstaan, worden met het oog op financiering uit het Fonds de acties door (nationale, regionale of lokale, centrale of gedecentraliseerde) overheidsdiensten, door onderwijs- of onderzoekinstellingen, opleidingsorganisaties, sociale partners, overheidsorganisaties, internationale organisaties en hun nationale structuren of niet-gouvernementele organisaties, hetzij individueel, hetzij in partnerschap ingediend.”

Laatste alinea

Tot slot de volgende passage toe te voegen:

„De verantwoordelijke autoriteit dient NGO's, vluchtelingenorganisaties en de sociale partners met het oog op de definitieve selectie van de projecten te raadplegen.”

3.7. Artikel 8b (nieuw) Grensoverschrijdende maatregelen

„Met name met het oog op uitwisseling van ervaringen en knowhow op het gebied van structuurontwikkeling zijn maatregelen met een grensoverschrijdend karakter bijzonder belangrijk. Nationale initiatiefnemers van projecten worden dan ook aangemoedigd om in het kader van de nationale maatregelen, waar zulks zinvol is, ook aandacht te schenken aan transnationale samenwerking.”

3.8. Artikel 9

Als volgt te formuleren:

„Bij de verdeling van de beschikbare middelen wordt een bepaald minimumbedrag ter beschikking gesteld voor verbetering van de infrastructuur in die lidstaten waar minder voorzieningen voor asielzoekers voorhanden zijn.

De overige middelen worden naar evenredigheid als volgt onder de lidstaten verdeeld:

- a) voor 65 % van de middelen: naar het gemiddelde aantal in de loop van de drie voorgaande jaren geregistreerde personen die hebben verzocht om onder een vorm van internationale bescherming te worden toegelaten,
- b) voor 35 % van de middelen: naar het aantal personen dat in de loop van de drie voorgaande jaren de vluchtelingenstatus heeft verkregen of dat onder een stelsel van tijdelijke bescherming is gebracht.

De referentiecijfers zijn de recentste cijfers van het Bureau voor de Statistiek der Europese Gemeenschappen. Bij de verdeling van de overige middelen onder de lidstaten dient met het volgende rekening te worden gehouden:

De Commissie baseert haar besluit over de verdeling van de middelen op de kwaliteit van de door de lidstaten ingediende aanvragen, de behoeften in de betrokken lidstaat en het belang van de voorgestelde maatregelen in het licht van de bestaande richtsnoeren.

De Commissie houdt rekening met de noodzaak doeltreffende maatregelen te ondersteunen die gericht zijn op de opvang en integratie van asielzoekers in die lidstaten waar deze voorzieningen tot dusver weinig ontwikkeld zijn.”

3.9. Artikel 11

Tot slot de volgende passage toe te voegen:

„Met name projecten van NGO's of sociale partners waaraan ook door de betrokken nationale overheid passende steun wordt verleend, kunnen zo voor 100 % uit openbare middelen worden gefinancierd.”

3.10. Artikel 18

Als volgt te wijzigen:

„3. De Commissie dient bij het Europees Parlement en bij de Raad de jaarlijkse verslagen van de lidstaten en uiterlijk op 31 december 2002 een tussentijds verslag en uiterlijk op 1 juni 2005 een eindverslag in.

Bovendien dient de Commissie het Europees Parlement en de Raad uiterlijk op 31 maart 2001 een evaluatie voor te leggen waarin wordt aangegeven in hoeverre de nieuwe werkwijze en

de toepassing ervan door de lidstaten, aan de doelstellingen van het Europees Vluchtelingenfonds tegemoet komen.”

3.11. Artikel 19

Tot slot de volgende passage toe te voegen:

„Niet-gouvernementele organisaties, vluchtelingenorganisaties en de sociale partners worden als waarnemers bij de werkzaamheden van het comité betrokken. Als het ESC in dit comité niet vertegenwoordigd kan zijn, wordt het toch in ieder geval erdoor geraadpleegd.”

Brussel, 27 april 2000.

De voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

B. RANGONI MACHIAVELLI

Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een aanbeveling van het Europees Parlement en de Raad inzake de mobiliteit binnen de Gemeenschap van studenten, personen in opleiding, jonge vrijwilligers, leerkrachten en opleiders”

(2000/C 168/08)

De Raad heeft op 29 februari 2000 besloten, overeenkomstig de artt. 149 en 150 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen over het voornoemde voorstel.

De afdeling „Werkgelegenheid, sociale zaken, burgerschap”, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 11 april 2000 goedgekeurd. Rapporteur was mevrouw Hornung-Draus.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 372e zitting (vergadering van 27 april 2000) het volgende advies uitgebracht, dat met 111 stemmen vóór, bij vijf onthoudingen, is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. Krachtens art. 18 van het EG-Verdrag ontleent iedere onderdaan van een EU-lidstaat aan het EU-burgerschap het recht om op het grondgebied van de lidstaten vrij te reizen en te verblijven. Dat grondrecht van de individuele burgers wordt evenwel aan banden gelegd door een reeks hinderpalen en moeilijkheden die de mobiliteit beperken van degenen die buiten de grenzen van hun eigen land een opleiding willen volgen.

1.2. Het vrije verkeer van personen geldt voor werknemers en zelfstandigen, en dus ook voor leerkrachten en opleiders. Mensen die binnen Europa — meestal niet beroepshalve — een studie, opleiding of activiteit als vrijwilliger in het buitenland willen beginnen of voortzetten, zouden echter ook van

die vrijheid moeten kunnen genieten. Als zij ervoor kiezen om, al dan niet in het kader van een EU-programma, voor bepaalde tijd in een andere EU-lidstaat te gaan wonen, dan is het de taak van de Gemeenschap om ervoor te zorgen dat alle administratieve belemmeringen die de uitvoering van dat besluit kunnen bemoeilijken, uit de weg worden geruimd.

Daarom stemt het Comité volmondig in met de motivering van de voorgestelde aanbeveling: daarmee wordt voor de burgers van Europa het juiste signaal afgegeven, in een tijd waarin de uitbreiding van de EU voor de deur staat en de EU zich — zoals tijdens de buitengewone Top van Lissabon is besloten⁽¹⁾ — op de overgang naar de informatie- en kennismaatschappij voorbereidt, hetgeen nodig is om te kunnen voldoen aan de eisen die door de globalisering van de economie worden gesteld.

⁽¹⁾ PB C 117 van 26.4.2000.

1.3. De bevordering van grensoverschrijdende mobiliteit speelt een bijzondere rol bij de totstandbrenging van een Europese kennismaatschappij. De verwezenlijking van de Europese integratie, en dus van het „Europa van de burgers”, en de vergroting van het internationale concurrentievermogen van de EU hangen o.m. af van de mate waarin de EU erin slaagt om voor een grotendeels onbelemmerde mobiliteit te zorgen. Daar komt nog bij dat de kwaliteit en aantrekkingskracht van een algemene of beroepsopleiding steeds vaker in belangrijke mate wordt bepaald door de vraag of daar „Europa-competenties” worden onderwezen. Van de onderwijs- en opleidingskrachten in de EU moeten meer „Europa-kwalificaties” worden gevraagd, zoals taalvaardigheden, kennis van de verschillende politieke, juridische, sociale en economische systemen in Europa en begrip voor de levenswijze in de Europese buurlanden. De nationale onderwijsstelsels moeten op Europese ontwikkelingen en vereisten worden afgestemd: zij moeten beschikken over een „Europese bekwaamheid” waaruit hun aanpassingsvermogen en transparantie in het belang van de burgers blijkt.

1.4. Een andere belangrijke voorwaarde voor de verwezenlijking van mobiliteit is een beleid dat gericht is op het geven van uitgebreide voorlichting en dat de actieve en voortdurende inzet van Commissie én lidstaten vergt: tot mobiliteit bereid zijnde personen of personen die daar belangstelling voor tonen, kunnen er dikwijls maar moeilijk achterkomen welke mogelijkheden er voor hen zijn om een verblijf in het buitenland met het volgen van een (voortgezette) beroepsopleiding te combineren. Zolang scholen voor algemeen onderwijs, beroepsopleidingen, arbeidsbureaus, universiteiten en andere soortgelijke onderwijsinstellingen, maar ook het bedrijfsleven niet over uitgebreide, doelgerichte en voor iedereen begrijpelijke informatie kunnen beschikken, blijft mobiliteit het voorrecht van de enkelingen die ervan profiteren dat hun leraren of opleiders bijzonder geëngageerd zijn. Daarom stelt het Comité voor om op middellange termijn te overwegen in hoeverre het zinvol zou kunnen zijn om opnieuw te gaan werken met doelgerichte individuele subsidies voor tot mobiliteit bereid zijnde personen, zoals in het geval van onderzoekers al lang wordt gedaan. Daarvoor kan gebruik worden gemaakt van de ervaringen die zijn opgedaan met de voorlaatste generatie van Europese onderwijsprogramma's (b.v. Petra of Lingua), waarin dergelijke mogelijkheden voor individuele steun al bestonden en ook volop werden benut.

1.5. Kennis van vreemde talen is doorgaans van groot belang voor de inzetbaarheid van werknemers en het concurrentievermogen van bedrijven en de hele EU-economie. Door meer mobiliteit in Europa zou de Europese bevolking ook meer mogelijkheden krijgen om vreemde talen te leren. Omgekeerd is gebrekkige talenkennis een belangrijke rem op mobiliteit. Daarom wordt het initiatief van de Commissie om 2001 tot Europees Jaar van de talen uit te roepen, door het Comité ook toegejuicht. Een van de officiële doelstellingen daarvan is, zoveel mogelijk mensen van de voordelen van talenkennis te overtuigen. Behalve op de voordelen daarvan voor de persoonlijke ontwikkeling en het begrip voor andere culturen, moet de nadruk daarbij ook worden gelegd op het belang van talenkennis voor de inzetbaarheid van de individuele werknemer, die groter wordt door het volgen van een (voortgezette) opleiding in het buitenland.

2. Het voorstel voor een aanbeveling

2.1. De voorgestelde aanbeveling is onderverdeeld in algemene aanbevelingen voor alle doelgroepen en specifieke aanbevelingen voor studenten, personen in opleiding, jonge vrijwilligers, leerkrachten en opleiders.

2.2. Steunend op de ervaringen met communautaire onderwijs- en opleidingsprogramma's als Petra, Comett, Leonardo Da Vinci en Socrates, en met communautaire ESF-initiatieven op het gebied van menselijke hulpbronnen, heeft de Commissie al in 1996 het Groenboek „Onderwijs, beroepsopleiding, onderzoek: de belemmeringen voor transnationale mobiliteit” uitgebracht. Daarin stelt zij vast dat de verschillende posities van studenten, personen in opleiding, jonge vrijwilligers, leerkrachten en opleiders in de verschillende lidstaten — vooral t.a.v. arbeidsrecht, sociale zekerheid en belastingen — een belemmering van de mobiliteit vormen. Met dit Groenboek is de basis gelegd voor het huidige voorstel voor een aanbeveling, met als enige verschil dat de hele problematiek van de onderzoekssector dit keer buiten beschouwing is gelaten. Het aanbevelingsvoorstel gaat dus alleen over onderwijs en beroepsopleiding.

3. Opmerkingen

3.1. Algemene opmerkingen

3.1.1. De lidstaten worden in dit aanbevelingsvoorstel opgeroepen om hun bereidheid te tonen om een einde te maken aan de belemmeringen van de mobiliteit die er, in weerwil van het acquis communautaire, nog steeds zijn met betrekking tot het vrije verkeer van studenten, personen in opleiding, jonge vrijwilligers, leerkrachten en opleiders.

3.1.2. Daarenboven moeten maatregelen worden genomen waardoor onderdanen van niet-EU-landen die duurzaam in de EU wonen, ook onder de regelingen van het acquis communautaire inzake vrij verkeer en gelijke behandeling, en het toepassingsgebied van de voorgestelde aanbeveling gaan vallen. De EU-lidstaten moeten ermee instemmen dat onderdanen van niet-EU-landen die duurzaam in de EU wonen, net zo worden behandeld als EU-onderdanen als zij in het kader van een EU-programma studeren, opleiding volgen, als vrijwilliger aan een activiteit deelnemen of als leerkracht of opleider werkzaam zijn.

Het Comité is er bijzonder mee ingenomen dat de problematiek van niet-EU-landen in de aanbeveling ruimschoots aan de orde komt. Vooral in het vooruitzicht van de uitbreiding en tegen de achtergrond van de huidige intergouvernementele conferentie, wordt hiermee aan de kandidaat-lidstaten een positief signaal afgegeven. Om een goed functionerende uitgebreide EU te kunnen opbouwen, moeten de burgers van de kandidaat-lidstaten ook de kans krijgen om de EU te leren kennen. Daarvoor kan al worden gezorgd in het kader van de toetredingsstrategie voor de kandidaat-lidstaten en op grond van de Europa-overeenkomsten die de EU met deze landen heeft gesloten. Er moet vooral vaker gebruik worden gemaakt van de programma's voor studiebezoeken van het Cedefop in het kader van het Leonardo Da Vinci-programma, teneinde de contacten en samenwerking met de kandidaat-lidstaten op te voeren en te stimuleren.

3.1.3. Bovendien moeten de lidstaten het vraagstuk van grensoverschrijdende mobiliteit zoveel mogelijk een plaats geven in hun nationaal beleid ten gunste van de in de aanbeveling bedoelde personen en dienen zij die mobiliteit te stimuleren. In dat verband is het vooral belangrijk dat profijt wordt getrokken van de reeds in het kader van de samenwerkingsprojecten van de EU-programma's opgedane ervaringen: het heeft geen zin om het wiel steeds weer opnieuw uit te vinden en telkens met dezelfde problemen te worden geconfronteerd.

3.1.4. Volgens het Comité bestaat er echter onvoldoende duidelijkheid over de draagwijdte van de aanbeveling. Naast vraagstukken i.v.m. de erkenning van in het buitenland gevolgde opleidingen, moeten daarin ook kernvraagstukken worden aangesproken, bijvoorbeeld met betrekking tot verblijfsrecht, het stelsel van sociale zekerheid, arbeidsrecht, wettelijke voorschriften op het gebied van de sociale zekerheid en fiscaal recht. De veelheid aan detailproblemen, de uiteenlopende bevoegdheden en het ontbreken van een algemene bevoegdheid van de EU (b.v. op fiscaal gebied) maken dat incidentele kortetermijnoplossingen om een einde te maken aan bestaande belemmeringen van de mobiliteit, niet volstaan. Het Comité heeft uitgerekend over het vraagstuk van de modernisering van de sociale bescherming nog maar kort geleden een advies uitgebracht.

3.1.5. De Commissie richt zich in het onderhavige voorstel voor een aanbeveling tot een grote doelgroep, waar in beginsel niets tegen is. Daarbij moet echter wel worden bedacht dat die ene grote doelgroep uit verschillende categorieën personen bestaat die onderling grote verschillen vertonen, waardoor er eigenlijk voor iedere groep een aparte regeling nodig is. Daarom is het jammer dat er voor die verschillende categorieën personen geen op maat gesneden, afzonderlijke voorstellen zijn uitgewerkt die meer in bijzonderheden treden. Door al hun specifieke problemen over één kam te scheren, is dit voorstel voor een aanbeveling erg abstract geworden. Het Comité vreest dan ook dat de aanbeveling alleen op korte termijn enige invloed zal hebben, omdat de oorzaken van de belemmeringen van de mobiliteit waarvan sprake is, te heteroog zijn. Bovendien betreurt het Comité dat de hele onderzoekssector buiten beschouwing is gelaten. Het dringt er bij de Commissie op aan om binnen afzienbare tijd ook voor de onderzoekssector in Europa een dergelijk voorstel in te dienen, vooral omdat er wat de mobiliteit betreft in die sector al veel meer bereikt is en van de daarmee opgedane ervaringen moet worden geprofiteerd.

3.1.6. Het is te wensen dat het vraagstuk van de mobiliteit van leerlingen/studenten op middellange termijn, dankzij de aanbeveling, geleidelijk aan in alle relevante onderdelen van EU-beleid wordt verwerkt („mobility mainstreaming”). In dat geval zou de Europese ruimte voor onderwijs ècht dichterbij zijn gekomen.

3.2. Bijzondere opmerkingen

3.2.1. Algemene aanbevelingen

3.2.1.1. Het Comité staat volledig achter deze aanbeveling aan de lidstaten om alle adequate maatregelen te nemen voor de bevordering van de mobiliteit van personen die — al dan niet

in kader van een communautair programma — in een andere lidstaat van de EU willen studeren, een beroepsopleiding willen volgen of als vrijwilliger, leerkracht of opleider willen werken.

3.2.1.2. De belemmeringen die deze personen ondervinden, zijn echter niet altijd van financiële aard. Naast administratieve rompslomp, zijn er vaak ook culturele verschillen en taalproblemen waardoor mensen ervoor terugschrikken om hun heil aan de andere kant van de grens te gaan zoeken. Het Comité pleit er daarom voor om het aanleren van vreemde talen intensiever te gaan stimuleren. Taalonderwijs moet een vast onderdeel worden van het leerprogramma van scholen (zo nodig ook in het basisonderwijs en op kleuterscholen), maar ook van beroepsopleidingen. Het voor 2001 geplande Europese Jaar van de talen vormt een gelegenheid bij uitstek om steun te geven aan proefprojecten op dit gebied. Ook de stimulering van interculturele vaardigheden is een doorslaggevende factor voor de bevordering van de mobiliteit: door meer over een andere cultuur te leren, groeit ook de belangstelling om daarmee kennis te maken. Het zou goed zijn de mobiliteit doelgericht in innovatieve sectoren te bevorderen, omdat er op die manier tussen de diverse systemen gezonde concurrentieverhoudingen kunnen ontstaan, zodat individuele burgers op den duur het hele scala aan opleidingsmogelijkheden in Europa kan worden gepresenteerd.

3.2.1.3. Een belangrijke factor is de mate waarin in het buitenland verworven kennis en kwalificaties naar het land van herkomst kunnen worden overgeheveld. Om ervoor te zorgen dat burgers aan een verblijf in het buitenland daadwerkelijk een extra kwalificatie overhouden, waarvan tijdens de hele verdere duur van het beroepsleven de vruchten kunnen worden geplukt, moet de transparantie van de diverse onderwijsstelsels in de EU worden bevorderd. Met het oog daarop heeft de door mevrouw Veil voorgezeten werkgroep op hoog niveau voor het vrij verkeer van personen voorgesteld om een forum of waarnemingspost op te richten ter bevordering van een optimale benutting van de in de lidstaten opgedane kennis en ervaring. Op die manier kunnen veranderingen wat kwalificaties en diploma's betreft op de voet worden gevolgd, zodat de informatie daarover gemakkelijker kan worden verspreid en normen ter bevordering van transparantie en wederzijdse erkenning kunnen worden uitgewerkt. In dit opzicht is op het niveau van het hoger onderwijs al meer vooruitgang geboekt, en is op het gebied van beroepsopleidingen sinds de invoering van „Europass beroepsopleiding” eveneens een grote stap voorwaarts gemaakt. Het Comité dringt erop aan dat de tijdens het Europese forum voor transparantie door Commissie, Cedefop en nationale onderwijsdeskundigen verworven inzichten en gedane voorstellen, in acties worden omgezet. Voorwaarden voor toekomstige vooruitgang op dit gebied zijn transparantie en samenhang, gekoppeld aan respect voor nationale en beroepsverschillen. Hoe transparanter de verschillende onderwijsstelsels, hoe sneller de EU kan vorderen op weg naar de geleidelijke verwezenlijking van wederzijdse erkenning van diploma's en kwalificaties. Met het afleggen van die allerlaatste etappe zou een ernstige belemmering voor het vrije verkeer van de burgers van de EU uit de weg worden geruimd.

3.2.1.4. De oproep om passende maatregelen te nemen, zodat de in de aanbeveling genoemde categorieën personen dezelfde voordelen kunnen genieten als de onderdanen van het gastland, is in beginsel legitiem, maar de formulering ervan moet worden gepreciseerd. Deze oproep mag in geen geval dusdanig kunnen worden uitgelegd dat hieruit voor de lidstaten de algemene verplichting voortvloeit om bijzondere sociale voorzieningen te treffen. Hierbij moet vooral worden gedacht aan steunregelingen als het verstrekken van een toeslag voor

huisvesting (huursubsidie), waarop in de meeste lidstaten slechts weinig personen aanspraak kunnen maken als hun financiële positie eenmaal grondig is onderzocht. Bedoeld worden waarschijnlijk faciliteiten waarop studenten en personen in opleiding op grond van hun bijzondere status aanspraak kunnen maken; doorgaans wordt die status door een studenten- of scholierkaart aangetoond. Het Comité pleit ervoor daartoe een uniforme EU-scholieren- of opleidingskaart in te voeren, die verkrijgbaar is voor alle personen die voor mobiliteit kiezen. Een dergelijke kaart biedt een effectief en transparant instrument, zonder enige bureaucratische rompslomp.

3.2.1.5. Het streven naar gelijkheid van kansen voor de burgers van de EU heeft er zonder meer baat bij dat onderdanen van niet-EU-landen die duurzaam in de EU wonen, worden aangemoedigd om aan uitwisselingen in het kader van communautaire programma's deel te nemen. Legaal in een EU-lidstaat wonende onderdanen van derde landen stuiten daarbij meestal op extra moeilijkheden, bovenop de toch al bestaande belemmeringen van de mobiliteit. Daarom is het Comité voorstander van alle maatregelen die bevorderlijk zijn voor de integratie van deze burgers, vooral in het licht van de in de EU gevoerde strijd tegen rassendiscriminatie en vreemdelingenhaat.

3.2.1.6. De vraag kan echter worden gesteld in hoeverre het thans realistisch is dat de lidstaten verderstrekkende maatregelen nemen om onderdanen van derde landen een volledig gelijke behandeling m.b.t. het acquis communautaire ter zake van vrij verkeer te kunnen garanderen. Dergelijke maatregelen zullen in veel gevallen in strijd zijn met de bestaande nationale regelingen voor onderdanen uit derde landen.

3.2.2. Maatregelen die meer bepaald studenten betreffen

3.2.2.1. Het Comité is ingenomen met de verwijzing in de aanbeveling naar het bestaande ECTS (Europees studiepunten-overdrachtsysteem) en juicht de opmerking toe dat het gebruik ervan moet worden aangemoedigd. Dat ECTS is namelijk een heel goed functionerend systeem, dat geschikt is om te zorgen voor de transparantie van de studieprogramma's. De erkenning van studieprestaties wordt gegarandeerd door een van tevoren gesloten overeenkomst tussen de student en de onderwijsinstelling van het land van herkomst en die van het gastland.

3.2.2.2. Volgens het Comité moet desalniettemin duidelijk worden gesteld dat de hier bedoelde mogelijkheid om de toepassing van dat systeem langs gerechtelijke weg te kunnen opeisen, beperkt moet kunnen blijven tot de naleving van een overeenkomst tussen de student en zijn/haar onderwijsinstelling. Voorkomen moet worden dat dit wordt uitgelegd als een mogelijkheid om de fundamentele deelname van een onderwijsinstelling aan het ECTS af te dwingen, omdat op die manier het voortbestaan van dit goed functionerende systeem, dat op het beginsel van vrijwillige deelname is gebaseerd, in gevaar wordt gebracht.

3.2.2.3. Bij de toekenning en uitbetaling van studiebeurzen moet volgens het Comité op twee factoren worden gelet: om te beginnen moeten de banken erop toezien dat studiebeurzen stipt op tijd worden overgemaakt, resp. uitbetaald. Vooral de nationale coördinatiepunten van het Erasmus-programma hebben herhaaldelijk gewezen op gevallen waarin studenten om boekhoudkundige redenen het geld eerst zelf moesten voorschieten. Dergelijke belemmeringen van de mobiliteit kunnen gemakkelijk worden vermeden en het Comité dringt er bij de verantwoordelijke instellingen op aan om dergelijke

problemen op een niet-bureaucratische en studentenvriendelijke wijze op te lossen. Verder wijst het Comité nog op een andere noodzaak: studenten zouden in het algemeen hun in het land van herkomst verkregen studiebeurzen (mits deze niet zijn toegekend voor een opleiding aan één bepaalde hogeschool of op de een of andere manier aan een bepaald doel gebonden zijn) ook voor een studie in het buitenland moeten kunnen gebruiken. Als er in een andere EU-lidstaat op een bepaald gebied betere opleidingsmogelijkheden zijn dan in het land van herkomst, zouden beursstudenten in hun zoektocht naar dé optimale opleiding, dezelfde kansen moeten hebben als studenten die hun studie zelf financieren.

3.2.3. Maatregelen die meer bepaald personen in opleiding betreffen

3.2.3.1. Het Comité pleit uitdrukkelijk voor een uitgebreide benutting van de Europass-beroepsopleidingen ter bevordering van Europese trajecten in alternerende beroepsopleidingen, met inbegrip van het leerlingwezen; de Europass geldt immers niet alleen voor afgeronde opleidingen, maar betreft ook maatregelen voor voortgezette opleidingen en de afzonderlijke fasen van een opleiding die in het buitenland worden afgelegd. Het valt toe te juichen dat er dankzij de Europass nu ook een instrument voor beroepsopleidingen bestaat waarmee personen in opleiding het bewijs kunnen leveren van hun in het buitenland verworven diploma's. De EU-lidstaten wordt gevraagd ernaar te streven dat dit document ook daadwerkelijk op grote schaal wordt gebruikt. Bovendien verdient het aanbeveling dat studenten die in het kader van hun studie in een andere EU-lidstaat stage lopen, ook de voordelen van de Europass kunnen genieten.

3.2.3.2. Het Comité is in dat verband ingenomen met het destijds door de Commissie genomen initiatief om in het kader van het „Europees forum inzake de doorzichtigheid van beroepskwalificaties” samen met de actoren van de beroepsopleiding voorstellen uit te werken ter verbetering van het wederzijdse begrip van de beroepskwalificaties in Europa. Het Comité dringt er bij de lidstaten met klem op aan om op het nationale vlak zoveel mogelijk gevolg te geven aan deze voorstellen.

3.2.3.3. Het Comité stemt in met het voorstel om de werkloosheidsuitkering van werklozen die in een andere EU-lidstaat een opleiding beginnen, in het land van herkomst te laten dóórbetalen, met inachtneming van de regelingen die daarvoor in de afzonderlijke lidstaten zijn getroffen. De arbeidsbureaus van de lidstaten zouden werklozen die in het buitenland aan relatief korte (voortgezette) (bij)scholingscursussen kunnen en willen deelnemen, nog meer en actiever moeten steunen. Voor de beoordeling door de arbeidsbureaus van opleidingsmogelijkheden in het buitenland moeten, gezien de dóórbetaling van de werkloosheidsuitkeringen, dezelfde voorwaarden gelden als voor het aanbod aan opleidingen in eigen land, niet alleen met het oog op de kwaliteit van die opleidingen, maar ook om misbruik te voorkomen. Een dergelijke optie, nl. om een opleiding in het buitenland te volgen, moet worden beschouwd als een veelbelovende integratie op de arbeidsmarkt en zou er effectief toe kunnen bijdragen dat de betrokken personen nieuwe perspectieven worden geboden die er in het eigen land niet zijn. Bovendien ontstaat daardoor de mogelijkheid om een nieuwe taal te leren, waarmee opnieuw een belangrijke bouwsteen wordt toegevoegd aan de kwalificaties van de betrokken persoon.

3.2.3.4. Het Comité stemt zonder meer in met de eis dat personen die naar het buitenland gaan om daar een opleiding te volgen, hetzelfde verblijfsrecht moeten krijgen als studenten. Daarmee wordt de beroepsopleiding opgewaardeerd en krijgt zij in heel Europa het aanzien dat haar toekomt. Als het de bedoeling is om in dit verband ook te streven naar gelijke behandeling t.o.v. die van studenten, dan zou er echter voor gezorgd moeten worden dat personen in opleiding, net als studenten die bij een universiteit ingeschreven moeten zijn, ook bij een instelling voor een beroepsopleiding zijn ingeschreven. Al was het maar om misbruik van een dergelijke regeling te voorkomen, acht het Comité het beslist noodzakelijk om die precisering in de tekst op te nemen.

3.2.4. Maatregelen die meer bepaalde jonge vrijwilligers betreffen

3.2.4.1. Het Comité stemt in met het programma van de Commissie voor jonge vrijwilligers, waarmee een belangrijke bijdrage aan de interculturele toenadering kan worden geleverd. Jonge mensen, die nog bezig zijn zich te oriënteren, krijgen daarmee de kans om in een ander Europees land aan een activiteit van algemeen nut deel te nemen en op de koop toe „Europa-competenties” te verwerven waarvan zij bij hun verdere (loopbaan)ontwikkeling baat kunnen hebben. Naast het aanleren van een vreemde taal, moeten daartoe ook cruciale competenties worden gerekend, zoals leren omgaan met andere culturen, verbetering van de sociale vaardigheden en verbreding van de belevingshorizon. Uit de tot dusver met dit programma van de Commissie bereikte resultaten is gebleken dat de daarmee opgedane ervaringen door nagenoeg alle deelnemers als zeer nuttig voor hun verdere opleiding en loopbaan worden ervaren.

3.2.4.2. Om het programma in de toekomst voor nog meer jongeren open te stellen, moeten de jonge vrijwilligers naast een passende vergoeding, die ten minste de kosten van hun levensonderhoud dekt, echter ook aanspraak kunnen maken op een toereikende sociale en ziekteverzekering. Die verzekering moet niet alleen van toepassing zijn tijdens het verblijf in het buitenland, maar ook na de terugkeer van de jonge vrijwilligers in hun eigen land.

3.2.5. Maatregelen die meer bepaald leerkrachten en opleiders betreffen

3.2.5.1. Het Comité juicht het toe dat leerkrachten en opleiders in de aanbeveling uitdrukkelijk worden vermeld. Verblijven in het buitenland om een voortgezette opleiding te

volgen of een leeropdracht te vervullen, zijn niet alleen gunstig voor de persoonlijke kwalificaties van de betrokkene, maar komen ook het onderwijs ten goede. De aan de lidstaten gerichte aanbeveling betreffende de manier waarop het tijdschema voor de studies moet worden opgesteld, alsook de oproep om een Europees systeem voor het opnemen van „sabbatical leave” (sabbatperioden) in te voeren, zijn in beginsel het overwegen waard.

3.2.5.2. Toch wijst het Comité er met klem op dat de Commissie weliswaar op dit gebied suggesties kan doen, maar dat het uiteindelijk altijd nog de onderwijsinstellingen zelf zijn die bepalen wat zij daarmee aanvangen en hoe zij hun lesroosters, naar gelang van hun eigen behoeften, willen opstellen. Het voorstel voor een Europees systeem voor het opnemen van onbetaald verlof („sabbatperioden”) moet flexibel worden toegepast, met inachtneming van de behoeften van de betrokkenen en van de onderwijsinstellingen.

3.2.5.3. Ook de oproep om „mobiele” leerkrachten met promotie te belonen, is simplistisch en eenzijdig. Aan de feitelijke situatie dat een verblijf in het buitenland inderdaad in veel bedrijven juist schadelijk kan zijn voor de loopbaan, moet uiteraard iets worden gedaan. Maar mobiliteit is geen doel op zich, noch een factor die los van de rest moet worden gezien: mobiliteit kan een maatstaf zijn die een positieve uitwerking heeft op de loopbaanontwikkeling. Het Comité pleit dan ook voor een oproep om mobiliteitsbereidheid „naar behoren in de beoordeling mee te laten wegen”.

3.2.6. Verplichting om verslag uit te brengen

3.2.6.1. Voor dit proces is een krachtig engagement nodig van Europese, nationale, regionale en lokale instituties. Door de sociale partners erbij te betrekken, wordt de kans groter dat echte vooruitgang wordt geboekt. In de deskundigengroep zouden ook vertegenwoordigers moeten zitten van de sociale partners op Europees niveau. De opheffing van de belemmeringen van de mobiliteit is een onderneming van lange adem, waarvan het welslagen niet noodzakelijkerwijs kan worden getoetst aan een reeks zich snel opvolgende verslagen van lidstaten en Commissie. Daarom stelt het Comité voor te overwegen de lidstaten elke drie jaar een verslag te laten opstellen. Het verslag van de Commissie zou moeten zijn gebaseerd op de bijdragen van de lidstaten en een beoordeling moeten bevatten van de resultaten op het terrein van de vrijheid van verkeer. Die evaluatie zou zonodig als uitgangspunt kunnen dienen voor nieuwe Commissievoorstellingen om de lidstaten ertoe aan te zetten te blijven streven naar de opheffing van alle belemmeringen van de mobiliteit.

Brussel, 27 april 2000.

De voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

B. RANGONI MACHIAVELLI

Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een aanbeveling van het Europees Parlement en de Raad betreffende Europese samenwerking inzake kwaliteitsevaluatie in het schoolonderwijs”

(2000/C 168/09)

De Raad heeft op 29 februari 2000 besloten het Economisch en Sociaal Comité te raadplegen, overeenkomstig de artt. 149 en 150 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, over het voornoemde voorstel.

De afdeling „Werkgelegenheid, sociale zaken, burgerschap” die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 11 april 2000 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Rupp.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 372e zitting (vergadering van 27 april 2000) het volgende advies uitgebracht, dat met 108 stemmen vóór en één stem tegen, bij vier onthoudingen, is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. Het in het begin van schooljaar 1997/1998 gelanceerde Europese proefproject voor kwaliteitsevaluatie in het schoolonderwijs werd in november 1998 officieel afgesloten met een in Wenen gehouden conferentie.

Er hebben in achttien landen (de lidstaten van de EU, Noorwegen, IJsland en Liechtenstein) 101 scholen aan het project deelgenomen.

Het aantal scholen dat meedeed, stond in een evenredige verhouding tot de omvang van elk land: in grote landen negen, in middelgrote landen vijf en in kleine landen twee scholen. De scholen werden geselecteerd door een nationaal comité.

De Commissie („onderwijs, beroepsopleiding en jeugd”) heeft over de uitvoering van dit project een meerdelig verslag opgesteld onder de titel:

„Kwaliteitsevaluatie in het schoolonderwijs”

- „richtsnoeren voor deelnemende scholen”
- „praktische gids voor zelf-evaluatie”
- „tussentijds verslag”
- „eindverslag”.

1.1.1. In het „eindverslag” wordt

- het project gepresenteerd
- de werkwijze van de scholen uiteengezet
- een oordeel gegeven over de evaluatie van de activiteiten van de scholen
- gewezen op de nationale begeleiding van de geselecteerde scholen
- aangegeven aan welke voorwaarden moet worden voldaan om het proefproject tot een goed einde te brengen
- uiteengezet welke perspectieven aan de deelnemende scholen worden geboden.

2. Algemene opmerkingen

2.1. *Kwaliteit van het onderwijs en de betekenis daarvan*

De kwaliteit van het onderwijs is zonder meer een significante indicator voor de mondigheid en zelfstandigheid van de burgers in een samenleving, maar ook voor hun vermogen om zich op sociaal en economisch gebied waar te maken.

Sinds het ontstaan van de moderne staat zijn de kwaliteit van zijn onderwijs, c.q. van de cognitieve en sociale vaardigheden, bepalend voor zijn sociale verbondenheid, welvaart en democratie.

De voor een georganiseerde en prestatiegerichte samenleving kenmerkende uitspraak „Kennis is macht!” is meer dan ooit op haar plaats, met daarbij wel de kanttekening dat met „kennis” niet een opeenstapeling van wetenswaardigheden wordt bedoeld, maar het gerichte gebruik van informatie waarover is nagedacht.

2.1.1. *Onderwijs en globalisering*

De verdere ontwikkeling van de staat als gemeenschap, maar ook van de individuele vrijheden vereist kwalitatief goed onderwijs dat voldoet aan de vereisten van de dynamische ontwikkeling van economie, arbeidsmarkt, wetenschap, onderzoek en techniek, politiek en staatsbestuur. Het komt erop aan om daardoor de inzetbaarheid van de werknemers te stimuleren en te verzekeren en een begin te maken met het proces van „levenslang leren”. Dat is niet alleen een zaak van het onderwijsbestel (ook de gezinnen, buitenschoolse opleiders en economische actoren moeten erbij worden betrokken), maar in eerste instantie een taak van de scholen, onder verantwoordelijkheid van de overheid.

Die constatering gaat bij de voortschrijdende globalisering niet langer alléén op voor afzonderlijke landen, omdat voortaan gemeenschappelijke, maar vooral ook gecoördineerde inspanningen nodig zijn om de kwaliteit van het onderwijs te garanderen en op die manier de grensoverschrijdende mobiliteit van personen en overdracht van kennis een beslissende stap verder te brengen.

2.1.2. Europese onderwijsnorm

Voor een beoordeling van de kwaliteit van het onderwijs moet het worden getoetst aan inhoud, dimensie en doeleinden, kortom aan de gestelde norm. Op den duur moet er — met alle respect voor de nationale en culturele kenmerken, alsook de soevereiniteit van de afzonderlijke lidstaten — ook een EU-onderwijsnorm worden uitgewerkt, met dien verstande dat er een Europees basisleerprogramma moet worden vastgelegd waarvan de kwaliteit, resp. kwaliteitsevaluatie in alle landen in gelijke mate wordt gegarandeerd.

Een gemeenschappelijk basisleerprogramma dat uitgaat van een zo hoog mogelijk kwaliteitspeil, schept niet alleen de voorwaarden voor mobiliteit en welvaart, maar zorgt er ook voor dat de onderwijsresultaten vergelijkbaar worden, waardoor iedereen gelijke kansen krijgt. Op die manier wordt zo'n programma een hoeksteen van de democratie en verzorgingsstaat in Europa.

2.1.3. Kwaliteit door prestatie

De kwaliteit van het onderwijs hangt af van de geleverde prestaties, en dus ook van de wijze waarop die prestaties worden getoetst en beoordeeld. Kwaliteit moet immers worden getoetst aan beoordelingscriteria, of aan normen, die cultureel gegroeid zijn, resp. vastgelegd in de leerprogramma's. Kwaliteitscontrole is overigens niets nieuws voor scholen: de resultaten van het leerproces worden daar altijd al getest, waarmee de kwaliteit van het onderwijs wordt geëvalueerd.

Nieuw is veeleer dat onderwijskwaliteit en -evaluatie systemen grensoverschrijdend moeten worden, waardoor kwaliteitsvergelijking mogelijk wordt, en dat dit moet plaatsvinden tegen de achtergrond van een grotere autonomie van de afzonderlijke scholen, oftewel van een decentralisering van het schoolbeleid.

2.1.4. Decentralisering van de organisatie van de scholen

In dat licht moeten ook de maatregelen inzake externe en interne evaluatie worden gezien. Er wordt een nieuw evenwicht gecreëerd tussen de invloed van de centrale overheid en de aan gedecentraliseerde instanties — en uiteindelijk aan de scholen zelf — gedelegeerde beslissingsbevoegdheden. Het bindmiddel in deze structuur wordt gevormd door de evaluatiecriteria, waarmee de kwaliteit van het schoolonderwijs en daardoor ook de waarde van de door de scholen afgegeven diploma's op een vergelijkbaar en — per onderwijsfase — uniform niveau moeten worden getild.

Daarvoor moeten de scholen voortdurend op steun kunnen rekenen. Scholen dienen met gediversifieerde, compenserende maatregelen in staat te worden gesteld om mee te doen aan een dergelijk programma voor kwaliteitsgarantie. Die steun is een kwestie van onderwijsbeleid, maar vooral ook van begrotingsbeleid van de regeringen, omdat onderwijskwaliteit nog altijd staat of valt met de vraag of er voldoende middelen worden vrijgemaakt. Het Europees Parlement en de Raad moeten de lidstaten daarom nadrukkelijk op dit grotere verband blijven wijzen.

2.1.5. Acceptatie door de betrokkenen

Voorwaarde voor het welslagen van maatregelen ter verbetering van de kwaliteit van schoolonderwijs en opleidingen is dat de betrokkenen erachter staan. Met „betrokkenen” wordt in dit geval niet bedoeld op degenen die politiek verantwoordelijk zijn voor de scholen (en die er zich dikwijls op beroepen dat de lidstaten soeverein zijn op cultuurgebied en dus ook voor onderwijsbeleid), maar op de leerkrachten en de leerlingen zelf, alsook hun belangenbehartigers en vakbonden, gezinsorganisaties en de lokale gemeenschappen waaronder de scholen vallen. Voor al die instanties en personen dienen de nodige voorwaarden te worden geschapen en de armslag te worden vergroot om te kunnen zorgen voor de kwaliteit van het onderwijs en voor de evaluatie daarvan.

Een eenzijdig op economische efficiëntie gericht programma voor de kwaliteitsevaluatie en -garantie van het onderwijs waarmee, met evenveel overheidsmiddelen, méér resultaten worden nagestreefd, is gedoemd te mislukken als tegelijkertijd de scholen verplicht worden aan het tekort aan middelen het hoofd te bieden door middel van structurele veranderingen in het kader van de decentralisering. Centra van onderricht (zoals scholen) zijn immers niet vergelijkbaar met commerciële bedrijven en leren is niet hetzelfde als een industrieel productieproces.

De kwaliteit van het onderwijs in Europa is ontegenzeggelijk een cruciale factor voor het vermogen van de Gemeenschap om de uitdagingen van de toekomst aan te kunnen; waarborgen van kwaliteit wordt in de toelichting bij de aanbeveling dan ook terecht een prioriteit genoemd.

Het Comité kan zich daarom met het beginsel en met de meeste punten van het voorstel verenigen. Aangezien samenwerking en onderlinge aanpassing op vrijwillige basis moeten plaatsvinden, zijn het de lidstaten zelf die beslissen over hun bereidheid om zich voor Europa-wijde gelijkheid van kansen voor hun jonge burgers in te zetten en daarvoor ook de nodige financiële middelen vrij te maken. De positie van Europa in de wereld hangt er in feite van af.

2.2. De achtergrond van het voorstel voor een aanbeveling

2.2.1. De prioriteit die aan het garanderen van kwalitatief hoogwaardig onderwijs wordt verleend, leidt tot de conclusie dat het onderwijsbeleid in de EU in het algemeen meer gewicht moet krijgen. Die conclusie krijgt de instemming van het Comité. Het onderhavige voorstel voor een aanbeveling kan dat doel dichterbij brengen.

Het eerste doel van iedere leerkracht is uiteraard zo goed mogelijk onderricht te geven; daarvoor moeten dan wel de nodige financiële middelen ter beschikking worden gesteld (zie hierboven).

Het Europese proefproject voor kwaliteitsevaluatie in het schoolonderwijs kan worden aangemerkt als een succes van de Commissie. Voorwaarde is dan wel dat het ook praktische voorstellen oplevert. Dan wordt met dit project de basis gelegd voor een ruimer opgezet project voor kwaliteitsgarantie in het onderwijs.

2.2.2. De bijdrage die in EU-verband aan de verbetering van de kwaliteit van het onderwijs kan worden geleverd, moet als compensatoir worden gezien, omdat de bedoeling ervan is de nationale onderwijssystemen met specifieke initiatieven te steunen en aan te vullen, zodat daaruit op den duur voor heel Europa een onderwijsnorm kan voortvloeien. Het gaat er daarbij dus niet om het onderwijs te uniformiseren, maar om toe te werken naar gelijke mogelijkheden voor iedereen om in de Gemeenschap onderwijs te genieten.

Onderwijskwaliteit is dus — zoals ook in het Commissievoorstel wordt opgemerkt — geen zaak waarvoor de normstelling van hogerhand („top down”) moet worden opgelegd, maar een dynamische variabele van de ontwikkeling van de maatschappij, die wordt gestuurd door het beleid op andere terreinen. Dat laatste geldt vooral voor de financiering ervan.

Zonder toereikende subsidiëring kan de kwaliteit van het onderwijs dus niet worden gegarandeerd. Een tekort aan middelen leidt tot een te grote belasting van de betrokkenen, maar ook van het systeem zelf, met als gevolg dat de acceptatie van het programma — juist nu de decentralisering veld wint — minder groot wordt.

2.2.3. Opgemerkt moet worden dat die decentralisering en grotere autonomie van de scholen onderwijsbeleidsmatig dé kans bij uitstek biedt om de kwaliteit van het onderwijs en het prestatievermogen van het onderwijsstelsel te optimaliseren.

Dan moet echter wel het beginsel van toepassing zijn dat pedagogische beslissingen of beslissingen die de school aangaan, door die toenemende decentrale zelfstandigheid, op het niveau worden genomen waar die besluiten ook moeten worden uitgevoerd. Het prerogatief van het parlement in een democratische staat voor fundamentele besluiten die betrekking hebben op het hele systeem, blijft daarbij natuurlijk onverlet. Het positieve effect van decentralisering komt er uiteraard alleen als decentralisering niet betekent dat lagere niveaus van het onderwijssysteem worden opgezaagd met problemen die onmogelijk op hun niveau kunnen worden opgelost. Deze vaststelling gaat vooral op voor problemen i.v.m. het onderwijsaanbod, de uitrusting van scholen en de beschikbaarheid van leerkrachten.

2.2.4. Van de externe en interne evaluatie, dé twee cruciale methoden voor de beoordeling van de onderwijskwaliteit, moet aan interne evaluatie voorrang worden gegeven, omdat daarmee rekening wordt gehouden met het beginsel van decentralisering en democratie. Die prioriteitstelling doet niets af aan het belang van externe evaluatie. Alleen moet het zwaartepunt in het desbetreffende EU-programma bij interne evaluatie worden gelegd.

Dit betekent dat iedere school praktische hulp wordt aangeboden om de kwaliteit van het gegeven onderricht zelf te kunnen evalueren en eventueel te kunnen verbeteren. Met het oog daarop zouden er — in samenspraak met de lidstaten — allerhande stimulansen moeten worden gecreëerd, waardoor de nodige acceptatie ontstaat en alle betrokkenen kunnen worden overgehaald om mee te doen.

2.2.5. Het vergaren en opslaan van kwaliteitsindicatoren en benchmarks kan een belangrijke ondersteuning van de kwaliteitsevaluatie van de afzonderlijke scholen vormen, omdat hun interne evaluatie met behulp daarvan kan worden onderbouwd met vergelijkingen en/of overzichten. De opbouw van een dergelijke voor alle scholen toegankelijke databank (of

„server” voor het onderwijs) moet daarom onderdeel zijn van het EU-programma voor kwaliteitsgarantie.

3. Bijzondere opmerkingen

3.1. Opmerkingen over de considerans

3.1.1. In de lidstaten wordt dan wel meer geld voor onderwijs uitgetrokken, maar absolute bedragen zeggen nauwelijks iets over de positie van het onderwijs. Uitgaven voor onderwijs moeten worden bekeken als percentage van het bruto binnenlandsproduct (BBP). Alleen als dat percentage stijgt, kan worden gesproken van een verhoging van de middelen die aan onderwijs worden besteed.

Tussen onderwijs en werkgelegenheid bestaat een rechtstreeks verband. Beter onderwijs maakt de kans op werk groter, maar biedt geen zekerheid van een baan. Met onderwijs kan ongetwijfeld wezenlijk worden bijgedragen aan het oplossen van problemen op het gebied van het werkgelegenheids- en sociaal beleid, maar onderwijs alléén vormt geen oplossing voor die problemen. De betekenis van onderwijs bij het zoeken naar oplossingen voor maatschappelijke problemen mag niet worden overschat.

Hier is een nadere toelichting op het begrip „levenslang leren” nodig, met dien verstande dat het oorspronkelijke onderwijs niet langer volstaat voor de levenslange uitoefening van een beroep, omdat ieder beroep bij- en nascholing vereist. Daarvoor moeten de nodige randvoorwaarden worden geschapen.

3.1.2. Voor (potentieel) gehandicapte of maatschappelijk benadeelde kinderen of jongeren, evenals voor jongeren die hun school niet afmaken, moeten er in alle maatregelen voor kwalitatief hoogstaand onderwijs doelgerichte en bijzondere steunregelingen worden opgenomen. Bij dat laatste dient te worden opgemerkt dat het aantal voortijdige schoolverlaters uitzonderlijk resistent is gebleken tegen de meest uiteenlopende pedagogische steunprogramma's. Op dit gebied zijn dan ook andere, vooral aanvullende, algemene sociale beleidsmaatregelen geboden, waarmee deze groepen kunnen worden geholpen om een aangepaste opleiding te volgen of om alsnog een opleiding af te maken.

De aansluiting van scholen op Internet, en de verlaging van de (financiële) drempel daartoe voor scholieren, is inderdaad een wezenlijke voorwaarde voor de verhoging van de kwaliteit van het onderwijs en het stimuleren van uitwisselingen tussen opleidingen. De blik moet daarbij gericht zijn op de ontwikkeling van de informatietechnologieën en de nu al bestaande communicatienormen in de economie.

3.1.3. Er zij uitdrukkelijk op gewezen dat het bij kwaliteitsverhoging in het onderwijs niet alleen gaat om kennis-optimalisering, maar ook om de vergroting van sociale vaardigheden en invoelingsvermogen.

3.1.4. Het geslaagde proefproject voor kwaliteitsevaluatie in het schoolonderwijs van 1997/1998 heeft een voorbeeldfunctie voor alle maatregelen die in navolging van deze aanbeveling zullen worden genomen.

3.2. Opmerkingen over de afzonderlijke punten van de aanbeveling

3.2.1. Hoogwaardig schoolonderwijs moet worden bereikt met behulp van transparante kwaliteitssystemen, waaraan een Europese dimensie kan worden gegeven door de vaststelling van een Europese onderwijsnorm. Het doel is niet alleen het verwerven van kwalificaties in opleiding en beroep, maar vooral ook het aanleren van een betere levenshouding in de zin van democratische participatie in de civil society.

3.2.2. Het aantal scholen dat in staat is om door interne evaluatie het onderwijs te verbeteren, kan worden vergroot door een doelgericht systeem van uiteenlopende stimulansen. Op die manier kan worden voorkomen dat „goede” scholen het steeds beter gaan doen en dat het met „slechte” scholen van kwaad tot erger gaat. Zo moeten er voor leerkrachten stimulansen worden gecreëerd in de vorm van mogelijkheden voor loopbaanontwikkeling, promotie en permanente scholing, terwijl dezen op hun beurt de leerlingen tot prestatieverbetering moeten aanzetten.

3.2.3. Externe evaluatie moet door deskundigen geschieden, volgens voor die scholen kenmerkende maatstaven. Een eenvoudig input/output-systeem waarbij rendement voorop staat, is niet adequaat voor een kwaliteitscontrole. De onderwijsin-

dicatoren van de EU vormen een belangrijke basis, resp. de randvoorwaarden voor de kwaliteitsevaluatie. Die opmerking gaat ook op voor I. 2 b) van het Commissievoorstel.

3.2.4. Het welslagen van dit streven hangt af van de rol van de betrokkenen daarin, met dien verstande dat zij inspraak krijgen in en kunnen meedoen aan het gehele evaluatieproces op alle niveaus.

3.2.5. Het aanbod aan cursussen in methoden voor interne evaluatie en de toepassing van die methoden zou ook de wederzijdse uitwisseling moeten omvatten van leerkrachten en opleiders die een positieve bijdrage aan de interne evaluatie op hun eigen school hebben geleverd. Deze personen kunnen worden ingezet bij de lerarenopleidingen, maar ook bij de externe en interne bijscholing van leerkrachten.

3.2.6. De samenwerking van de bevoegde instanties moet plaatsvinden in voortdurende terugkoppeling naar de pedagogische praktijk op de scholen en met de leerkrachten die in iedere school met de kwaliteitsgarantie worden belast.

3.2.7. De verspreiding van de desbetreffende vakbekwaamheid in Europa moet via de bevoegde instanties onverwijld — bijvoorbeeld in het kader van de geplande databank — voor de scholen toegankelijk worden gemaakt.

Brussel, 27 april 2000.

De voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

B. RANGONI MACHIAVELLI

Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het thema „De follow-up van de wereldtop over sociale ontwikkeling”

(2000/C 168/10)

Het Economisch en Sociaal Comité heeft op 24 april 1999 besloten, overeenkomstig art. 23 van het r.v.o. een advies op te stellen over het voornoemde thema.

De Afdeling „Externe betrekkingen”, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 14 april 2000 goedgekeurd. Rapporteur was de heer ETTY.

Het Comité heeft tijdens zijn 372e zitting van 27 april 2000 het volgende advies uitgebracht, dat met 107 stemmen vóór en één stem tegen, bij zes onthoudingen, is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. Van 26 t/m 30 juni 2000 zal de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties tijdens een speciale zitting in Genève bespreken hoe het gesteld is met de tenuitvoerlegging van de plannen die in 1995 zijn gemaakt tijdens de wereldtop over sociale ontwikkeling in Kopenhagen, en wat er verder ondernomen moet worden.

1.2. Drie hoofdpunten waren aan de orde tijdens de „sociale top” van Kopenhagen in 1995:

- armoedebestrijding,
- bevordering van sociale integratie,
- streven naar volledige werkgelegenheid.

1.3. Tijdens de top is een verklaring over sociale ontwikkeling aangenomen, evenals een actieprogramma om hieraan concrete invulling te geven. Centraal stonden de volgende tien afspraken van de lidstaten, waarvan een grote meerderheid vertegenwoordigd was door hun staatshoofd en/of regeringsleider:

Afspraak 1: Wij verbinden ons ertoe een economisch, politiek, sociaal, cultureel en juridisch klimaat te creëren waarin sociale ontwikkeling voor iedereen mogelijk is.

Afspraak 2: Wij stellen ons ten doel armoede uit de wereld te helpen, middels doortastende nationale maatregelen en internationale samenwerking, en beschouwen dit als een ethische, sociale, politieke en economische verplichting van de mensheid.

Afspraak 3: Wij verbinden ons ertoe volledige werkgelegenheid na te streven als fundamentele prioriteit van ons sociaal-economisch beleid, en alle vrouwen en mannen in staat te stellen zekere en duurzame middelen van bestaan te verwerven dank zij een vrij gekozen betrekking en productieve arbeid.

Afspraak 4: Wij verbinden ons ertoe sociale integratie te bevorderen door evenwichtige, veilige en rechtvaardige maatschappijen te creëren gebaseerd op de eerbiediging en bescher-

ming van alle mensenrechten, en op non-discriminatie, tolerantie, respect voor diversiteit, gelijke kansen, solidariteit, veiligheid en participatie van alle burgers, ook minder bevoorrechte en kwetsbare groepen en personen.

Afspraak 5: Wij verbinden ons ertoe de eerbiediging van de menselijke waardigheid te bevorderen en te zorgen voor gelijke kansen en rechten voor vrouwen en mannen, en de participatie en leidinggevende rollen van vrouwen in het politieke, maatschappelijke, economische en culturele leven, evenals in ontwikkeling te erkennen en te bevorderen.

Afspraak 6: Wij verbinden ons ertoe gelijke toegang voor iedereen tot kwalitatief hoogstaand onderwijs te bevorderen en bewerkstelligen, alsook het hoogst mogelijke niveau van fysieke en geestelijke gezondheid, en toegang voor iedereen tot de elementaire gezondheidsvoorzieningen, en ons in het bijzonder in te spannen voor terugdringing van sociale ongelijkheid zonder onderscheid op basis van ras, etnische achtergrond, geslacht, leeftijd of handicap; wij verbinden ons ertoe onze gemeenschappelijke en specifieke culturen te eerbiedigen en te bevorderen; te streven naar versterking van de rol van cultuur in ontwikkeling en behoud van de grondslagen van mensgerichte duurzame ontwikkeling; ervoor te zorgen dat mensen zich volledig kunnen ontwikkelen en zo bij te dragen tot sociale ontwikkeling. Het uiteindelijke doel is armoede uit de wereld te helpen, volledige en productieve werkgelegenheid te bevorderen en sociale integratie te stimuleren.

Afspraak 7: Wij verbinden ons ertoe de sociaal-economische ontwikkeling in Afrika en de minst ontwikkelde landen te versnellen, en de bevolking daarvan de mogelijkheid te bieden zich te ontwikkelen.

Afspraak 8: Wij verbinden ons ertoe ervoor te zorgen dat eventuele structurele aanpassingsprogramma's ook sociale doelstellingen bevatten, in het bijzonder het uitroeien van armoede, het bevorderen van volledige en productieve werkgelegenheid en het bevorderen van sociale integratie.

Afspraak 9: Wij verbinden ons ertoe aanzienlijk meer middelen te besteden aan sociale ontwikkeling en/of deze doeltreffender in te zetten, om de doelstellingen van de top met behulp van nationale maatregelen en door regionale en internationale samenwerking te verwezenlijken.

Afspraak 10: Wij verbinden ons ertoe via de Verenigde Naties en andere multilaterale instellingen een beter en krachtiger kader te creëren voor internationale, regionale en subregionale samenwerking op het gebied van sociale ontwikkeling, in een geest van partnerschap.

1.4. Voorbereidingen voor de speciale vergadering over de follow-up van de verklaring van Kopenhagen en het actieprogramma zijn in september 1997 van start gegaan, met de oprichting van een voorbereidend comité.

Lidstaten van de VN hebben in de loop van 1999 rapporten ingestuurd over de manier waarop zij de gemaakte afspraken in de praktijk hebben gebracht. Deze rapporten zijn tijdens een vergadering van de commissie „sociale ontwikkeling” van de Economische en Sociale Raad van de VN in februari van dit jaar besproken en geëvalueerd.

1.5. De EU is om onduidelijke redenen door de VN niet betrokken bij de regionale voorbereidingen. Normaliter had dit moeten gebeuren in het kader van de economische commissie voor Europa van de VN (ECE), die zich bijvoorbeeld ook bezighoudt met de regionale voorbereidingen van de follow-up van de Wereldvrouwenconferentie van 1995 in Beijing. De Raad van Europa is te hulp geschoten met een voorbereidende „Europese conferentie over sociale ontwikkeling” in Dublin op 18 en 19 januari 2000, waarin verslagen van de lidstaten van de Raad zijn besproken en in werkgroepen uitvoeriger is ingegaan op afspraken 1, 2 en 4.

2. De EU en de sociale top

2.1. Uiteraard is het in de praktijk brengen van de tien afspraken van Kopenhagen vooral een aangelegenheid van de EU-lidstaten zelf. Het is van belang hierop in dit advies uitdrukkelijk te wijzen. De EU heeft in 1994 en 1995 echter grote belangstelling getoond voor de top van Kopenhagen. De Europese Gemeenschap heeft een mededeling over de top gepubliceerd en heeft uitgebreid overleg gepleegd met het maatschappelijk middenveld (waaronder het Economisch en Sociaal Comité en de daarin vertegenwoordigde sociaal-economische groeperingen). Een omvangrijke EG-delegatie, waarvan ook het Comité deel uitmaakte, heeft de sociale top bijgewoond.

2.2. De Europese Gemeenschap heeft geen rapport over de tenuitvoerlegging van de afspraken bij het VN-secretariaat ingediend. De Mededeling van de Commissie over de follow-up van de EG van de Wereldtop over sociale ontwikkeling van 1996 vormt op dit moment uiteraard geen geschikte basis voor evaluatie. Het Comité is zich ervan bewust dat de Commissie niet verplicht was een rapport te publiceren. Gezien afspraak 10 is het echter van mening dat de Commissie een kans voorbij heeft laten gaan om de internationale

gemeenschap te laten zien hoe samenwerking tussen de lidstaten een belangrijke dimensie heeft toegevoegd aan de diverse nationale beleidsmaatregelen inzake armoede, sociale integratie en vooral werkgelegenheid.

2.3. Het EU-voorzitterschap heeft zich de afgelopen jaren een aantal keren uitgesproken over de concrete invulling van de resultaten van de sociale top; de laatste keer gebeurde dit tijdens de 54e zitting van de Algemene Vergadering van de VN.

3. Algemene opmerkingen

3.1. In het advies dat het Comité in februari 1995 heeft uitgebracht over de top van Kopenhagen heeft het een aantal belangrijke punten onder de aandacht gebracht en aanbevelingen gedaan die nog steeds relevant lijken:

- De Europese Unie zou het voortouw moeten nemen in een campagne om meer lidstaten van de IAO aan te zetten tot ratificatie en tot volledige toepassing van het IAO-verdrag nr. 144 inzake tripartiete raadplegingsprocedures (Nu, in 2000, zou de EU zich hierbij speciaal tot de kandidaat-lidstaten, haar partners in het proces van Barcelona, en die in de Mercosur- en de ACS-landen kunnen richten);
- Er moeten maatregelen worden genomen om sociale ontwikkeling te bevorderen door internationale handel. (Het Comité heeft deze prille voorstellen in het advies over de WTO van 1999 en in recente adviezen over het Europese handelsbeleid nader uitgewerkt);
- Maatregelen ter bestrijding van kinderarbeid zijn noodzakelijk. (In 1999 heeft de IAO een nieuw verdrag goedgekeurd over de ernstigste vormen van kinderarbeid. De EU zou de internationale gemeenschap een belangrijk signaal kunnen afgeven als alle vijftien lidstaten dit nieuwe verdrag op korte termijn zouden ratificeren. Ook zouden de twee lidstaten die het IAO-verdrag nr. 138 inzake minimumleeftijd nog niet hebben geratificeerd (Oostenrijk en Groot-Brittannië) zich moeten inspannen om zulks in de zeer nabije toekomst te doen. Verder roept het Comité de EU en alle lidstaten op financiële steun te verlenen aan de IAO-programma's om kinderarbeid uit te bannen);
- Lidstaten dienen hun invloed binnen het IMF, de Wereldbank, de OESO en de regionale ontwikkelingsbanken te doen gelden om deze instellingen ervan te overtuigen dat ze veel nauwer met de IAO moeten samenwerken. (In de ogen van het Comité zou de WTO aan deze lijst moeten worden toegevoegd, en zou de EU zich moeten inspannen om deze organisaties democratischer en transparanter te laten functioneren);
- De EU dient zich in te zetten voor versterking van de samenhang tussen haar extern, veiligheids-, handels-, landbouw- en ontwikkelingsbeleid. (Het Comité zou hieraan, vijf jaar na „Kopenhagen”, willen toevoegen dat deze grotere coherentie vooral dient te worden aangewend om de armoede te bestrijden en gewapende conflicten te voorkomen);

— Er dient een gerichte bijdrage te worden geleverd tot de follow-up van de top, door een beperkt aantal initiatieven op het gebied van werkgelegenheid, armoedebestrijding en sociale integratie voor een gecoördineerde actie op Europees niveau te selecteren.

3.2. Hoewel de concrete tenuitvoerlegging hiervan, zoals eerder gesteld, vooral een aangelegenheid van de EU-lidstaten zelf is, kan gecoördineerde actie op Europees niveau een belangrijke extra impuls zijn. Het Comité heeft dit standpunt reeds in de aanbevelingen van zijn advies van 1995 naar voren gebracht (par. 13.2). In dit advies was de aandacht van het Comité ten aanzien van regionale samenwerking met name toegespitst op samenwerking binnen de EU. De uitbreiding, de verdere ontwikkeling van de Euro-mediterrane samenwerking en de intensivering van de betrekkingen met de ACS-landen duiden erop dat op realistische wijze moet worden bekeken in welke andere geografische gebieden de EU een substantiële bijdrage kan leveren aan het welslagen van het „proces van Kopenhagen”.

3.3. Als men kijkt naar de relevante terreinen van sociaal beleid waarop de EU zeer positieve resultaten heeft geboekt die ook voor andere landengroepen interessant kunnen zijn, en daarbij in aanmerking neemt dat de beschikbare middelen beperkt zijn en let op de agenda van de VN (waar armoedebestrijding dit jaar centraal staat), dan denkt men logischerwijs aan het werkgelegenheidsbeleid en de manier waarop dat tot stand is gekomen. Natuurlijk betekent dat niet dat de EU en de lidstaten zich niet hoeven in te zetten voor meer ontwikkelings-samenwerking en voor verlichting van de schuldenlast van de armste ontwikkelingslanden. Het betekent dat de EU met name ten aanzien van het werkgelegenheidsbeleid, door middel van regionale samenwerking, een bijzonder waardevolle bijdrage kan leveren aan de inspanningen van een aantal partnerlanden.

3.4. De IAO, die door de VN als eerste verantwoordelijk is gesteld voor de bevordering van volledige werkgelegenheid (afpraak 3) in het proces van Kopenhagen, heeft in de afgelopen vijf jaar belangrijk werk verricht. De organisatie heeft geconcludeerd dat er in een aantal industrielanden en landen die op weg zijn dat te worden, weliswaar arbeidsplaatsen zijn geschapen en de werkloosheid is teruggedrongen, maar dat de werkgelegenheidssituatie en armoedebestrijding in veel landen (met name ontwikkelingslanden en landen in een overgangsfase) te wensen overlaten en in een aantal landen zelfs zijn verslechterd⁽¹⁾. De IAO heeft opgeroepen tot nieuwe inspanningen voor het creëren van werkgelegenheid, verbetering van de kwaliteit van arbeid, opleiding en gelijke kansen voor mannen en vrouwen op de werkplek. De organisatie stelt dat ratificatie en tenuitvoerlegging van haar belangrijkste verdragen en de follow-up van haar verklaring uit 1998 over fundamentele arbeidsbeginselen en -rechten in dit opzicht van groot belang zijn. De IAO roept op tot een nieuwe werkgelegenheidsstrategie met nationale en internationale dimensies.

⁽¹⁾ Zie het „Human Development Report” en het „Poverty Report” van de VN, 1999.

Naar het oordeel van de IAO kan dit alleen effect sorteren als zij en andere VN-organen gecoördineerd optreden, met name in samenwerking met de Bretton-Woods-instellingen, de OESO en regionale organisaties. Tegen deze achtergrond merkt het Comité voorts op dat onlangs duidelijk is gebleken dat de VN-instellingen hard aan herziening toe zijn. Zij dienen te worden gedemocratiseerd en de beleidsontwikkeling en -tenuitvoerlegging moeten transparanter worden. Kritiek op en weerstand tegen met name het IMF, de Wereldbank en de WTO zijn duidelijk ingegeven door het standpunt dat deze instellingen onvoldoende aandacht schenken aan de negatieve gevolgen van de globalisering van de wereldeconomie.

4. Bijzondere opmerkingen

4.1. Reeds in 1995 vond het Comité dat de IAO een vooraanstaande rol moest vervullen bij de tenuitvoerlegging van de plannen die tijdens de sociale top zijn gemaakt. Het is van mening dat actief aandringen op tenuitvoerlegging van de IAO-verklaring van 1998 inderdaad zeer bevorderlijk kan zijn voor een doeltreffende werkgelegenheidsstrategie op wereldniveau. Het beveelt de EU dan ook ten eerste aan zich hiervoor in te zetten, zowel in politiek als in financieel opzicht. De EU moet er ook werk van maken dat alle lidstaten de IAO-verdragen voor de fundamentele mensenrechten ratificeren. Een aantal EU-lidstaten heeft het IAO-verdrag nr. 138 inzake de minimumleeftijd nog niet bekrachtigd (zoals gezegd in par. 3.1); daarnaast wijst het Comité er nogmaals op dat Luxemburg het IAO-verdrag tegen discriminatie (arbeid en beroep) (nr. 111) nog moet ratificeren.

4.2. Het Comité stelt bezorgd vast dat het economisch beleid zich steeds meer aan politieke controle lijkt te onttrekken. De EU en haar lidstaten moeten dan ook aandringen op duidelijke sociale richtlijnen waaraan het beleid van het IMF en de Wereldbank zou moeten voldoen. Deze richtlijnen moeten zijn geënt op de in Kopenhagen gemaakte afspraken, en een afspiegeling zijn van het belang dat daarin wordt gehecht aan fundamentele arbeidsnormen van de IAO. Ook dienen de EU en de lidstaten zich te blijven inzetten voor de oprichting van een permanent forum voor fundamentele arbeidsnormen in multilaterale handelsakkoorden tussen de IAO en de WTO. Het Comité juicht, met name gezien de ontwikkelingen tijdens de WTO-ministersconferentie in Seattle, alle initiatieven toe die bijdragen tot meer afspraken (en dus ook tot concrete maatregelen) ter bevordering van fundamentele arbeidsnormen.

Multinationals dienen zich bij hun activiteiten in ontwikkelingslanden en landen in een overgangsfase te houden aan de OESO-richtlijnen voor het optreden van multinationals en aan de tripartiete verklaring van de IAO inzake multinationals en sociaal beleid. Het Comité hoopt dat bij de herziening van de OESO-richtlijnen waaraan momenteel wordt gewerkt, alle „fundamentele arbeidsnormen” van de IAO worden meegenomen (vakverenigingsrecht, recht op collectief onderhandelen, gedwongen arbeid, discriminatie in beroep en beroepsuitoefening en kinderarbeid).

4.3. Het Comité adviseert voorts, de kandidaat-lidstaten in Midden- en Oost-Europa EU-steun te verlenen bij het uitstippen van een werkgelegenheidsstrategie volgens het „proces van Luxemburg”. De regeringen van deze landen zullen zo tevens geholpen worden bij het vinden van duurzame oplossingen voor de werkgelegenheidsproblemen in hun landen, terwijl een belangrijk onderdeel van het Europese sociale model in de regio kan worden geïntroduceerd.

4.4. De EU zou de regeringen van de buurlanden in de Mediterrane regio ertoe moeten aanzetten werkgeversorganisaties, vakbonden en andere relevante sociaal-economische groeperingen meer dan voorheen te betrekken bij hun werkgelegenheidsbeleid, waar mogelijk op regionaal niveau. Voorts moet ook een aantal sociale elementen van de „Barcelona-samenwerking” (beroepsopleiding, sociale dialoog) nader worden uitgewerkt.

4.5. In de ACS-landen, en vooral die ten zuiden van de Sahara (zie afspraak 7), zou de EU zich net als de afgelopen jaren moeten blijven inzetten voor de oprichting van sociaal-economische raden, die voor sociaal-economische belangengroepen belangrijke instrumenten zijn om invloed uit te oefenen op het werkgelegenheidsbeleid van hun regeringen en bij de tenuitvoerlegging daarvan te helpen.

4.6. Bij het uitwerken van de in par. 3.1 (laatste streepje) genoemde initiatieven zou de aandacht van de Commissie voornamelijk moeten uitgaan naar de armste en in sociaal opzicht meest uitgesloten groepen in de EU.

4.7. De secretaris-generaal van de VN heeft ertoe opgeroepen bij de follow-up van de verschillende „sociale toppen” van de jaren negentig coherent te werk te gaan. Onder verwijzing naar het advies over de follow-up van de wereldvrouwenconferentie

in Beijing dat momenteel ook door het Comité wordt voorbereid, herinnert het Comité er daarom aan dat „feminisering van armoede” tijdens de conferentie van Beijing in 1995 een belangrijk agendapunt is geweest. Het verwijst naar de paragrafen 3.3 en 3.4 en vraagt in dit verband te benadrukken hoe belangrijk het element van de gelijke kansen voor mannen en vrouwen is op de door de IAO vastgestelde actieterranen. Dit geldt ook voor de voorstellen voor EU-steun aan de kandidaat-lidstaten in Midden- en Oost-Europa, in het Middellandse-Zeegebied en in Afrikaanse landen ten zuiden van de Sahara, zoals uiteengezet in paragrafen 4.3, 4.4 en 4.5.

4.8. De in het Comité vertegenwoordigde sociaal-economische belangengroeperingen spelen een bijzondere rol bij sociale ontwikkeling. Wonderlijk genoeg heeft de VN bij de voorbereiding van de follow-up van de sociale top van 1995 een speciale rol toebedeeld aan NGO's, maar acht zij de rol van werkgeversorganisaties, vakbonden, consumenten, landbouworganisaties, welzijnsinstellingen e.d. kennelijk van ondergeschikt belang. Met name de rol van werkgeversorganisaties en vakbonden is een heikel punt van discussie gebleken tussen een groot aantal ontwikkelingslanden en industrielanden. Het Comité toont zich hierover uiterst bezorgd. De Europese Commissie zou hierin verandering moeten brengen en tijdens de speciale zitting van de Algemene Vergadering in Genève duidelijk moeten maken dat deze zeer representatieve organisaties heel bijzondere NGO's zijn waar het gaat om sociale ontwikkeling, en dat zij niet alleen de spreekbuis van hun leden zijn, maar vaak een concrete rol spelen bij de ontwikkeling en tenuitvoerlegging van nationaal beleid. De Europese Commissie dient tevens te stimuleren dat sociaal-economische belangengroeperingen worden opgenomen in de nationale delegaties van de lidstaten voor de speciale zitting in Genève. Voorts verzoekt het Comité de Commissie met klem om, net als in 1995, leden van het Comité in haar eigen delegatie op te nemen.

Brussel, 27 april 2000.

De voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

B. RANGONI MACHIAVELLI

BIJLAGE 1

bij het advies van het Economisch en Sociaal Comité**Voorlopige evaluatie van tenuitvoerlegging**

Het VN-secretariaat heeft rapporten ontvangen van een grote meerderheid van de lidstaten (waaronder alle vijftien EU-landen), alsook van de regionale economische commissies van de VN (met uitzondering van de ECE), de VN-fondsen en programma's, de speciale agentschappen waaronder de Bretton-Woods-instellingen, andere intergouvernementele instellingen — zoals de regionale ontwikkelingsbanken — en de OESO.

Hoewel de verslagen positieve elementen bevatten, is duidelijk naar voren gekomen dat er in veel opzichten slechts beperkte resultaten zijn geboekt t.a.v. de drie hoofdthema's van „Kopenhagen”. Volgens het VN-secretariaat zal een aantal doelstellingen van het actieprogramma niet binnen de geplande termijn worden gerealiseerd, en in bepaalde gevallen zijn aanzienlijke tegenslagen geconstateerd. Deze zijn voornamelijk te wijten aan de ernstige economische problemen die tal van landen de afgelopen jaren hebben geteisterd als gevolg van de financiële crisis en daarmee samenhangende ontwikkelingen. Een ander probleem is dat door de nadruk die de laatste tijd is gelegd op financieel en economisch beleid, ontwikkeling vaak een ondergeschoven kind was, en dat het overwicht van een beperkt aantal macro-economische doelstellingen en factoren ten opzichte van sociale, politieke, culturele en milieu-aspecten funest is gebleken.

Volgens het VN-secretariaat zijn de volgende positieve resultaten geboekt:

- meer bewustzijn van en betrokkenheid bij sociale ontwikkeling als centrale doelstelling van regeringsbeleid en als basis voor mobilisering van maatschappelijke organisaties;
- vooruitgang in de armoedebestrijding, zij het in ongelijke mate, langzaam en grillig;
- nieuwe hoop dat volledige werkgelegenheid haalbaar is, hoewel er mondjesmaat vooruitgang is geboekt en vaak onzichtbare werkloosheid, uitbreiding van de informele economie en gebrek aan sociale bescherming een obstakel vormde;
- groeiende alfabetisering, dalende kindersterfte, toegenomen levensverwachting, meer schoolgaande kinderen en betere toegang tot de belangrijkste sociale voorzieningen, ondanks soms ernstige problemen op lokaal niveau;
- in grote delen van de wereld zijn gelijke rechten en kansen voor mannen en vrouwen goed van de grond gekomen, ondanks het feit dat vrouwen doorgaans nog steeds het onderspit delven in tijden van crisis en herstructurering;
- de meeste regeringen hebben de daad bij het woord gevoegd en meer begrotingsmiddelen beschikbaar gesteld voor sociale ontwikkeling, in relatieve en vaak in absolute zin.

Het secretariaat heeft echter ook geconcludeerd dat de situatie er op een aantal terreinen op achteruit is gegaan:

- lokale en regionale conflicten hebben de sociale integratie in een toenemend aantal regio's in de wereld op losse schroeven gezet;
- in de wereld als geheel is de ongelijkheid toegenomen: in inkomen, in werkgelegenheid, in toegang tot sociale dienstverlening en kansen voor deelname in openbare en maatschappelijke instellingen;
- in tegenstelling tot de in Kopenhagen gemaakte afspraak om samenwerking met het oog op sociale ontwikkeling via de VN te versterken, zijn hiervoor minder middelen beschikbaar gesteld, hoewel de internationale gemeenschap nu opnieuw heeft toegezegd over te gaan tot schuldenverlichting voor de armste landen;
- de schuldenlast is sinds Kopenhagen aanzienlijk toegenomen, waardoor de voor sociale ontwikkeling beschikbare financiële middelen nog meer in het gedrang zijn gekomen;
- door de liberalisering van het kapitaalverkeer is de wereld kwetsbaarder geworden voor onverwachte financiële klappen, met ernstige sociale gevolgen, omdat de echte slachtoffers van dergelijke crises steeds minder bij machte zijn om hun sociale situatie te verbeteren.

Het secretariaat heeft in november 1999 elf thema's gedistilleerd die herhaaldelijk in de rapporten aan de orde kwamen. Op basis van deze thema's wil het nader bestuderen of er vooruitgang is geboekt of juist een verslechtering van de situatie heeft plaatsgevonden, en ideeën uitwerken voor nieuwe initiatieven:

1. Ongelijkheid: Hoe kunnen de vruchten van ontwikkeling, gezien de toenemende ongelijkheid in en tussen landen, billijker worden verdeeld? Is ongelijkheid de prijs die we moeten betalen voor economische groei, of ondermijnt zij deze groei?
2. Financiering van sociale voorzieningen: Sociale voorzieningen richten zich steeds meer op de kwetsbaarste groepen van de maatschappij. Deze op specifieke groepen gerichte benadering en het toekennen van uitkeringen na een „middelentoets” kunnen in sommige gevallen echter de sociale solidariteit ontwrichten, waardoor de kwaliteit van deze voorzieningen en de beschikbare middelen teruglopen. Hoe kunnen solidariteit en duurzaamheid verenigbaar worden gemaakt met de behoefte aan een doeltreffender optreden en meer selectiviteit bij het verlenen van sociale diensten?
3. Verstedelijking: Hoewel het leeuwendeel van de armen nog steeds in plattelandsgebieden woont, grijpt de verstedelijking in de wereld — vooral in ontwikkelingslanden — snel om zich heen. Hoe kunnen schaarse middelen in het licht van deze ontwikkelingen het beste worden verdeeld tussen landelijke en stedelijke gebieden? Hoe kan sociale ontwikkeling zo goed mogelijk worden afgestemd op de specifieke behoeften van alle groepen in de maatschappij?
4. De „working poor”: In grote delen van de wereld is de werkloosheid dan wel teruggedrongen, maar de kwaliteit van nieuwe arbeidsplaatsen laat vaak te wensen over, de lonen zijn laag en er is weinig sociale bescherming. Werk volstaat vaak niet meer om de bevolking voor armoede te behoeden. Hoe hebben landen de groeiende problemen van de „working poor” aangepakt en wat kan worden ondernomen om de lonen aan de onderkant van de arbeidsmarkt op te krikken?
5. Informalisering van werkgelegenheid: In veel ontwikkelingslanden vormt de officiële werkgelegenheid een steeds kleiner deel van de arbeidsmarkt. De informele sector is bovendien niet langer een monopolie van ontwikkelingslanden, en in de hele wereld raakt deze steeds meer doorweven met de formele sector. Hoe kunnen de inkomens en de sociale bescherming in de informele sector worden verbeterd, zonder de werkgelegenheidsscheppende mogelijkheden van de formele sector te ondergraven?
6. Herstel van de overheidssector: Het proces van economische hervormingen heeft in veel gevallen de rol van de staat als bevorderaar van sociale ontwikkeling verzwakt. Recente financiële crises hebben duidelijk aangetoond dat liberalisering en privatisering niet ten koste mogen gaan van een adequaat wettelijk kader. Het is de taak van een sterke, transparante overheid om toezicht te houden op het proces van economische hervorming, en om gunstige voorwaarden te creëren voor sociale ontwikkeling.
7. Decentralisatie: Er is een duidelijke beweging te zien in de richting van decentralisatie waarbij lokale overheden meer verantwoordelijkheden toebedeeld krijgen. Decentralisatie draagt vaak bij tot meer participatie en verantwoordelijkheid, maar niet noodzakelijk tot gelijke verdeling van middelen tussen verschillende regio's en bevolkingsgroepen. Hoe kunnen deze ontwikkelingen op één lijn worden getrokken?
8. Inkrimping van de officiële ontwikkelingshulp: Een aantal landen heeft meer middelen beschikbaar gesteld voor ontwikkelingshulp, maar de algemene tendens is dat hieraan minder middelen worden besteed — ondanks de in Kopenhagen gedane beloften. Welke strategie moet worden uitgestippeld om deze tendens te keren?
9. Crisisinterventie: Bovendien worden schaarse ontwikkelingsmiddelen ingezet voor een groeiend aantal crisisinterventies, die in menselijk en financieel opzicht veel meer kosten dan het voorkómen van crises en het bevorderen van sociale ontwikkeling op lange termijn. Een toenemend aantal oorlogen, lokale conflicten en natuurrampen zijn funest gebleken voor sociale ontwikkeling.
10. Doeltreffende strategieën zijn geboden om de afspraken van de sociale top na te komen. De kloof tussen afspraken en het in praktijk brengen daarvan blijft een groot probleem. Er moet nog harder worden gewerkt aan strategieën, instrumenten en mogelijkheden om de afspraken van Kopenhagen met succes ten uitvoer te leggen.
11. Schuldaflossing weegt steeds zwaarder op sociale ontwikkeling. Hoe kan schuldenverlichting zo effectief mogelijk worden ingezet voor een verhoging van de sociale uitgaven?

BIJLAGE 2

bij het advies van het Economisch en Sociaal Comité**Bijzondere opmerkingen uit het ESC-advies van 1995 ver de Internationale topconferentie voor sociale ontwikkeling CES 4/95 — PB C 110 van 2.5.1995)****1. Beginselen**

1.1. De in de mededeling van de Commissie neergelegde beginselen, die de Commissie hoopt terug te vinden in het eindresultaat van de topconferentie voor sociale ontwikkeling, worden met instemming begroet. Het Comité is bovenal ingenomen met het eerste beginsel, nl. dat eerbiediging van de mensenrechten en democratie — inclusief de dialoog tussen de sociale partners en de deelname van de burgermaatschappij — onlosmakelijk verbonden zijn met sociale ontwikkeling. Het is ervan overtuigd dat de hier bedoelde rechten werkelijk universele en fundamentele mensenrechten zijn. Het Comité hoopt dat dit beginsel, in de exacte bewoordingen van de Commissie, door de topconferentie wordt aangenomen, en verzoekt de lidstaten die dat nog niet gedaan hebben, dit beginsel in hun wetgeving op te nemen en hun handelen op nationaal en internationaal niveau hiernaar te richten, ter wille van daadwerkelijke, wereldwijde sociale ontwikkeling.

1.2. Een belangrijk instrument ter stimulering van de dialoog tussen werkgevers en werknemers en van de deelname van de burgermaatschappij aan sociale vooruitgang overal in de wereld, is IAO-verdrag nr. 144 uit 1976 inzake tripartiete raadplegingsprocedures ter bevordering van de toepassing van internationale arbeidsnormen. Hoewel dit instrument zowel de democratie als de sociale vrede ten goede komt, maakt de Commissie er helaas geen melding van. Het Comité is van mening dat de EU aan de hand van haar eigen eerste beginsel het voortouw zou moeten nemen in een campagne om meer lidstaten van de IAO aan te zetten tot ratificatie en tot volledige toepassing van dit verdrag. De campagne zou moeten beginnen met overleg, teneinde alle lidstaten van de EU tot ratificatie aan te zetten.

2. Doelstellingen

2.1. Het Comité benadrukt en ondersteunt het standpunt van de EU dat de internationale handel een bijdrage moet leveren tot sociale ontwikkeling, een streven dat in multilateraal verband gestalte moet krijgen. Het is er verder mee eens dat de onderhandelingen met de Wereldhandelsorganisatie (WTO) over dit thema dienen te worden voortgezet en kan zich zeer wel vinden in de benadering van de EU in deze. Het is zaak dat de EU ervoor ijvert dit punt tot prioriteit binnen de WTO te maken. Hoofdzaak acht het Comité nu, landen aan te sporen een aantal basisverdragen van de IAO inzake mensenrechten te bekrachtigen, zoals de verdragen inzake vrijheid tot het oprichten van vakverenigingen en bescherming van het vakverenigingsrecht (voor werknemers en werkgevers), inzake het recht zich te organiseren en collectief te onderhandelen (1949), inzake gedwongen arbeid (1930) en inzake de afschaffing van gedwongen arbeid (1957). Alle EU-lidstaten hebben de eerste twee vernoemde IAO-verdragen bekrachtigd, evenals de andere mensenrechtenverdragen, die door het overgrote deel van de IAO-leden, met inbegrip van een groot aantal ontwikkelingslanden, bekrachtigd zijn.

2.2. Het Comité betreurt dat het IAO-verdrag inzake discriminatie in beroep en beroepsuitoefening (1958), dat volledig in de lijn ligt van bovengenoemde verdragen, van even groot belang is en op even grote schaal is geratificeerd, door de Commissie in dit verband niet wordt vermeld. Dit is waarschijnlijk onopzettelijk gebeurd. Tijdens de derde voorbereidende vergadering voor de topconferentie, afgelopen maand in New York, heeft de EU er nog op gewezen groot belang te hechten aan de in dit verdrag neergelegde beginselen. Derhalve dringt het Comité er bij de Commissie ten eerste op aan deze vergissing ongedaan te maken en het anti-discriminatieverdrag in de beoogde campagne op te nemen. Dit zou tegelijkertijd een logische grondslag vormen voor een aantal standpunten en doelstellingen van de EU betreffende de strijd tegen armoede en uitsluiting, zoals die bijvoorbeeld in de tweede paragraaf van de Conclusie in het Commissiedocument zijn verwoord (gelijkheid tussen mannen en vrouwen).

2.3. Het Comité hecht er veel belang aan vrouwen meer kansen op betaalde arbeid en onderwijs te bieden om zo hun status te verhogen. Met name voor meisjes en vrouwen is onderwijs een doorslaggevende factor in de strijd tegen armoede en overbevolking. Waar vrouwen scholing krijgen, nemen zowel de zuigelingensterfte als het geboortecijfer af.

2.4. De inhoud van de in par. 11.1 en 11.2 genoemde verdragen staat aan de basis van het al in verschillende ESC-adviezen aangemoedigde streven naar een „sociale clausule”, hetgeen — voor alle duidelijkheid — niets met protectionisme te maken heeft. Integendeel, algemene toepassing van dergelijke beginselen zou de handel juist bevorderen, aangezien alle werknemers verzekerd zouden zijn van gelijke grondrechten, en consumenten de redelijke garantie zouden krijgen dat de door hen aangeschafte goederen niet onder mensonwaardige omstandigheden zijn geproduceerd. In dit verband wil het Comité tevens de aandacht vestigen op de studies over dit onderwerp waarmee de OESO momenteel bezig is. De conclusies daarvan zouden goede argumenten voor verdere onderhandelingen kunnen opleveren.

2.5. Een zeer doeltreffende methode om regeringen aan te zetten belangrijke IAO-verdragen te bekrachtigen en uit te voeren, is door bij de toekenning van hulp en handelspreferenties voorrang te geven aan landen die zich daadwerkelijk inzetten voor concrete en doeltreffende sociale-ontwikkelingsstrategieën. De EU zou hiermee op zinvolle wijze kunnen bijdragen aan het verhogen van voor sociale ontwikkeling bestemde middelen, hetgeen noodzakelijk is — ook als op de conferentie een manier gevonden wordt voor efficiënter gebruik van de bestaande middelen. In dit verband is het Comité dan ook verheugd over de Verordening van de Raad (EG) nr. 3281/94 van 19 december 1994 over toepassing van een vierjarig Stelsel van Algemene Tariefpreferenties (1995-1998) voor bepaalde, uit ontwikkelingslanden afkomstige industrieproducten.

2.6. De voorstellen van de Commissie kunnen bijdragen tot een verbetering in de leef- en arbeidsomstandigheden van werkende kinderen. Door algemene maatregelen in te voeren ter bevordering van het „welzijn” (arbeidsomstandigheden, kansen op onderwijs, enz.) kan kinderarbeid geleidelijk aan uitgebannen worden.

2.7. Ratificatie en uitvoering van IAO-verdragen hangen nauw samen met goed bestuur en hetzelfde geldt voor een effectieve ontwikkeling van het sociaal beleid. Het in de vorige alinea voorgestelde beleid inzake hulp- en handelspreferenties zal een waarborg vormen voor efficiënter gebruik van de bestaande middelen. Ontwikkelde en ontwikkelingslanden zouden in samenhang hiermee maatregelen moeten invoeren voor het terugdringen van corrupte praktijken in de Noord-Zuid handelsbetrekkingen, aangezien deze een ernstige belemmering vormen voor sociale en economische vooruitgang.

2.8. Indien de EU er inderdaad op staat dat sociale ontwikkeling als clausule wordt opgenomen in de beleidsmaatregelen van het IMF, de Wereldbank, en de regionale ontwikkelingsbanken, dient ze haar invloed te doen gelden om deze instellingen ervan te overtuigen dat ze, met name bij structurele-hervormingsprogramma's, veel nauwer moeten gaan samenwerken met de IAO dan tot nog toe het geval was. De EU moet zelf terdege bewust zijn van de weerslag die structurele-hervormingsprogramma's hebben op arme bevolkingsgroepen, bijvoorbeeld wat het beleid inzake gezondheidszorg, onderwijs en landbouw betreft.

2.9. Het Comité herhaalt zijn standpunt uit voorgaande adviezen, dat het hoog tijd is de voorwaarden en beleidsinstrumenten te scheppen voor economische groei, handel en herverdeling van rijkdom en mogelijkheden op mondiaal niveau, en dat deze ontwikkeling hand in hand moet gaan met sociale vooruitgang en bescherming van het milieu. Dit betekent voor de EU een versterking van de samenhang tussen haar extern, veiligheids-, handels-, landbouw- en ontwikkelingsbeleid. Het Comité dringt er bij de EU op aan, ook al omdat het toeval wil dat de oprichting van de WTO met deze conferentie samenvalt, op de topconferentie voor sociale ontwikkeling in Kopenhagen een toezegging in die zin te doen.

3. Middelen: hulpmiddelen en monitoring

Het Comité wil de nadruk vestigen op het voornemen van de Commissie ontwikkelingslanden (en in het bijzonder de allerarmste landen) met steunmaatregelen te helpen „om de geleidelijke opnemings van het informele in het formele economische circuit te bevorderen”. In dit verband zij gewezen op de rol die NGO's, inclusief landbouworganisaties, -coöperaties en vrouwenorganisaties, naast de werknemers- en werkgeversorganisaties kunnen spelen.

4. Conclusies

4.1. Het Comité is verheugd over de vastbeslotenheid van de EU, verwoord in de Conclusie, om haar inbreng bij onderhandelingen in multilateraal verband over normen en verdragen op te voeren. Hierbij is het zaak de taken en verantwoordelijkheden duidelijk te verdelen. In dit verband verwijst het Comité naar het initiatiefadvies dat het zelf vorige maand heeft uitgebracht over „De betrekkingen tussen de EU en de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO)”.

4.2. Tot slot dringt het Comité er sterk op aan dat de EU, in samenspraak met werkgevers, werknemers en andere representatieve sociaal-economische belangengroepen, een gerichte bijdrage levert tot de follow-up van de topconferentie, door een beperkt aantal initiatieven op het gebied van werkgelegenheid, armoedebestrijding en sociale integratie voor een gecoördineerde actie op Europees niveau te lanceren. De regeringen zullen elk afzonderlijk verantwoordelijk zijn voor de concrete uitvoering van de besluiten van de conferentie. Desalniettemin moet (en zal waarschijnlijk) op de conferentie gewezen worden op het belang van regionale samenwerking bij uitvoering van deze besluiten. Het welslagen van de sociale topconferentie zal mede afhangen van de vraag of een belangrijke groep landen, zoals de landen van de EU, in staat zijn een voorbeeld van dergelijke regionale samenwerking te geven. De Commissie wordt verzocht een voorstel uit te werken aan de hand van het huidige Europese beleid op het gebied van werkgelegenheid, armoede en sociale uitsluiting.

Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het thema „De follow-up van de vierde VN-Wereldvrouwenconferentie ”

(2000/C 168/11)

Het Economisch en Sociaal Comité heeft op 25 januari 2000 besloten, overeenkomstig art. 23, derde alinea, van het reglement van orde een advies op te stellen over het voornoemde thema.

De afdeling „Externe betrekkingen” die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 14 april 2000 goedgekeurd. Rapporteur was mevrouw Florio.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 372e zitting (vergadering van 27 april 2000) het volgende advies uitgebracht, dat met 116 stemmen vóór, bij twee onthoudingen, is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. De vierde Wereldvrouwenconferentie van de Verenigde Naties (Peking, 4 t/m 15 september 1995) heeft een Verklaring en een actieprogramma⁽¹⁾ opgeleverd, waarin de doelstellingen en strategieën zijn vastgelegd om de situatie van vrouwen daadwerkelijk te verbeteren en hun ècht gelijkwaardige participatie te garanderen.

1.2. Thans, vijf jaar na dato, heeft de Algemene Vergadering van de VN met resoluties 52/100 en 52/231 besloten om van 5 t/m 9 juni 2000 te New York een speciale zitting te houden, getiteld „Vrouwen 2000: gelijkheid van de seksen, ontwikkeling en vrede in de 21ste eeuw”.

1.3. Bedoeling van die speciale zitting is, na te gaan welke vooruitgang met de uitvoering van het in Peking goedgekeurde actieprogramma is geboekt, welke factoren die uitvoering het meest in de weg hebben gestaan en welke toekomstige acties voor de uitbanning van discriminatie van vrouwen moeten worden aanbevolen.

1.4. De evaluatie van de huidige stand van tenuitvoerlegging van de Verklaring en van het actieprogramma van Peking kan niet los worden gezien van de verslagen van de Wereldconferentie over mensenrechten te Wenen in 1993, goedgekeurd

tijdens de internationale conferentie over bevolking en ontwikkeling te Caïro in 1994 en de internationale Sociale Top te Kopenhagen van 1995.

1.5. Tijdens de Wereldconferentie over mensenrechten (Wenen, van 14 t/m 25 juni 1993) is onomstotelijk vastgelegd dat de rechten van vrouwen tijdens hun gehele levensduur onvervreemdbaar en ondeelbaar zijn en onlosmakelijk deel uitmaken van de universele mensenrechten.

1.6. Tijdens de internationale conferentie van Caïro (van 5 t/m 13 september 1994) is onderkend dat vrouwen een hoofdrol spelen bij het oplossen van problemen op het gebied van ontwikkeling en demografie. Toen is bovendien voor het eerst gewezen op de noodzaak om de sociale en economische positie van vrouwen te verbeteren, o.m. door middel van onderwijs- en opleidingsprogramma's die vrouwen bewust maken van hun rechten. Ook moet de toegankelijkheid van onderwijs, voorlichting en gezondheidszorg worden verbeterd als onontbeerlijke voorwaarde voor een beter demografisch beleid.

1.7. Tijdens de internationale Sociale Top van Kopenhagen (van 6 t/m 12 maart 1995) is vervolgens voor het eerst de vinger gelegd op de „vervrouwelijking” van de armoede in de wereld. Bij die gelegenheid is ook het beginsel bekrachtigd dat duurzame ontwikkeling alleen op gang kan worden gebracht als het daarvoor gevoerde economische beleid de „sociale factoren” en met name de verschillen op grond van sekse als uitgangspunt heeft.

(1) „Platform for Action”.

1.8. De drie kerngedachten van het actieprogramma van Peking waarin nogmaals is vastgelegd dat vrouwenrechten mensenrechten zijn en niet als afzonderlijke rechten mogen worden beschouwd, zijn:

De genderverschillen moeten meer in aanmerking worden genomen: economische groei en duurzame en rechtvaardige ontwikkeling zijn alleen mogelijk bij effectieve gelijkheid van rechten en levensomstandigheden voor mannen en vrouwen; empowerment: met dit begrip wordt niet alleen geduid op sociale macht voor vrouwen (bevoegdheden en verantwoordelijkheden voor vrouwen in de besluitvormingscentra), maar ook op macht voor de vrouw als persoon (de vrouw moet ook als persoon tot haar recht komen, d.w.z. dat zij zich bewust moet zijn van haar waarde als mens en van haar capaciteiten); mainstreaming: dit begrip houdt in dat „seksespecifiek denken” onderdeel moet zijn van alle politieke, economische en sociale maatregelen en keuzes; „seksespecifiek denken” is niet langer einddoel, maar uitgangspunt voor het optreden van regeringen. Het zou goed zijn als de sociale partners, ngo's en overige organisaties van het maatschappelijk middenveld voortdurend daaraan meewerken en op de verwezenlijking daarvan toezien.

1.9. In de Verklaring en het actieprogramma van Peking zijn twaalf cruciale thema's geïdentificeerd: armoede; onderwijs en opleiding; gezondheidszorg en sociale voorzieningen; geweld; gewapende conflicten; economie; macht en besluitvorming; werking van de instituties; grondrechten; media; milieu; meisjes.

1.10. De uitvoering van de maatregelen van het actieprogramma wordt toevertrouwd aan de regeringen en aan alle institutionele en niet-gouvernementele instanties die werkzaam zijn op nationaal, subregionaal, regionaal en internationaal niveau.

2. Knelpunten en vorderingen bij de uitvoering van het actieprogramma

2.1. Vrouwen en armoede: de vaststelling van de „vervrouwelijking” van de armoede heeft tot gevolg gehad dat veel regeringen speciaal voor „sociaal zwakkere” vrouwen maatregelen op het gebied van sociale dienstverlening, onderwijs en gezondheidszorg zijn gaan uitvaardigen.

De ongelijke toegang van vrouwen tot kapitaal, middelen en arbeidsmarkt blijft een van de bepalende factoren van dat verschijnsel van de „vervrouwelijking” van de armoede, dat dikwijls nog wordt verergerd door de met economische hervormingsmaatregelen gepaard gaande verstrekkende bezuinigingen op de sociale uitgaven. De situatie is vooral erg nijpend in de landen van Midden- en Oost-Europa waar de met de overgang op de markteconomie gepaard gaande diepgaande structurele veranderingen de facto een verslechtering van de positie van de vrouwen met zich mee hebben gebracht.

2.2. Onderwijs en opleiding voor vrouwen: op dit gebied is aanzienlijke vooruitgang geboekt, maar er worden nog steeds maar weinig middelen uitgetrokken voor de verbetering van de infrastructuur van het onderwijs en in veel landen is duidelijk behoefte aan een hervorming van het basisonderwijs.

2.3. Vrouwen en gezondheidszorg: het aantal sterfgevallen van barende vrouwen is teruggelopen, het gebruik van voorbehoedsmiddelen is toegenomen, de specifieke problemen van — vooral oudere — vrouwen beginnen meer aandacht te krijgen en verder worden overal programma's opgestart tegen besmetting met het HIV/AIDS-virus en andere seksueel overdraagbare aandoeningen (SOA). Op het gebied van onderzoek en technologie is seksespecifiek denken echter nog niet ingeburgerd; de infrastructuur van de overheid schiet dikwijls tekort door een gebrek aan financiële middelen en menselijk kapitaal; in veel landen is de situatie bovendien verslechterd doordat de gezondheidszorg is geprivatiseerd zonder dat de toegang daartoe voor de sociaal „zwakkeren” is veiliggesteld. De bestaande instrumenten voor preventie en de verbetering van de omstandigheden wat de gezondheid en veiligheid van vrouwen op hun werkplek betreft, zijn nog steeds ontoereikend. Met name als het gaat om het momenteel in herziening zijnde IAO-Verdrag nr. 103 inzake de bescherming van het moederschap, moet worden vastgesteld dat sommige regeringen de beschermingsnormen willen verlagen.

2.4. Geweld tegen vrouwen: een groot aantal regeringen heeft strengere wetten uitgevaardigd tegen allerlei vormen van geweld tegen vrouwen; er worden speciale diensten en eenheden voor vrouwelijke slachtoffers van geweld opgezet en er wordt materiaal verzameld voor educatie en preventiecampagnes op dit gebied. Er komen steeds meer netwerken van vrouwen voor solidariteit en hulp bij de aanpak van geweld. Genitale verminkingen komen nog steeds veel voor in de landen van het zuidelijk halfrond en de leefgemeenschappen van emigranten. Er bestaat nog steeds gebrek aan informatie over de verschillende vormen van geweld en de voorlichtings- en preventiecampagnes voldoen nog niet. De regeringen hebben nauwelijks gereageerd op de bewustmakingscampagnes om te bewerkstelligen dat de verschillende vormen van geweld tegen vrouwen, met inbegrip van genitale verminkingen, etnische verkrachting en mensenhandel, een grond zijn om politiek asiel te verlenen. Het verschijnsel van mensenhandel neemt toe, met vooral slachtoffers onder vrouwen en kinderen.

2.5. Vrouwen en gewapende conflicten: de internationale Joegoslavië- en Rwanda-tribunalen en het Internationaal Strafhof hebben op dit gebied ad-hoc-regels vastgelegd, terwijl tegelijkertijd kan worden vastgesteld dat het internationaal humanitair recht zich steeds meer bewust is van de verschillen in de gevolgen van gewapende conflicten voor vrouwen en voor mannen en dat de neiging groeit om uit te gaan van een op dat onderscheid gebaseerde visie, vooral als het gaat om de status van vluchtelingen. De rol van vrouwen bij het oplossen van conflicten en de instandhouding van de vrede wordt nog onderschat. Etnische verkrachting wordt thans dan wel als een misdaad tegen de menselijkheid beschouwd, maar blijft in de praktijk nog steeds ongestraft.

2.6. Vrouwen en economie: internationale regels t.a.v. de economische rechten van vrouwen zijn inmiddels in een groot aantal landen in de wetgeving opgenomen, veel EU-lidstaten zijn bezig om regelingen te treffen voor ouderschapsverlof en steeds meer vrouwen treden toe tot de arbeidsmarkt, vooral in de dienstverlenende sector. Helaas is die vooruitgang niet overal gelijkmatig verdeeld en zijn vooral vrouwen die op het platteland of in de informele sector werken, er nog steeds heel slecht aan toe. Ook als het gaat om gelijkheid van behandeling in de economie, blijft de kloof tussen mannen en vrouwen nog erg groot.

2.7. Vrouwen, beslissingsbevoegdheid en besluitvorming: tal van regeringen hebben op dit gebied maatregelen genomen en acties gelanceerd en hebben (opleidings-)programma's opgestart om te bevorderen dat vrouwen toegang krijgen tot de politieke en institutionele besluitvormingscentra, gekoppeld aan maatregelen om mannen en vrouwen hun gezins- en beroepstaken met elkaar te helpen combineren. Dat neemt niet weg dat écht gelijkwaardige deelname aan de besluitvorming nog toekomstmuziek is.

2.8. Institutionele instrumenten: in veel landen zijn instanties opgericht, c.q. versterkt die tot doel hebben om door middel van promotie-activiteiten, analyse en evaluatie tot een grotere gelijkheid van kansen voor mannen en vrouwen bij te dragen. De resultaten die door deze instanties worden bereikt, zijn echter niet om over naar huis te schrijven, als gevolg van gebrekkige zichtbaarheid, een onduidelijke taakomschrijving en tekortschietende financiële middelen. Dergelijke instanties vertonen dan ook dikwijls de neiging om op den duur op een zijspoor te geraken en genieten geen effectieve politieke autonomie.

2.9. Grondrechten van vrouwen: vrouwenrechten zijn mensenrechten: niettegenstaande het feit dat een groot aantal normen betreffende grondrechten van vrouwen in de diverse rechtsstelsels zijn vastgelegd (m.n. inzake huwelijks-, arbeids- en eigendomsrecht), zijn vrouwen nog steeds het slachtoffer van discriminatie, niet alleen in juridisch opzicht, maar ook en vooral de facto als gevolg van in de samenleving verankerde culturele waarden, tradities en stereotypen.

Steeds meer landen gaan over tot de ratificatie van het Verdrag voor het uitbannen van alle vormen van discriminatie tegen vrouwen, maar houden daarbij veel slagen om de arm, terwijl sommige regeringen de grootste moeite hebben om de daarin vervatte voorschriften in hun rechtsbestel over te nemen.

2.10. Vrouwen en de media: de afgelopen jaren zijn er informatienetwerken voor vrouwen ontstaan. De voornaamste reden daarvoor was dat de nieuwe technologieën de toegang voor vrouwen tot informatie gemakkelijker hebben gemaakt en de mogelijkheden voor vrouwen om een vrouwencultuur ingang te doen vinden en daarover van gedachten te wisselen, hebben vergroot. In de wereld van de media zijn er nog te weinig vrouwen die mee-beslissen. De media blijven een mannenwereld en zijn verantwoordelijk voor een negatieve en stereotype beeldvorming van de vrouw. De invloed van pornografie neemt in sommige gebieden toe. Vooral zorgwekkend is de opmars van pornografie op Internet en het ontbreken van een instrumentarium om de verspreiding van dit verschijnsel, ten behoeve van kinderen, in de hand te houden, de beelden te „filteren” en preventief op te treden.

Daarom blijft het nodig om vrouwen te laten doordringen in de wereld van de media, zowel met betrekking tot de participatie van vrouwen in de besluitvorming als tot de verspreiding van niet-discriminatoire culturele modellen. De noodzaak om te kunnen beschikken over een systeem waardoor het mogelijk wordt om beelden die vrouwen in hun waardigheid krenken, te controleren en te „filteren”, doet zich steeds scherper gevoelen.

2.11. Vrouwen en milieubeleid: de rol van vrouwen in het milieubeleid van hun land krijgt meer gewicht enerzijds dankzij milieucursussen en anderzijds doordat geprobeerd wordt milieu-activiteiten te creëren die voor vrouwen een inkomen genereren. De inbreng van vrouwen bij het uitstippelen van milieubeleid en de besluitvorming over milieuzaken is nog steeds te gering. Er zijt geweest op het cruciale werk dat de

plattelandsvrouw binnen het kader van de in Agenda 2000 voorgeschreven multifunctionele landbouw op het gebied van het landbouwmilieu verricht. Erkend wordt dat vrouwen niet alleen een belangrijke rol spelen bij de landbouwactiviteiten op zich, maar ook bij de diversifiëring van het platteland, waarbij in ieder geval milieuvriendelijke methoden worden gehanteerd en de kwaliteit en het eigen karakter van de voortgebrachte producten en geleverde diensten worden bevorderd.

2.12. Meisjes: aandacht voor de problemen van meisjes als specifieke doelgroep is nog vrij recent; er wordt momenteel geprobeerd om specifieke beleidsmaatregelen uit te werken. Daarvoor ontbreken echter nog adequate statistieken, waarin onderscheid naar sekse en leeftijd wordt gemaakt en die het mogelijk maken om de problemen precies af te bakenen en doeltreffendere maatregelen te nemen. Opleidings- of informatieprogramma's als middel om de verspreiding van drugs tegen te gaan, en om pubers tegen iedere vorm van uitbuiting en seksueel misbruik te beschermen, bestaan nog nauwelijks. In veel landen worden de internationale normen van het Verdrag voor de Rechten van het Kind (art. 32) en van de Internationale Arbeidsorganisatie ter uitbanning van de economische uitbuiting van het werk van minderjarigen nog niet toegepast.

3. Europa en de instellingen van de EU

3.1. In de tijdens de regionale voorbereidende bijeenkomst van de ECE (Economische Commissie voor Europa van de VN) in Genève (19 t/m 21 januari 2000) goedgekeurde conclusies voor de herziening van de toepassing van het actieprogramma van Peking, bevestigen de betrokken regeringen nogmaals hun bereidheid om zich in te zetten voor de twaalf in 1995 geïdentificeerde thema's. Tijdens de Regionale Conferentie Europa zullen daarentegen slechts de volgende vijf prioritaire thema's aan de orde worden gesteld:

1. Vrouwen en economie
2. Geweld tegen vrouwen en meisjes
3. Vrouwen en meisjes die met gewapende conflicten worden geconfronteerd
4. Vrouwen aan de macht en als deelneemsters aan de besluitvorming
5. Emancipatieondersteuningsstructuren.

3.2. Met als uitgangspunt dat vrouwenrechten in de eerste plaats mensenrechten zijn, wordt in die conclusies rechtstreeks verwezen naar de Verdragen voor de uitbanning van alle vormen van discriminatie tegen vrouwen, de Verklaring over de uitbanning van geweld tegen vrouwen, het Verdrag voor de Rechten van het Kind en de Conferentie van Wenen over mensenrechten.

3.2.1. Daarbij wordt aangegeven in welke initiatieven nogmaals is gewezen op de uit het engagement van de VN voortvloeiende noodzaak om een beleid voor gelijke kansen voor mannen en vrouwen te voeren. (Platform for Action

1995 van Peking, Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, Verklaring van Kopenhagen en actieprogramma van 1995, Resolutie over vrouwen en armoede van de Commissie „vrouwen en economie” van 1997, Verklaring over grondbeginselen en arbeidsrechten van de ILO van 1998, Ministerieel Communiqué van de ECOSOC van 1999 over werkgelegenheid en arbeid als instrumenten om een einde te maken aan armoede onder vrouwen).

3.2.2. De landen die lid zijn van de Raad van Europa en van de Europese Unie hebben van hun kant nogmaals blijk gegeven van hun voornemen om gevolg te geven aan de Richtlijn over moederschapverlof van 1992, de Richtlijn over ouderschapsverlof van 1996, de Aanbevelingen om gezinstaken met beroepstaken te verenigen, de Verklaring van Istanboel over de gelijkheid van mannen en vrouwen als basisvoorwaarde voor democratie van 1997, het Sociaal Handvest van de Raad van Europa en de Resoluties van de Raad van de Europese Unie van 1997 en 1998 en de Werkgelegenheidsrichtsnoeren van 1999.

Met bovenstaande teksten zijn de belangrijkste stappen vooruit gezet in Europese instellingen.

3.3. Tijdens het tweede halfjaar van 1999 is onder Fins voorzitterschap een rapport opgemaakt van de indicatoren en evaluatiecriteria voor het thema „Vrouwen aan de macht en als deelnemers aan de besluitvorming”.

3.4. Portugal heeft in zijn hoedanigheid van voorzitter van de Europese Unie tijdens de Regionale ECE-Conferentie een schriftelijke verklaring voorgelegd. De EU-lidstaten hebben zich ertoe verbonden om de programmapunten van Peking in praktijk te brengen en onverkort toe te passen. De keuze van vijf prioritaire thema's voor de Regionale Conferentie Europa laat de noodzaak onverlet om de twaalf thema's van het actieprogramma integraal te benaderen.

3.4.1. Sinds de Vierde Wereldvrouwenconferentie in Peking van 1995 is aanzienlijke vooruitgang geboekt, zoals blijkt uit de jaarlijkse rapportage — zowel van de afzonderlijke lidstaten als van de EU-instellingen — over de toepassing van het actieprogramma. Die vorderingen betreffen strategieën en methoden ter bevordering van mainstreaming (toepassing van „seksespecifiek denken”), vooral in beleidsmaatregelen voor werkgelegenheid, betreffende de structuurfondsen, beleid ter bevordering van de toegang van vrouwen tot een loopbaan en de besluitvorming ter bestrijding van geweld.

3.4.2. Verder wordt de nadruk gelegd op de noodzaak om indicatoren en evaluatiecriteria uit te denken waardoor het mogelijk wordt om positieve en negatieve kanten van het gelijkheidsbeleid op politiek, economisch en sociaal gebied op te sporen.

3.5. Ter voorbereiding van de ECE-Conferentie heeft de Commissie een informatieve nota opgesteld over de vooruitgang die is geboekt t.a.v. de vijf thema's van de Regionale Conferentie Europa.

3.6. Sinds het Verdrag van Amsterdam behoort het gelijkheidsbeleid voor mannen en vrouwen tot de voornaamste doelstellingen van de EU. Het belangrijkste instrument voor de financiering van programma's en projecten in die zin was tot dusver het Europees Sociaal Fonds, waarvoor zelfs specifieke begrotingslijnen zijn gecreëerd, zoals die voor „Werkgelegenheid nu”.

3.7. In het kielzog van het Europees Sociaal Fonds zijn vervolgens alle structuurfondsen in het gelijkheidsbeleid ingeschakeld (Resolutie van de Raad van 1996 „Mainstreaming van het gelijkheidsbeleid voor vrouwen en mannen in de Europese structuurfondsen”).

3.8. Binnen het raamwerk van de werkgelegenheidsrichtsnoeren vormt de Resolutie van de Raad van februari 1999 opnieuw een bevestiging van de noodzaak om, óók in de nationale actieplannen voor de werkgelegenheid (NAP), meer de nadruk op het gelijkheidsbeleid te leggen.

3.9. Bij specifieke EU-instrumenten moet ook nog worden gedacht aan het Vierde communautaire actieprogramma op middellange termijn inzake gelijke kansen voor vrouwen en mannen (1996-2000). De zes doelstellingen van dat programma waren:

- mainstreaming,
- inschakeling van alle betrokkenen bij het streven naar gelijke kansen;
- bevordering van gelijkheid van kansen in een veranderende economie;
- combinatie van gezins- en beroepstaken;
- bevordering van een gelijke vertegenwoordiging van mannen en vrouwen in de besluitvorming;
- totstandbrenging van optimale voorwaarden voor de uitoefening van de rechten op gelijke kansen.

3.9.1. De Commissie is momenteel bezig met de voorbereiding van het Vijfde communautaire actieprogramma voor de gelijkheid van mannen en vrouwen en zal daarbij rekening houden met de conclusies van de komende Conferentie Peking + 5 en uitgaan van de mainstreaming-strategie die sinds 1995 in de EU van toepassing is.

3.10. Er zijn nog andere programma's waarin de EU zich, met succes, speciaal op het streven naar gelijke kansen richt (de programma's Daphne en STOP), die tot doel hebben geweldpleging tegen vrouwen en kinderen en vrouwen- en kinderhandel te bestrijden. In samenwerking met de Internationale Migratiebewegingen, heeft de Commissie bovendien (en dat is het eerste programma van de Commissie op dit gebied) ook in Bulgarije en Hongarije informatiecampagnes voor vrouwen gelanceerd.

3.11. De behoeften van vrouwen moeten verder ook nog in aanmerking worden genomen op andere beleidsterreinen, zoals externe betrekkingen (incl. ontwikkelings samenwerking), onderwijs en opleiding. In het Leonardo da Vinci-programma voor beroepsopleiding wordt speciaal aandacht geschonken aan het vraagstuk van gelijke kansen voor mannen en vrouwen als middel om ieder vorm van discriminatie tegen te gaan. Daarnaast is in het vijfde Kaderprogramma voor onderzoek en ontwikkeling een speciale begrotingslijn voor vrouwen opgenomen („Vrouwen en wetenschap”). Seksspecifiek denken is onderdeel gemaakt van het EU-beleid op het gebied van externe betrekkingen, met name t.a.v. de ontwikkelingssamenwerking (cf. de Verordening van de Raad van 1998 over de integratie van seksspecifiek denken in ontwikkelingssamenwerking) en van de mensenrechten (cf. het Europees Initiatief voor democratie en mensenrechten).

3.12. Daarnaast is in 1998 een campagne opgestart om het geweld tegen vrouwen in te dammen. Het zwaartepunt is daarin gelegd op preventie van geweld in het gezin, door met name mannen bewust te maken van de noodzaak om deze vorm van geweld te voorkomen. De bedoeling van de campagne is ervoor te zorgen dat geweld tegen vrouwen totaal niet meer getolereerd wordt en dat zoveel mogelijk actoren uit het maatschappelijk middenveld, met inbegrip van niet-gouvernementele organisaties, bij de preventie-activiteiten worden betrokken. Geweld tegen vrouwen wordt ook bestreden d.m.v. regionale samenwerkingsprogramma's, incl. initiatieven op het gebied van de mensenrechten (Latijns Amerika, Middellandse-Zeegebied, Midden- en Oost-Europa).

3.13. Geweld tegen vrouwen kan ook ontstaan doordat zij betrokken raken bij gewapende conflicten, waarbij zij zowel slachtoffer als gijzelaar zijn. Hoe belangrijk het is steun te geven aan vrouwen die zich inzetten voor vredesprocessen, blijkt uit een reeks belangrijke acties en projecten (b.v. Meda-democracy) in Cyprus, Jeruzalem, Libanon, enz. In 1998 werd een ECHO-campagne onder het motto „Een bloem voor de vrouwen van Kabul” gelanceerd.

4. Algemene overwegingen

4.1. Het Comité heeft, vijf jaar na het actieprogramma van Peking van 1995, waardering voor de grote vorderingen die sindsdien zijn gemaakt. De weg naar gelijkheid van mannen en vrouwen is nog lang en bezaaid met struikelblokken. Daarom pleit het Comité ervoor dat de regelingen die de afgelopen jaren op de diverse niveaus (nationaal, Europees en internationaal) in het leven zijn geroepen, concreet worden onderbouwd en dat het bestaande rechtskader in alle landen op gelijke wijze wordt toegepast.

4.2. De EU kan met een samenhangend beleid bijdragen tot de hervorming van de grote wereldinstellingen — Wereldbank, IMF en Wereldhandelsorganisatie —, om ervoor te zorgen dat, met medewerking van deze belangrijke economische en monetaire instellingen, beleidsmaatregelen en specifieke programma's worden uitgevoerd ter bestrijding van armoede en marginalisering onder vrouwen.

4.3. Daarom moet de EU, óók in deze internationale instellingen, zich — als EU èn door de inbreng van de afzonderlijke lidstaten — inzetten voor de bevordering van een krachtige en kwalitatief hoogwaardige aanwezigheid van vrouwen, vooral in de beslissingscentra.

4.4. Ongelijkheid en discriminatie vormen niet alleen een sociaal, maar ook een structureel probleem. Het is dus zaak dat wordt nagedacht over een hervorming van de EU-instellingen waarbij met dat probleem rekening wordt gehouden.

5. Voorstellen en conclusies

5.1. Volgens het Comité moet er meer worden samengewerkt, dient er meer informatie te worden gegeven en zijn er meer activiteiten geboden in samenwerking met de instellingen van de EU, om te beginnen met de Raad, het Europees Parlement en de Commissie.

5.2. De EU moet zorgen voor doelgerichte analyse-instrumenten (databanken, statistieken, studies enz.), waarin een onderscheid naar sekse en leeftijd wordt gemaakt, en ervoor instaan dat de analyse-resultaten zoveel mogelijk worden verspreid. Bovendien moeten er nog meer acties en initiatieven worden uitgewerkt, waarbij ook wordt gekeken naar de voortschrijdende globalisering die tot gevolg heeft dat bepaalde groepen vrouwen meer kansen krijgen, terwijl andere juist worden uitgesloten.

5.3. Een sprekend voorbeeld zijn de nieuwe technologieën, waarvan de verspreiding onontbeerlijk is voor de ontwikkeling, maar die tegelijkertijd tot een nieuwe vorm van uitsluiting van de armste bevolkingsgroepen kunnen leiden. Het Comité is van oordeel dat de toegang tot nieuwe technologieën ook aan die bevolkingsgroepen moet worden gegarandeerd, zodat de nieuwe technologieën daadwerkelijk tot groei en nieuwe werkgelegenheid leiden.

5.4. Zo betekenen migratiestromen enerzijds nieuwe kansen op werk voor vrouwen, maar zijn deze tegelijkertijd camouflage en voedingsbodem voor mensenhandel en alle bijbehorende vormen van misbruik, omdat er dikwijls geen enkele vorm van controle op mogelijk is. Het Comité acht het noodzakelijk dat de migratiestromen onder toezicht worden gehouden en vindt de omvang die dit verschijnsel heeft aangenomen, bijzonder zorgwekkend. De inspanningen om dit verschijnsel tegen te gaan, moeten worden geïntensiveerd (in het kader van programma's zoals STOP en Daphne).

5.5. Aan de integratie van vrouwen op de arbeidsmarkt, en de opheffing van de nog steeds grote loonverschillen, moet terecht belang worden toegekend, en vrouwen en mannen moet de garantie worden geboden dat gezins- en beroepstaken kunnen worden gecombineerd. De rol van de sociale partners en cao-onderhandelingen zijn in dit opzicht van cruciale betekenis.

5.6. Het Comité is van oordeel dat iedere vorm van „dubbele” discriminatie — dus discriminatie van vrouwen, omdat zij deel uitmaken van de zwakkere bevolkingsgroepen (etnische minderheden, migranten, jongeren, gehandicapten) én vanwege hun seksuele geaardheid — moet worden uitgebannen.

5.7. De EU zou zich ervoor moeten inzetten dat de lidstaten hun handtekening zetten onder het Verdrag voor het uitbannen van alle vormen van discriminatie tegen vrouwen en het Optionele Protocol. Er zou voor Europa een raamwerk van rechtsregels tegen iedere vorm van geweld tegen en misbruik van vrouwen moeten worden gecreëerd.

5.8. Ook de ontwikkeling van de demografie vraagt om een adequate oplossing voor het probleem van de vergrijzing van de bevolking, waarbij rekening moet worden gehouden met het percentuele verschil tussen mannen en vrouwen.

5.9. Het Comité stelt vast dat er veel analfabetisme is onder vrouwen, vooral in de regio's van de EU die een ontwikkelingsachterstand hebben. Onderwijs is een basisvariabele voor ontwikkeling en welzijn in een samenleving. Daarom pleit het Comité voor versterking van programma's om te

bevorderen dat jongeren, maar vooral meisjes echt naar school gaan, resp. de school niet vroegtijdig verlaten.

5.10. Bekrachtiging van rechten en gelijkheid kan niet alleen van hogerhand worden opgelegd, maar vergt een volledig en democratisch engagement van alle geledingen van de maatschappij. Samenwerking met de sociale partners, ngo's en alle andere soorten verenigingen en organisaties van burgers is dan ook van fundamenteel belang.

5.11. Volgens het Comité is het beslist noodzakelijk dat tijdens de volgende Algemene Vergadering van de VN een aanvang wordt gemaakt met de voorbereiding van de vijfde VN-Wereldvrouwenconferentie in 2005.

5.12. Gezien zijn specifieke rol zou het Comité vertegenwoordigd moeten zijn in de afvaardiging die de Commissie naar de komende speciale zitting van de Algemene Vergadering van de VN stuurt.

Brussel, 27 april 2000.

De voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

B. RANGONI MACHIAVELLI
